

De Nederlandse conjunctuur

2007, aflevering 2

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax: (070) 337 59 94
Via contactformulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

E-mail:

infoservice@cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2007.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik of
intern gebruik is toegestaan.

Prijzen zijn incl. administratie- en
verzendkosten.
Abonnementsprijs: € 49,35
Prijs per los nummer: € 13,55
ISSN 1566-3191

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Verklaring der tekens	4
Redactioneel	5
Summary	7
1. Macro-economisch beeld	9
2. Bestedingen	12
2.1 Consumptie vierde kwartaal 1,7 procent hoger	12
2.2 Overheidsconsumptie groeit door uitkeringen in natura	13
2.3 Groei investeringen trekt verder aan in 2006	13
2.4 In- en uitvoer: hogere groei in 2006	14
2.5 Inflatie loopt op in eerste kwartaal 2007	15
3. Productie	16
3.1 Goederenproducenten: licht herstel	16
3.2 Commerciële dienstverleners: sterk herstel handel en horeca in 2006	18
3.3 Niet-commerciële dienstverlening: groei door zorgsector	19
4. Arbeid	21
4.1 Aantal banen fors toegenomen	21
4.2 Vacatures licht gestegen	21
4.3 Werkloosheid neemt verder af	21
4.4 Cao-loonstijging stabiel	22
5. Internationaal	23
5.1 EU-25 beleeft sterkste groei in jaren	23
5.2 Groei blijft stabiel in de VS	24
5.3 Voorzichtige terugkeer inflatie in Japan	24
Artikelen	26
Explosieve groei hypotheekschulden nader belicht	26
Belastingopbrengst fors hoger door gunstige conjunctuur	30
Tabellen/ Tables	34
Conjunctuurinformatie op de CBS-website	53
Verwante publicaties	56

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
●	= niet aangepast aan jaarcijfers NR
□	= in overeenstemming met voorlopige jaarcijfers NR
■	= in overeenstemming met nader voorlopige jaarcijfers NR

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited
–	= nil
–	= (between two figures) inclusive
0 (0,0)	= the figure is less than half of the chosen unit
a blanc	= category not applicable
2005–2006	= 2005 to 2006 inclusive
2005/2006	= the average of the years 2005 to 2006 inclusive
●	= not adjusted to annual figures NA
□	= adjusted to first preliminary annual NA figures
■	= adjusted to second preliminary annual NA figures

In case of rounding the total may not completely match the sum of the added numbers.

Afsluitdatum gegevensverwerking voor tabellen en persbericht: 29 maart 2007.
De tekst van deze publicatie is tot 12 april 2007 bijgewerkt.

Zie voor overzicht van alle publicaties www.cbs.nl

0531907020 P-104

Closing data of data processing for tables and press release: March 29th 2007.
The text in this publication has been updated until April 12th 2007.

See www.cbs.nl for a complete listing of all publications

Redactioneel

Deze tweede aflevering van *De Nederlandse conjunctuur* van 2007 bevat de uitkomsten voor het vierde kwartaal van 2006. Met het bekend worden van het laatste kwartaal is een eerste beeld ontstaan van de ontwikkeling van de Nederlandse conjunctuur in 2006.

De Nederlandse economie is in het vierde kwartaal van 2006 sterk gegroeid. Het bruto binnenlands product (bbp) nam met 2,7 procent toe. De economische groei over heel 2006 kwam uit op 2,9 procent en is daarmee voor het eerst sinds het jaar 2000 weer hoger dan het langjarig gemiddelde. In vergelijking met 2005 is de economische groei bijna verdubbeld.

De versnelling van de groei is het sterkst bij de consumptie van huishoudens en bij de investeringen. De uitvoer blijft echter de belangrijkste pijler onder de economische groei. Op de arbeidsmarkt was een verdere verbetering zichtbaar. In 2006 was 5,5 procent van de beroepsbevolking werkloos. Een jaar eerder was dit 6,5 procent.

Ook in het vierde kwartaal van 2006 liet de arbeidsmarkt een verdere verbetering zien. Het aantal banen is fors gestegen. Er waren 50 duizend werknemersbanen meer dan in het voorgaande kwartaal. Ten opzichte van een jaar eerder is het aantal banen toegenomen met bijna 150 duizend. De spanning op de arbeidsmarkt is inmiddels vergelijkbaar met de situatie eind jaren negentig.

Artikelen

In het eerste artikel wordt de explosieve stijging van de hypotheekschuld van Nederlandse huishoudens geanalyseerd. In de afgelopen tien jaar is de omvang van deze schuld meer dan verdrievoudigd. De enorme toename van de hypotheekschulden is door verschillende samenhangende ontwikkelingen beïnvloed, waarbij vooral de forse groei van de huizenprijs, de toename van het woningbezit, de lage stand van de rente en veranderingen in de kredietverlening door banken een belangrijke rol hebben gespeeld.

Het tweede artikel behandelt de ontwikkeling van de belastingontvangsten van de overheid in 2006. De gunstige economische omstandigheden hebben geleid tot een aanzienlijke stijging van de belastingopbrengsten in 2006, waarbij vooral de loon- en de omzetbelasting meer opbrachten. Het artikel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de belangrijkste belastingvormen. Speciale aandacht wordt geschonken aan het streven naar een groener belastingstelsel, waarin milieubelastend gedrag meer en arbeid minder belast wordt.

De redactie

Short term indicators

	Unit	2005		2006				2007
		III	IV	I	II	III	IV	I
Economic growth								
Netherlands	% volume growth	2.0	1.9	3.4	2.5	2.8	2.7	.
Germany	% volume growth	1.4	1.1	3.2	1.4	2.6	3.5	.
EU-25	% volume growth	1.8	1.8	3.0	2.4	2.8	3.4	.
US ¹⁾	% volume growth	3.4	3.1	3.7	3.5	3.0	3.1	.
Japan	% volume growth	2.1	2.7	2.9	2.1	1.5	2.3	.
Expenditure and foreign trade								
Imports of goods and services	% volume growth	5.3	2.2	9.2	7.2	6.6	8.6	.
Exports of goods and services	% volume growth	5.5	2.2	8.8	7.0	6.0	7.9	.
Consumption	% volume growth	1.2	1.5	2.6	1.7	2.0	1.7	.
Government	% volume growth	1.0	1.2	3.3	-1.2	1.7	1.2	.
Households	% volume growth	1.3	1.6	2.3	3.3	2.2	2.0	.
Gross fixed capital formation	% volume growth	7.5	2.7	4.8	4.7	6.8	10.2	.
Businesses	% volume growth	7.8	2.6	4.8	4.9	7.3	11.7	.
Government	% volume growth	5.7	3.5	4.8	3.4	4.4	3.5	.
Surplus of the nation on current transactions	in % GDP
Production (value added)								
Producers of goods	% volume growth	-0.4	-0.6	4.2	1.1	0.2	0.8	.
Producers of commercial services	% volume growth	3.3	3.3	3.0	5.0	4.7	4.5	.
Producers of non-commercial services	% volume growth	1.3	1.6	2.4	-0.7	2.0	2.2	.
Prices, wages and interest rates								
Consumer price index	% change	1.7	1.8	1.1	1.3	1.3	1.0	.
Producers' prices manufacturing industry: output	% change	6.3	5.9	6.6	6.7	4.4	1.8	.
Producers' prices manufacturing industry: input	% change	11.0	10.9	14.0	13.2	8.4	4.9	.
Crude oil, North Sea Brent	\$ per barrel	61.66	57.29	62.33	70.24	70.77	60.96	58.52
US dollar	euro	0.82	0.84	0.83	0.79	0.78	0.78	0.76
Monthly contract wages	% change	0.8	1.0	1.9	2.2	2.2	2.2	1.4
Call money	%	2.1	2.1	2.4	2.6	2.9	3.4	3.6
Assets and financing								
AEX All-share index ²⁾	% change	6.8	6.3	9.5	-4.2	8.7	5.3	5.2
Savings	% change	6.5	5.0	4.7	4.9	4.5	5.4	.
Consumer credit	% change	-4.5	-12.6	-5.0	-8.8	-3.8	0.2	.
Labour market								
Paid employment in full-time equivalents	% change	-0.5	0.0	0.9	0.9	1.2	1.7	.
Hours worked by temporary workers	% change	12.6	12.7	21.4	17.6	14.6	17.6	.
Registered unemployment	%	6.4	6.0	6.2	5.5	5.4	5.0	.
Vacancies	x 1,000	153	157	185	210	201	208	.
Sentiment								
Producers' confidence manufacturing industry	level (%)	-0.9	3.3	4.5	5.3	8.3	8.5	7.0
Consumer confidence	level (%)	-25.0	-21.0	-11.0	-1.0	5.0	5.0	13.0
Calendar and season								
Shopping days		79	78	77	74	79	76	77
Working days		66	64	65	62	65	63	64

¹⁾ Changes derived from seasonally adjusted series.

²⁾ Change on previous period.

Summary

Dutch economy improved significantly in the fourth quarter of 2006. The gross domestic product (GDP) increased by 2.7 percent. Economic growth over 2006 reached 2.9 percent, thus exceeding the long-term average for the first time since 2000. The economic growth rate nearly doubled relative to 2005. Accelerated economic growth is most obvious in household consumption and investments. Export remains the driving force behind economic growth. The situation on the labour market improved further. Last year, 5.5 percent of the Dutch labour force were unemployed. In 2005, the unemployment rate was 6.5 percent.

Spending: recovery household consumption and sharp growth in investments

In the last quarter of 2006, household consumption grew by 2.0 percent. The increase was somewhat more modest than in the preceding quarters, because household spending on durable consumer goods was less extravagant and natural gas consumption was reduced on account of the mild weather conditions in autumn.

Last year, Dutch household spending increased by 2.4 percent relative to 2005. The changes triggered by the introduction of the new health care system and price changes have been taken into account. The growth is considerably higher than in the period 2001–2005. This is mainly due to an increase in spending on durable consumer goods by over 5 percent in 2006. The volume of government consumption was 1.2 percent higher in 2006 than in the previous year.

In the fourth quarter of 2006, fixed capital formation grew by more than 10 percent. The latter half of 2006 showed accelerated growth, mainly caused by the strong growth of investments in residential building, machinery and equipment, lorries and computers.

For the entire year 2006, investments increased by 6.7 percent compared to 2005. Investments in machinery and equipment, the most important investment category in the private sector, but also in commercial vehicles and computers increased substantially. Investments in residential building and infrastructure were also distinctly higher. Investments in the private sector are closely linked to an increasing consumer demand and optimistic prospects for the future. Improved producer confidence is an indication of the positive attitude prevailing in the private sector.

Output: sectors commercial services and construction support growth

In 2006, output increased in most parts of the private sector. This certainly applies to the sectors commercial services and construction. Within the sector commercial services temp agencies, wholesale, architectural and engineering firms and banking performed best. Temp agencies realised a far better output because of the growing demand by the labour market for more flexible working arrangements. Retail trade also achieved good results because consumers were keen to buy. Enhanced investment activities also benefited the construction sector. Higher imports, a reduction of the amount of energy generated in the Netherlands and a cutback in natural gas extraction resulted in a lower output by the energy sector. Growth in the sector non-commercial services was modest. Sustained growth was realised in the sector social services, whereas growth in the sector government administration was marginally negative.

Manufacturing output improved, especially in the fourth quarter. With a 3.9 percent growth, manufacturing output in last year's final quarter was considerably higher than in previous years. The growth surge followed a period in which manufacturing industry was lagging behind. Until the fourth quarter of 2006, the revival of the Dutch economy was not reflected in manufacturing output. In previous periods, economic recovery was usually fuelled by manufacturing industry.

Labour market: job growth spectacular

Employment improved considerably in the fourth quarter of 2006. The number of employee jobs increased by 50 thousand relative to the previous quarter. There were nearly 150 thousand more jobs than one year ago. Labour volume expressed in labour years increased in the same period by approximately 100 thousand or 1.7 percent.

The number of unfilled vacancies grew slightly in the fourth quarter by 6 thousand compared to the preceding quarter. By the end of the fourth quarter, there were 225 thousand unfilled vacancies, an increase by 51 thousand on one year previously. The number of vacancies has increased since the end of 2003.

Staat 1
Conjunctuurindicatoren

	Eenheid	2005		2006				2007
		III	IV	I	II	III	IV	I
Economische groei								
Nederland	% volumegroei	2,0	1,9	3,4	2,5	2,8	2,7	.
Duitsland	% volumegroei	1,4	1,1	3,2	1,4	2,6	3,5	.
EU-25	% volumegroei	1,8	1,8	3,0	2,4	2,8	3,4	.
VS ¹⁾	% volumegroei	3,4	3,1	3,7	3,5	3,0	3,1	.
Japan	% volumegroei	2,1	2,7	2,9	2,1	1,5	2,3	.
Bestedingen en buitenlandse handel								
Invoer goederen en diensten	% volumegroei	5,3	2,2	9,2	7,2	6,6	8,6	.
Uitvoer goederen en diensten	% volumegroei	5,5	2,2	8,8	7,0	6,0	7,9	.
Consumptie	% volumegroei	1,2	1,5	2,6	1,7	2,0	1,7	.
Overheid	% volumegroei	1,0	1,2	3,3	-1,2	1,7	1,2	.
Huishoudens incl. IZW huishoudens	% volumegroei	1,3	1,6	2,3	3,3	2,2	2,0	.
Bruto investeringen in vaste activa	% volumegroei	7,5	2,7	4,8	4,7	6,8	10,2	.
Bedrijven	% volumegroei	7,8	2,6	4,8	4,9	7,3	11,7	.
Overheid	% volumegroei	5,7	3,5	4,8	3,4	4,4	3,5	.
Saldo lopende transacties met het buitenland	in % bbp
Productie (toegevoegde waarde)								
Goederenproducenten	% volumegroei	-0,4	-0,6	4,2	1,1	0,2	0,8	.
Producenten van commerciële diensten	% volumegroei	3,3	3,3	3,0	5,0	4,7	4,5	.
Producten van niet-commerciële diensten	% volumegroei	1,3	1,6	2,4	-0,7	2,0	2,2	.
Prijzen, Cao-lonen en rentestanden								
Consumentenprijsindex	% mutatie	1,7	1,8	1,1	1,3	1,3	1,0	.
Producentenprijsindexcijfer industrie afzet	% mutatie	6,3	5,9	6,6	6,7	4,4	1,8	.
Producentenprijsindexcijfer industrie verbruik	% mutatie	11,0	10,9	14,0	13,2	8,4	4,9	.
Aardolie, North Sea Brent	\$ per barrel	61,66	57,29	62,33	70,24	70,77	60,96	58,52
Amerikaanse dollar	euro	0,82	0,84	0,83	0,79	0,78	0,78	0,76
Cao-lonen per maand	% mutatie	0,8	1,0	1,9	2,2	2,2	2,2	1,4
Daggeldrente	%	2,1	2,1	2,4	2,6	2,9	3,4	3,6
Vermogen en financiering								
AEX All-Share herbeleggingsindex ²⁾	% mutatie	6,8	6,3	9,5	-4,2	8,7	5,3	5,2
Spaartegoeden	% mutatie	6,5	5,0	4,7	4,9	4,5	5,4	.
Verstrekt consumptief krediet	% mutatie	-4,5	-12,6	-5,0	-8,8	-3,8	0,2	.
Arbeidsmarkt								
Arbeidsvolume van werknemers	% mutatie	-0,5	0,0	0,9	0,9	1,2	1,7	.
Aantal uren van uitzendkrachten	% mutatie	12,6	12,7	21,4	17,6	14,6	17,6	.
Werkloze beroepsbevolking	%	6,4	6,0	6,2	5,5	5,4	5,0	.
Aantal vacatures	x 1 000	153	157	185	210	201	208	.
Stemming								
Producentenvertrouwen industrie	niveau (%)	-0,9	3,3	4,5	5,3	8,3	8,5	7,0
Consumentenvertrouwen	niveau (%)	-25,0	-21,0	-11,0	-1,0	5,0	5,0	13,0
Kalender en seizoenen								
Koopdagen		79	78	77	74	79	76	77
Werkdagen		66	64	65	62	65	63	64

¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoen gecorrigeerde tijdreeks

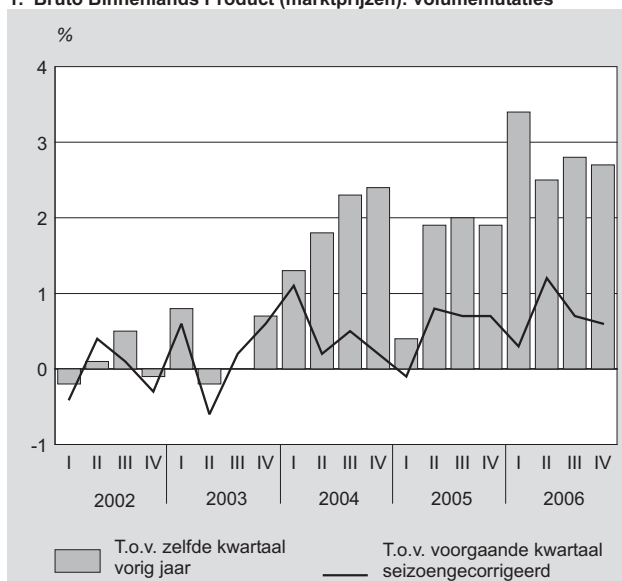
²⁾ Veranderingen t.o.v. de voorgaande periode.

1. Macro-economisch beeld

De Nederlandse economie is in het vierde kwartaal van 2006 sterk gegroeid. Het bruto binnenlands product (bbp) nam met 2,7 procent toe. De economische groei over 2006 kwam uit op 2,9 procent en is daarmee voor het eerst sinds 2000 weer hoger dan het langjarig gemiddelde. In vergelijking met 2005 is de economische groei bijna verdubbeld. De versnelling van de groei is het sterkst bij de consumptie van huishoudens en de investeringen. De uitvoer blijft echter de belangrijkste pijler onder de economische groei. Op de arbeidsmarkt was een verdere verbetering zichtbaar. In 2006 was 5,5 procent van de beroepsbevolking werkloos. Een jaar eerder was dit 6,5 procent.

De export blijft belangrijk voor de ontwikkeling van de Nederlandse economie. De reële uitvoer van goederen en diensten groeide met 7,9 procent iets sneller dan in voorgaande kwartalen. De uitvoer van Nederlands product speelt daarin een steeds belangrijkere rol naast de wederuitvoer. De invoer groeide sterker dan de uitvoer. Dit komt vooral door het aantrekken van de investeringen. De investeringen stegen over heel 2006 met bijna 7 procent. In het vierde kwartaal was de stijging ruim 10 procent. Het bedrijfsleven investeerde vooral fors meer in machines, computers en vrachtauto's. Er zijn ook meer woningen gebouwd. In tegenstelling tot de uitvoer en de investeringen groeide de consumptie van huishoudens iets langzamer dan in de eerste drie kwartalen van 2006.

1. Bruto Binnenlands Product (marktprijzen): volumemutaties

Bestedingen: herstel consumptie huishoudens en sterke groei investeringen

In het vierde kwartaal van 2006 groeide de consumptie van huishoudens met 2,0 procent. Deze stijging was iets kleiner dan in de voorgaande kwartalen door een minder uitbundige groei van de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen en door het lagere gasverbruik vanwege het milde najaarsweer.

Over heel 2006 hebben Nederlandse huishoudens 2,4 procent meer besteed dan in 2005. Hierbij is gecorrigeerd voor prijsveranderingen en voor veranderingen in het zorgstelsel (zie staat 5 in hoofdstuk 2). Deze groei is aanzienlijk hoger dan in de jaren 2001 tot en met 2005 het geval was. Dit komt vooral door de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen die in 2006 met meer dan 5 procent toenamen. Het volume van de overheidsconsumptie was in 2006 1,2 procent hoger dan een jaar eerder.

In het vierde kwartaal van 2006 groeide het bbp met 0,6 procent ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Hierbij is rekening gehouden met werkdag- en seizoen-effecten. Deze kwartaal-op-kwartaalgroei is vrijwel gelijk aan het gemiddelde in de eerste drie kwartalen van 2006.

De sterke groei van de consumptie in 2006 wordt weerspiegeld in een flinke verbetering van het consumentenvertrouwen. Na enkele jaren met een laag consumentenvertrouwen keerde het tij halverwege 2005 en begon het vertrouwen weer toe te nemen. Deze positieve kijk op de

Staat 2
Bruto binnenlands product

	2005				2006			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro; prijsniveau 2000</i>								
Oorspronkelijk BBP	108,0	112,7	107,5	114,7	111,7	115,5	110,5	117,8
Kalendereffecten	0,6	-0,3	-0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6
Gestandaardiseerd BBP	108,6	112,4	107,2	115,0	111,7	115,5	110,5	118,4
Seizoeneffecten	0,8	-2,0	4,0	-3,1	0,6	-1,9	3,9	-3,2
Conjunctuurrelevant BBP	109,4	110,3	111,1	111,9	112,2	113,6	114,4	115,2

economische ontwikkeling heeft zich in 2006 verder uitgebreid en sinds juni zijn er weer meer optimisten dan pessimisten. Consumenten waren sinds eind 2000 niet meer zo positief over het voorbije jaar als in december 2006 en voor het eerst sinds meer dan 4 jaar was een meerderheid van de ondervraagden in het afgelopen jaar weer positief over het doen van grote aankopen.

Over heel 2006 is 6,7 procent meer geïnvesteerd dan in 2005. In de tweede helft van het jaar is er daarbij duidelijk een versnelling van de groei ontstaan. In het vierde kwartaal van 2006 stegen de investeringen in vaste activa met ruim 10 procent ten opzichte van het laatste kwartaal in 2005. Vooral in machines, de belangrijkste investeringscategorie voor het bedrijfsleven, maar ook in bedrijfsauto's en in computers werd fors meer geïnvesteerd. De investeringen in woningen en infrastructuur waren eveneens duidelijk hoger. De sterke groei van de bedrijfsinvesteringen hangt samen met het aantrekken van de vraag en een rooskleurig beeld van de toekomst. Het gestegen productentenvertrouwen wijst op een opperbeste stemming bij de bedrijven.

Productie: commerciële dienstverlening en bouw dragen groei

In 2006 steeg de productie in de meeste bedrijfstakken. Dit geldt vooral voor de commerciële dienstverleners en de bouw. Binnen de commerciële dienstverlening was de groei het hoogst in de uitzendbranche, de groothandel, de architecten- en ingenieursbureaus en het bankwezen. Er is flink meer productie gemeten in de uitzendbranche waarin, samenhangend met het herstel en de voortgaande flexibilisering op de arbeidsmarkt, weer een zeer hoge groei werd gerealiseerd. De detailhandel groeide flink door de toegenomen kooplust van de consumenten. De bouwnijverheid profiteerde van de hogere investeringsactiviteit. De productie van de energiesector was echter lager. In samenhang met een hogere invoer werd in het binnenland minder elektriciteit opgewekt en minder aardgas gewonnen. De groei van de niet-commerciële dienstverlening was bescheiden. De zorgsector groeide door, terwijl het overheidsbestuur een kleine krimp onderging.

In de industrie trok de productiegroei aan, mede dankzij een groeispurt in het vierde kwartaal. Met een groei van

3,9 procent lag de industriële productie in het laatste kwartaal van 2006 aanmerkelijk hoger dan in de voorgaande jaren. Deze groeispurt volgt op een periode waarin de groei van de industrie ruimschoots achterliep. De opleving van de Nederlandse economie was tot het vierde kwartaal van 2006 nauwelijks terug te zien bij de industriële productie. In eerdere perioden van economisch herstel was de industrie meestal juist een van de aanjagers van het economisch herstel.

In de voorgaande jaren werd de economische groei in Nederland hoofdzakelijk gestimuleerd door de groei van de uitvoer. Met de sterke opkomst van de investeringen en de consumptie door huishoudens is de basis van de economische groei aanzienlijk verbreed. De groei van de export blijft echter een zeer belangrijke rol spelen in de toename van het Nederlandse bbp. In 2006 was de uitvoer van goederen en diensten 7,5 procent hoger dan in 2005. De wederuitvoer, de uitvoer van goederen die niet in Nederland zijn geproduceerd, had wederom een belangrijk aandeel in de groei. Het was echter de toename van de export van Nederlands product die zorgde voor een versnelling van de groei van de uitvoer. Nederlandse producten waarvan de uitvoer bovengemiddeld is gestegen zijn onder meer kaas, machines, optische artikelen en vrachtwagens.

De invoer steeg iets sterker dan de uitvoer. De toename van de invoer is deels een gevolg van de groeiende wederuitvoer, maar wordt voor het belangrijkste deel gestimuleerd door het aantrekken van de consumptie en de investeringen.

Arbeidsmarkt: banengroei loopt sterk op

Het aantal banen is in het vierde kwartaal van 2006 fors gestegen. Er waren 50 duizend werknemersbanen meer dan in het voorafgaande kwartaal. Ten opzichte van een jaar eerder is het aantal banen toegenomen met bijna 150 duizend. Het arbeidsvolume in arbeidsjaren nam in dezelfde periode toe met ongeveer 100 duizend, oftewel 1,7 procent.

Het aantal openstaande vacatures is in het vierde kwartaal licht gestegen. Ten opzichte van een kwartaal eerder stonden er 6 duizend vacatures extra open. Het aantal openstaande vacatures aan het einde van het vierde kwartaal

Staat 3
Bruto binnenlands product: ontwikkeling

	2005				2006			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	<i>% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>							
Oorspronkelijk bbp	0,4	1,9	2,0	1,9	3,4	2,5	2,8	2,7
Gestandaardiseerd bbp	0,6	1,6	2,0	2,4	2,6	3,1	3,1	2,9
	<i>% volumemutaties t.o.v. de voorgaande periode</i>							
Conjunctuurrelevant bbp	-0,1	0,8	0,7	0,7	0,3	1,2	0,7	0,6

bedroeg 225 duizend. Ten opzichte van een jaar eerder is het aantal openstaande vacatures gestegen met 51 duizend. Het aantal vacatures neemt al sinds eind 2003 toe.

Na een lichte stijging in het derde kwartaal nam de werkloosheid in het vierde kwartaal verder af tot 5,2 procent van de beroepsbevolking. Dit is een afname van 0,3 procentpunt ten opzichte van een kwartaal eerder. De ontwikkeling van de werkloosheid liet in 2006 een wisselend beeld zien. In de eerste helft van 2006 daalde het aantal werklozen met 55 duizend tot 408 duizend. In het derde kwartaal van 2006 was er echter sprake van een lichte stijging van het aantal werklozen met 5 duizend. Vervolgens daalde de werkloosheid in het laatste kwartaal van 2006 met 22 duizend tot 391 duizend. In 2006 was gemiddeld 5,5 procent van de beroepsbevolking werkloos. Een jaar eerder was dit 6,5 procent.

Het aantal verstrekte WW-uitkeringen neemt sinds de tweede helft van 2005 af en is in het vierde kwartaal van 2006 verder gedaald met gemiddeld 19 duizend ten opzichte van een kwartaal eerder. De daling in het vierde kwartaal was daarmee iets groter dan in het derde. Aan het eind van 2006 werden gemiddeld 249 duizend WW-uitkeringen verstrekt.

2007-I: conjunctuurbeeld iets minder florissant

De conjunctuurklok van het CBS laat de meest actuele stand van de conjunctuur zien. De meeste conjunctuurrelevante indicatoren maken deel uit van de klok. Aan de bestedingenkant van de economie zijn dat consumentenvertrouwen, bereidheid tot het doen van grote aankopen, consumptie, uitvoer en investeringen. Ook de groei van het bbp is als indicator in de klok opgenomen. Elk van de indicatoren krijgt, afhankelijk van zijn ontwikkeling, een plaats in één van de kwadranten van de klok. Hierdoor is in een oogopslag te zien in welke fase de conjunctuur zich bevindt. De vier kwadranten betekenen het volgende:

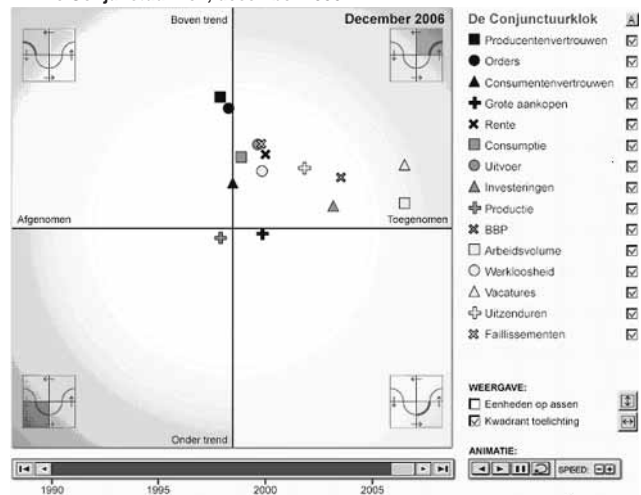
- rechtsboven: de indicator ligt boven de trend en is toegenomen;
- linksboven: de indicator ligt boven de trend en is afgenomen;
- linksonder: de indicator ligt onder de trend en is afgenomen;
- rechtsonder: de indicator ligt onder de trend en is toegenomen.

Het conjunctuurbeeld van eind maart is iets minder gunstig dan in de voorgaande maanden. Dit komt vooral doordat het volume van de buitenlandse handel en van de consumptie minder hard zijn gegroeid. Het zwaartepunt van de indicatoren in de Conjunctuurklok ligt nu minder diep in de fase van hoogconjunctuur (het kwadrant rechtsboven).

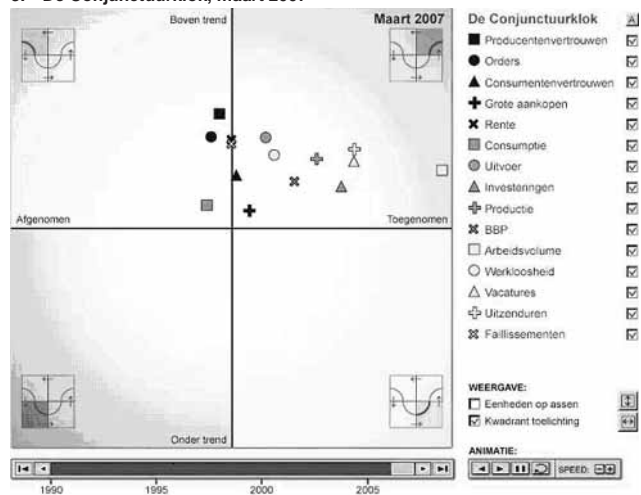
In de loop van maart is van alle indicatoren, uitgezonderd het aantal banen, nieuwe informatie beschikbaar gekomen. De verdeling van de indicatoren over de kwadranten is hierdoor iets gewijzigd. De consumptie is naar het kwadrant linksboven doorgeschoven. Het lage gasverbruik drukte de consumptiegroei. De uitvoer is binnen het kwadrant rechtsboven een stuk teruggefallen. Naast deze verslechtingen toont de klok van eind maart ook enkele opvallende verbeteringen in vergelijking met die van eind februari. De uitzendingen en de investeringen zijn fors naar boven en rechts opgeschoven.

Het zwaartepunt van de puntenwolk ligt vergeleken met februari minder diep in het kwadrant rechtsboven (hoogconjunctuur). Indicatoren die in dit kwadrant staan, nemen toe en de groei ligt boven hun langjarig gemiddelde. Van de vijftien indicatoren staan er nu twaalf in het kwadrant van hoogconjunctuur. De vertrouwensindicatoren voor de industrie (het producentenvertrouwen en de ontvangen orders) lopen in de klok duidelijk voorop.

2. De Conjunctuurklok, december 2006

3. De Conjunctuurklok, maart 2007

2. Bestedingen

De sterke economische groei hield in het vierde kwartaal van 2006 aan en kwam uit op 2,7 procent. Met name de investeringen en uitvoer trokken verder aan. Er werd vooral meer geïnvesteerd in vrachtauto's en machines en installaties. De export van Nederlandse producten zorgden voor de sterkere groei van de uitvoer. De consumptie draagt eveneens positief bij aan de economische groei. De consumptie door huishoudens groeide wel iets minder dan in voorgaande kwartalen. De inflatie liep in het eerste kwartaal van 2007 op tot 1,8 procent in maart.

2.1 Consumptie vierde kwartaal 1,7 procent hoger

In het vierde kwartaal lag het volume van de consumptieve bestedingen 1,7 procent hoger dan een jaar eerder. De consumptiegroei lag hiermee iets onder het jaargemiddelde van 2,0 procent. Door huishoudens werd in het vierde kwartaal –1,9 procent minder besteed, terwijl de overheidsconsumptie met 8,9 procent toenam. Deze op het eerste gezicht opvallende uitkomsten hangen samen met de invoering van een nieuw zorgstelsel per 1 januari 2006. Hierdoor wordt een gedeelte van de consumptie door huishoudens gerekend tot de overheidsconsumptie.

Omdat bovenstaande ontwikkelingen niet erg conjunctuur-relevant zijn, publiceert het CBS in 2006 consumptiecijfers die zijn gecorrigeerd voor de effecten van de veranderingen in het zorgstelsel. In het vervolg van dit hoofdstuk is bij de beschrijving van de consumptie door huishoudens en de overheidsconsumptie uitgegaan van de voor zorg gecorrigeerde cijfers.

Door de verschuiving van de kosten voor zorg naar de overheidsconsumptie waren de consumptieve bestedingen door huishoudens in het vierde kwartaal van 2006 bijna 2,5 miljard euro lager. Na correctie voor de effecten van het nieuwe zorgstelsel kwam de volumegroei van de consumptie ten opzichte van het vierde kwartaal van 2005 uit op 2,0 procent, dus 3,9 procentpunt hoger. Bij de over-

heidsconsumptie is een tegengesteld effect zichtbaar. De groei kwam na correctie 7,7 procentpunt lager uit. Na correctie voor zorg was de toename ten opzichte van het vierde kwartaal in 2005 nog maar 1,2 procent.

Krachtig herstel consumptie door gezinnen in 2006

De consumptieve bestedingen door gezinnen hebben zich duidelijk hersteld, na een aantal jaren met een bescheiden volumetoename. In 2006 was het volume van de bestedingen door gezinnen 2,4 procent groter dan een jaar eerder, terwijl de volumegroei in 2004 en 2005 beperkt bleef tot respectievelijk 0,6 en 0,7 procent.

In het vierde kwartaal van 2006 zijn de bestedingen door huishoudens 2,0 procent hoger dan in het vierde kwartaal van 2005. Doordat huishoudens in het vierde kwartaal aanzienlijk meer uitgaven in het buitenland in vergelijking met het vierde kwartaal van 2005, is de nationale consumptie voor het eerst weer sterker toegenomen dan de binnenlandse consumptie die met 1,9 procent toenam.

De sterkste consumptiegroei vond plaats in het tweede kwartaal, toen door huishoudens 3,3 procent meer besteed werd dan een jaar eerder. Onder invloed van dit hoge groeicijfer was het consumptievolumen in het eerste halfjaar 2,8 procent groter dan in dezelfde periode van 2005. In het tweede halfjaar bedroeg de consumptiegroei 2,1 procent.

Huishoudens kopen vooral meer duurzame goederen

De bestedingen aan duurzame goederen zijn flink aangetrokken, met een volumestijging van 6,4 procent in 2006. Bij deze conjunctuurgevoelige consumptie categorie is de groei na de periode van hoogconjunctuur eind jaren negentig niet meer zo hoog geweest. Vooral in het eerste en tweede kwartaal werd meer aan duurzame consumptiegoederen uitgegeven. In het vierde kwartaal liep de groei wat terug, maar was het volume van de bestedingen door

Staat 4
Binnenlandse consumptieve bestedingen

	2005	2006	2006			
			I	II	III	IV
	% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar					
Goederen, w.v.:	0,4	1,8	3,0	3,3	1,4	-0,5
Voedings- en genotmiddelen	0,0	2,1	2,0	4,3	2,2	0,2
Duurzame consumptiegoederen	1,0	5,4	6,4	7,2	4,4	3,7
Overige goederen	-0,1	-3,4	-0,3	-3,0	-3,9	-6,7
Diensten	1,4	-3,5	-4,2	-3,4	-3,1	-3,3
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (binnenlands)	0,9	-1,1	-0,8	-0,3	-1,1	-2,0
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (nationaal)	0,7	-1,2	-1,0	-0,6	-1,3	-1,9

Staat 5
Effecten van de nieuwe zorgstelsel

	Volumemutaties							
	Oorspronkelijk				Gecorrigeerd			
	2006-I	2006-II	2006-III	2006-IV	2006-I	2006-II	2006-III	2006-IV
	<i>% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>							
Bestedingscomponenten van het bbp								
Consumptieve bestedingen door huishoudens incl. IZWh, waaronder:	-1,0	-0,6	-1,3	-1,9	2,3	3,3	2,2	2,0
Duurzame consumptiegoederen	6,4	7,2	4,4	3,7	7,3	8,3	5,4	4,8
Overige goederen	-0,3	-3,0	-3,9	-6,7	3,6	2,3	1,3	-1,5
Diensten	-4,2	-3,4	-3,1	-3,3	0,5	2,1	2,0	2,2
Consumptieve bestedingen door de overheid, waarvan:	10,3	6,1	9,3	8,9	3,3	-1,2	1,7	1,2
Individuele consumptie door overheid	17,1	9,8	15,6	16,4	5,6	-2,4	3,3	2,8
Collectieve consumptie door overheid	1,4	1,3	0,8	0,1	0,2	0,5	-0,5	-0,7
Productiebenadering van het bbp; toegevoegde waarde basisprijzen								
Toegevoegde waarde bedrijfstak financiële en zakelijke dienstverlening	1,6	4,8	5,1	5,0	1,3	4,4	4,8	4,6
Toegevoegde waarde bedrijfstak overheid	-0,6	-1,0	-0,1	-0,5	0,3	-0,2	0,7	0,4

huishoudens aan duurzame goederen nog steeds 4,8 procent groter dan in het vierde kwartaal van 2005. Consumenten kochten met name meer consumentenelektronica en huishoudelijke apparaten, maar ook kleding en schoenen waren gewild.

De consumptie van voedings- en genotmiddelen was in 2006 2,1 procent groter dan in 2005. In het vierde kwartaal was de toename van 0,2 procent vrijwel gelijk aan die in het vierde kwartaal van 2005. Onder invloed van de relatief zachte weersomstandigheden in het laatste kwartaal van 2006 verbruikten de huishoudens fors minder gas. De voor prijsveranderingen gecorrigeerde bestedingen aan energie en water kwamen in het vierde kwartaal 7,7 procent lager uit dan een jaar eerder.

De bestedingen aan diensten lagen in het vierde kwartaal 2,2 procent hoger dan een jaar eerder. Bij de bestedingen aan diensten nam het volume in het vierde kwartaal meer dan gemiddeld toe bij de uitgaven aan vervoer en communicatie, medische en maatschappelijke diensten, financiële en zakelijke diensten en bestedingen bij de horeca.

Het consumentenvertrouwen liet in 2006 een aanzienlijke verbetering zien. Na enkele jaren waarin consumenten beduidend minder vertrouwen hadden, keerde het tij halverwege 2005. Sindsdien neemt het vertrouwen van de consument toe, en in juni 2006 zijn er voor het eerst weer meer optimisten dan pessimisten. Consumenten zijn in 2006 vooral positiever geworden over het economisch klimaat, met name het oordeel over de afgelopen twaalf maanden is verbeterd. Na 4,5 jaar pessimisme over grote aankopen, waren consumenten in het vierde kwartaal van 2006 weer positief over het doen van grote aankopen.

2.2 Overheidsconsumptie groeit door uitkeringen in natura

De groei van de overheidsconsumptie was in het vierde kwartaal van 2006 met 1,2 procent exact gelijk aan het jaargemiddelde. Dit is beduidend hoger dan in 2005 toen

de groei slechts 0,3 procent bedroeg. De overheidsconsumptie bestaat voor een groot deel uit door de overheid zelf geproduceerde diensten. Deze zogenaamde consumptie uit eigen productie omvat de uitgaven aan collectieve goederen en diensten zoals defensie en openbare orde plus de uitgaven die wel bestemd zijn voor specifieke groepen van de samenleving zoals het onderwijs. Deze uitgaven zijn ten opzichte van 2005 niet veranderd.

Dat de groei van de overheidsconsumptie in 2006 toch veel hoger is, komt door de laatste component van de overheidsconsumptie: de zogenaamde uitkeringen in natura. De groei hiervan komt met 3,0 procent op een aanzienlijk hoger niveau dan de 0,4 procent in 2005. De uitkeringen in natura bestaan voor ongeveer 85 procent uit de verstrekte vergoedingen van de overheid in het kader van de Zorgverzekeringswet (ZVW) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Deze zorguitgaven groeide in 2006 met circa 2,5 procent. Bij de overige uitkeringen in natura zien wij bij het Rijk aanzienlijk hogere uitgaven aan Kinderopvang en Huursubsidie. Ook de uitkeringen van de Raad voor de Rechtsbijstand zijn meer dan gemiddeld gestegen.

2.3 Groei investeringen trekt verder aan in 2006

Groeiden de investeringen in vaste activa in 2005 met 3,6 procent, in 2006 trok de groei verder aan en namen de investeringen toe met 6,7 procent. De investeringen groeiden vooral in het vierde kwartaal fors met 10,1 procent, en zorgde samen met de investeringen in het derde kwartaal voor een groeiversnelling in het tweede halfjaar van 2006. Het grootste aandeel in deze forse groei hebben de investeringen in woningen, machines en installaties, vrachtauto's en computers.

Investeringen in woningen: groei stabiel

Voor het derde achtereenvolgende jaar namen de investeringen in woningen sterk toe. In 2006 is de groei van de woninginvesteringen op een hoog niveau stabiel gebleven.

Staat 6
Bruto investeringen in vaste activa

	2005				2006			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>								
Bruto investeringen in vaste activa	23,4	25,8	22,9	25,7	24,9	27,4	24,8	28,8
Investerings in schepen, vliegtuigen en in cultuur gebrachte activa	0,3	0,4	0,3	0,2	0,4	0,6	0,1	0,3
Grote projecten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Bruto investeringen in vaste activa (geschoond)	23,0	25,4	22,6	25,4	24,5	26,8	24,5	28,4
<i>% waardenmutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>								
Bruto investeringen in vaste activa	0,3	5,6	8,4	4,3	6,6	6,2	8,5	12,2
Bruto investeringen in vaste activa (geschoond)	0,9	8,6	7,6	4,4	6,2	5,3	8,4	11,5

Net als in 2005 namen investeringen in woningen toe met 5,3 procent. De groei in het vierde kwartaal is met 1,9 procent wat achter gebleven bij de groei van de voorgaande kwartalen van gemiddeld ruim 6 procent. Lagere overdrachtsbelastingen op bestaande woningen dempen de groei van de investeringen in woningen met ongeveer 1,5 procent. De investeringen in bedrijfsgebouwen herstelden van een daling in de afgelopen jaren. In 2006 namen de investeringen in bedrijfsgebouwen weer toe met een bescheiden groei van 1,6 procent.

Na een lichte stijging van de investeringen in de infrastructuur in 2005, liepen deze in 2006 verder op en groeiden sterk met 5,2 procent. Vooral in de eerste drie kwartalen werd meer geïnvesteerd in de infrastructuur met een gemiddelde groei van bijna 6 procent. In het vierde kwartaal liep de groei wat terug tot 3,7 procent.

Forse toename investeringen in vrachtauto's

De investeringen in overige vervoermiddelen zijn in 2005 en 2006 sterk beïnvloed door beleidsmaatregelen. Een beperking van de milieu investeringsaftrek regeling per 1 januari 2007 had vooral effect op de verkopen van vrachtauto's en trekkers, terwijl een wetswijziging van het gebruik van het grijze kenteken invloed had op de verkopen van bestelauto's.

In 2006 werd voor ruim 30 procent meer geïnvesteerd in overige wegvervoermiddelen dan in 2005. Waren de groeicijfers in het eerste en tweede kwartaal al fors met gemiddeld 12,5 procent, in het derde en vierde kwartaal zijn de groeicijfers indrukwekkend.

Het derde maar vooral het vierde kwartaal laten grote anticipatie aankopen zien. Met booming verkoopcijfers voor vrachtauto's (+113 procent) en trekkers (+145 procent) stijgen de investeringen in het vierde kwartaal in de categorie overige wegvervoermiddelen met 64 procent in vergelijking met 2005. Ook de verkopen van bestelauto's zijn fors gestegen. In het vierde kwartaal stegen de investeringen met ruim 38 procent.

Investerings in computers: houdt sterke groei vast

De groei in computers nam in 2006 toe met 23,4 procent en houdt hiermee de sterke groei vast van 2005. Het vierde kwartaal heeft met bijna 20 procent het laagste groeicijfer in 2006 en in het tweede kwartaal is de groei uitzonderlijk hoog met een groeipercentage van bijna 30 procent. De forse stijgingen van de investeringen in computers is voor een deel te verklaren door de sterke prijsdalingen van de computeronderdelen.

Sterke groei investeringen in machines en installaties

Er is flink meer geïnvesteerd in machines en installaties, in 2006 namen de investeringen fors toe met 12,6 procent. Deze sterke groei komt na jaren van dalende investeringen in machines en installaties. Voor een deel is deze groei veroorzaakt door de ingebruikname van grote investeringsprojecten. Maar ook zonder de grote investeringsprojecten mee te tellen is de groei met een percentage van 9,8 procent, sterk te noemen.

In software is in 2006 voor 4,6 procent meer geïnvesteerd. De groei trekt hiermee flink aan, zo lag de groei in 2005 op bijna de helft van het groeicijfer van 2006. Het vierde kwartaal laat de sterkste toename in 2006 zien met een groei van 5,5 procent.

2.4 In- en uitvoer: hogere groei in 2006

De buitenlandse handel profiteerde van de aanhoudende groei van de wereldeconomie. In het afsluitende kwartaal van 2006 nam de uitvoer met 7,9 procent toe ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. De toename bij de importen was nog iets sterker met een groei van 8,6 procent. Hiermee lag de groei in het vierde kwartaal hoger dan in het tweede en derde kwartaal van 2006. Het groei-

tempo van de buitenlandse handel versnelde in 2006, en lag ongeveer 2 procentpunten hoger dan in 2005.

In het vierde kwartaal van 2006 valt vooral de groei van de invoer van diensten op. Lag de groei in het tweede en derde kwartaal rond de 1 procent, in het vierde kwartaal kwam de groei van de invoer van diensten uit op bijna 7 procent. Deze groei werd vooral gerealiseerd in de bedrijfstak vervoer, post en telecommunicatie en in de zakelijke dienstverlening.

Uitvoer Nederlands product trekt aan

De hogere exportgroei in het vierde kwartaal van 2006 komt voor rekening van de uitvoer Nederlandse producten. De export van in Nederland geproduceerde goederen trok stevig aan met een groei van maar liefst 6 procent ten opzichte van het vierde kwartaal van 2005. Hiermee komt de jaargroei uit op 4,4 procent. Dit is aanzienlijk hoger dan de groei van 1,3 procent in 2005. Belangrijke productgroepen, die het bovengemiddeld goed doen zijn: kaas, basismetalen, metaalproducten, machines en machineonderdelen, optische artikelen, en vrachtwagens.

De wederuitvoer blijft belangrijk voor de aanhoudende sterke groei van de export. De wederuitvoer bestaat uit goederen die uit het buitenland worden ingevoerd en, na hooguit een kleine bewerking weer worden uitgevoerd. In het vierde kwartaal groeide de wederuitvoer met 12,1 procent, het jaarcijfer komt hiermee uit op 12,7 procent. Zwaarwegende productgroepen in de wederuitvoer die bijdragen aan de hoge volumegroei zijn kleding, aardolieproducten, farmaceutische producten, basismetalen, machines en machineonderdelen, computers, radio's en tv's, meet- en regelapparatuur, en transportmiddelen.

Hoge prijzen van delfstoffen

Alleen voor de productgroep delfstoffen is zowel het in- als uitvoervolume afgenomen. In het vierde kwartaal werden er iets minder delfstoffen ingevoerd dan in het vierde kwartaal van 2005. De uitvoer van delfstoffen nam echter zeer fors af in het vierde kwartaal. Er werd bijna 12 procent minder delfstoffen geëxporteerd. Voor het jaar 2006 kwam de

exportgroei hierdoor uit op -1,2 procent. De import nam met 0,6 procent af.

Door de prijsstijgingen in deze productgroep, in het bijzonder van aardolie, aardgas, en metaalertsen, nemen de in- en uitvoer uitgedrukt in euro's echter wel toe. In het vierde kwartaal nam de waarde van de invoer toe met 6,7 procent tegen een 6,1 procent waardevermindering van de uitvoer. In heel 2006 was de waardevermindering van vooral de export zeer fors te noemen zodat er flink verdiend is met de uitvoer van delfstoffen. De invoer in euro's steeg met ruim 23 procent terwijl de uitvoerwaarde met maar liefst 30,5 procent toenam.

Verder nam alleen de uitvoer van landbouw- en visserijproducten in het vierde kwartaal licht af met 0,4 procent, hoewel de uitvoer door prijsstijgingen in euro's steeg met 10,8 procent.

2.5 Inflatie loopt op in eerste kwartaal 2007

In het eerste kwartaal van 2007 loopt de inflatie weer op na de historisch lage inflatie van gemiddeld 1,1 procent in 2006, die vooral te danken was aan lagere overheidstarieven en een minder sterke stijging van de energieprijzen dan in 2005. De prijzen liggen in het eerste kwartaal van 2007 gemiddeld 1,6 procent hoger dan in het eerste kwartaal van 2006. De toegenomen inflatie komt vooral doordat de effecten van de lagere overheidstarieven van 2006 uitgewerkt zijn. Daarnaast is met ingang van 2007 de methode gewijzigd om de inflatie vast te stellen. Dit heeft een verhogend effect gehad op de inflatie. In maart stijgt de inflatie van 1,5 procent in februari naar 1,8 procent. Deze toename komt vooral door de prijsstijging van kleding en schoeisel. Ook de gestegen prijzen voor autobrandstoffen werkten inflatieverhogend.

De Nederlandse inflatie volgens de Europees geharmoniseerde methode is in het eerste kwartaal van 2007 gemiddeld uitgekomen op 1,5 procent. De inflatie is sinds januari snel gestegen. In januari kwam de inflatie uit op 1,2 procent, het laagste percentage van de Europese Unie. Twee maanden later is de inflatie opgelopen tot 1,9 procent, het gemiddelde van de Eurozone.

Staat 7
Prijswontwikkeling bruto binnenlands product naar componenten

	2006	2006			
		I	II	III	IV
		<i>% prijsverandering t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>			
Bruto binnenlands product	1,5	2,2	1,2	1,3	1,3
Bestedingen					
Consumptie	1,6	1,9	1,4	1,6	1,3
Investerings (incl. voorraden)	1,5	1,6	1,1	1,3	1,9
Uitvoeroverschot	1,2	6,4	-1,1	-2,1	0,4
Totaal toegevoegde waarde, waarvan:	1,5	2,3	1,1	1,3	1,3
Goederenproducenten	4,6	6,7	3,9	3,9	3,9
Producenten van commerciële diensten	0,2	0,5	-0,3	0,1	0,4
Producenten van niet-commerciële diensten	0,8	0,6	0,9	1,2	0,6

3. Productie

In 2006 steeg de productie in bijna alle bedrijfstakken. De hoogste groei werd daarbij gerealiseerd door de commerciële dienstverleners. Vooral de uitzendbureaus presteerden het afgelopen jaar zeer sterk. De horeca en de handel hebben duidelijk geprofiteerd van het aantrekken van de consumptie. De goederenproducenten herstelden zich redelijk van het zwakke jaar 2005. Dankzij een sterke groeispurt in het vierde kwartaal leverde de industriële productie hierbij uiteindelijk een belangrijke bijdrage.

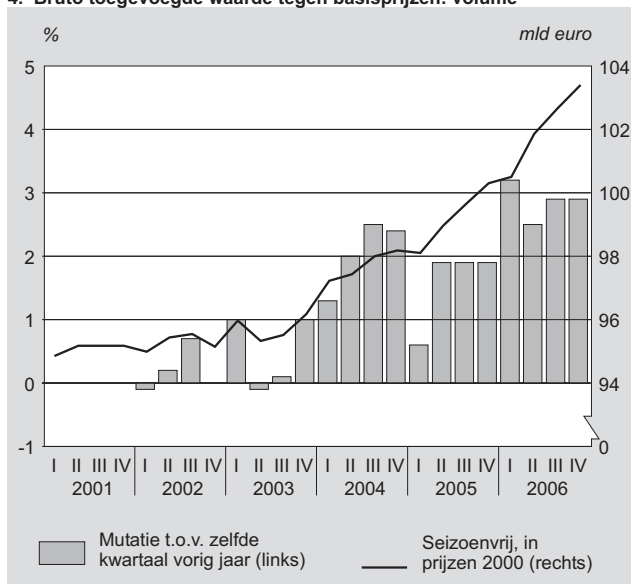
3.1 Goederenproducenten: licht herstel

Dankzij aanhoudend sterke groei in de bouwnijverheid en een opleving in de industriële productie groeiden de goederenproducenten in 2006 met 1,6 procent ten opzichte

van 2005. Hiermee was er sprake van een licht herstel na de kleine krimp in 2005. Na een zeer sterk eerste kwartaal noteerden de goederenproducenten in de andere drie kwartalen telkens een lichte groei van ongeveer 1 procent. In het vierde kwartaal van 2006 nam de toegevoegde waarde met 0,8 procent toe in vergelijking met dezelfde periode in het voorgaande jaar.

De productie van de delfstoffenwinning, die voor het overgrote deel uit de winning van aardgas bestaat, heeft in 2006 een drukkend effect op de ontwikkeling van de goederenproducenten gehad. Mede onder invloed van het warme weer nam de productie van aardgas in het tweede halfjaar sterk af. Na een daling van ruim 13 procent in het derde kwartaal, nam de productie in het vierde kwartaal nog eens met 12 procent af ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. De prijs van aardgas nam in 2006 weer fors toe, gemiddeld lagen de afzetprijzen 28 procent hoger dan in 2005.

4. Bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen: volume

Industriële groeispurt

Met een groei van 3,9 procent ten opzichte van het vierde kwartaal van 2005 lag de industriële productie in het laatste kwartaal van 2006 aanmerkelijk hoger dan in de voorbije jaren. Deze groeispurt volgde op een periode waarin de groei van de industrie opvallend achterbleef bij de opleving van de Nederlandse economie. In eerdere perioden van economisch herstel speelde de industrie juist een aantrekkende rol. In de huidige omslag van de conjunctuur bleef de industriële groei echter lange tijd zeer mager.

De groei van de industrie is voor een belangrijk deel gestimuleerd door de sterke toename van de investeringen door het bedrijfsleven. De grote vraag naar nieuwe machines en bedrijfsauto's zorgde voor een forse groei bij zowel de machinebouw- als de transportmiddelenindustrie. In

Staat 8
Bruto toegevoegde waarde van drie groepen producenten: volume

	Aandeel in 2006	2006				
		2006	I	II	III	IV
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar				
Goederenproducenten	26	1,6	4,2	1,1	0,2	0,8
Landbouw, bosbouw en visserij	2	-0,7	-1,7	1,0	-1,2	-0,7
Delfstoffenwinning	3	-2,9	10,3	-3,0	-14,2	-12,8
Industrie	14	2,1	2,0	1,3	1,3	3,9
Energie- en waterleidingbedrijven	1	-1,1	5,2	-3,7	-2,2	-3,7
Bouwnijverheid	6	4,6	6,9	3,6	4,0	4,0
Producenten van commerciële diensten	49	4,5	3,2	5,3	4,9	4,6
Handel, horeca en reparatie	15	6,2	6,4	7,6	5,8	5,0
Vervoer, opslag en communicatie	7	2,3	2,7	2,0	2,2	2,4
Financiële en zakelijkdienstverlening	27	4,2	1,6	4,8	5,1	5,0
Producenten van niet-commerciële diensten	25	1,0	2,0	-1,2	1,6	1,7
Overheid	12	-0,6	-0,6	-1,0	-0,1	-0,5
Zorg en overige dienstverlening	13	2,4	4,3	-1,3	3,1	3,8
Bruto toegevoegde waarde (basisprijzen)	100	2,9	3,2	2,5	2,9	2,9

Staat 9
Bedrijfstakkenoverzicht in het vierde kwartaal 2006

	Aandeel in totale toegevoegde waarde	Waarde			Prijs			Volume			
		Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar									
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	2,4	4,2	1,7	7,9	5,4	3,1	8,6	-1,1	-1,4	-0,7	
Delfstoffenwinning	4,2	1,1	-2,7	2,0	15,1	7,8	17,0	-12,2	-9,8	-12,8	
Industrie	13,4	5,7	6,9	2,4	1,9	3,1	-1,5	3,8	3,8	3,9	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2,7	5,1	5,0	5,5	2,3	2,2	2,8	2,7	2,7	2,7	
Textiel- en lederindustrie	0,3	6,5	5,5	9,2	0,8	-0,1	3,2	5,7	5,6	5,8	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	1,6	3,8	5,0	2,0	1,4	2,2	0,2	2,4	2,8	1,8	
Aardolie-industrie	0,5	-8,2	-2,6	-42,7	-7,7	-2,1	-41,9	-0,6	-0,5	-1,2	
Chemische basisproductenindustrie	1,6	8,7	6,5	17,2	5,4	3,4	12,9	3,1	2,9	3,8	
Chemische eindproductenindustrie	0,5	-2,5	-0,6	-9,2	1,1	3,2	-6,4	-3,6	-3,7	-3,0	
Rubber- en kunststofindustrie	0,4	7,8	9,2	4,2	2,6	3,6	0,0	5,1	5,4	4,2	
Basismetiaal- en metaalproductenindustrie	1,5	12,9	18,4	1,6	9,1	13,7	-0,4	3,5	4,2	2,0	
Machine-industrie	1,4	22,1	23,6	19,0	1,7	2,9	-1,0	20,1	20,1	20,2	
Elektrotechnische industrie	0,7	3,8	6,0	-5,3	0,5	2,7	-8,4	3,3	3,3	3,4	
Transportmiddelenindustrie	0,7	6,9	9,7	-2,3	1,4	3,8	-6,3	5,4	5,7	4,2	
Overige industrie	1,6	7,3	8,9	5,3	3,7	4,3	2,7	3,5	4,3	2,5	
Energie- en waterleidingbedrijven	1,5	7,3	5,4	15,0	13,9	12,6	19,4	-5,8	-6,4	-3,7	
Bouwnijverheid	5,7	7,8	7,2	8,8	4,1	3,9	4,6	3,5	3,2	4,0	
Handel, horeca en reparatie	14,8	4,9	5,1	4,7	0,5	1,6	-0,3	4,3	3,5	5,0	
Handel en reparatie	13,0	4,9	5,2	4,7	0,3	1,4	-0,6	4,6	3,7	5,3	
Horeca	1,8	4,7	4,7	4,8	2,1	2,3	1,9	2,6	2,3	2,9	
Vervoer, opslag en communicatie	6,9	3,1	2,7	3,6	0,7	0,2	1,2	2,5	2,5	2,4	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	4,4	4,5	3,0	6,6	2,0	0,6	3,9	2,5	2,4	2,7	
Post en telecommunicatie	2,5	0,5	2,2	-1,2	-1,8	-0,5	-3,2	2,4	2,7	2,0	
Financiële en zakelijke dienstverlening	27,5	4,1	2,1	5,6	-1,3	-3,7	0,5	5,5	6,1	5,0	
Financiële instellingen	6,1	-5,3	1,3	-11,2	-10,6	-5,5	-15,2	5,9	7,3	4,7	
Verhuur van en handel in onroerend goed	8,0	5,0	-9,3	13,9	2,4	-12,6	12,1	2,4	3,8	1,6	
Uitzendbureaus	2,8	19,8	18,3	20,2	2,7	0,3	3,3	16,6	18,0	16,3	
Overige zakelijke dienstverlening	10,5	7,6	7,2	7,9	2,2	1,4	2,9	5,3	5,8	4,9	
Overheid	11,2	1,7	4,0	0,3	1,7	3,1	0,9	0,0	0,9	-0,5	
Zorg en overige dienstverlening	12,4	3,8	3,2	4,1	0,6	1,2	0,3	3,1	2,0	3,8	
Totaal	100,0	4,6	4,8	4,3	1,6	1,8	1,3	3,0	3,0	2,9	

2006 waren de investeringen in machines en installaties ruim 18 procent hoger dan in 2005. Samen met een stijgende export leidde dit vooral in de tweede helft van het jaar tot een sterke stijging van de machineproductie. De machinebouw groeide in het vierde kwartaal van 2006 met meer dan 20 procent ten opzichte van het vierde kwartaal in 2005.

De transportmiddelenindustrie herstelde in 2006 sterk van het matige jaar 2005. Dit herstel was mede te danken aan de toegenomen vraag naar vrachtauto's. De toename van de productie van deze wagens bood de transportmiddelenindustrie meer dan voldoende compensatie voor de sterke terugval van de productie van personenauto's. Door het stopzetten van een productielijn lag het aantal geproduceerde personenauto's in 2006 liefst 25 procent lager dan een jaar eerder. In totaal werden in Nederland in 2006 ruim 159 duizend auto's geproduceerd.

Ook voor de producenten van chemische basisproducten was 2006 een goed jaar. De basischemie groeide in het afgelopen jaar met 6,8 procent. In 2005 bedroeg de jaargroei in deze bedrijfstak slechts 1 procent. De prijzen van de producten uit de basischemie namen flink toe doordat de producenten de stijging van de grondstofprijzen aan de afnemers doorrekenden. De chemische eindproductenin-

dustrie en de rubber- en kunststofindustrie, die allebei veel gebruik maken van de producten uit de basischemie, zagen mede door deze prijsstijgingen de ruilvoet voor het derde achtereenvolgende jaar achteruit gaan.

De metaalindustrie, bestaande uit de basismetiaal- en metaalproductenindustrie, herstelde het afgelopen jaar enigszins van de nulgroei in 2005. De sterkste groei werd hierbij gerealiseerd door de metaalproductenindustrie. In de basismetiaal kende vooral de ijzer- en staalindustrie een matig jaar. Door de hoge invoerprijzen van metaalerts nam de toegevoegde waarde in deze branche sterk af.

In de voedings- en genotmiddelenindustrie steeg de productie van de aardappel-, groente- en fruitverwerkende industrie, de veevoederindustrie en de drankenindustrie bovengemiddeld. De verschillende branches in de voedingsmiddelenindustrie ondervonden echter sterk de nadelen van de fors gestegen prijzen van aardappelen, granen en overige gewassen. Deze prijsstijgingen en de verder toegenomen kosten voor energie konden niet allemaal in de afzetprijzen worden doorgerekend waardoor de ruilvoet verslechterde.

Binnen de elektrotechnische industrie liepen de ontwikkelingen sterk uiteen. Met name voor de producenten van

kantoormachines en van audio-, video- en telecomapparaten was 2006 een slecht jaar. Zowel de productie als de toegevoegde waarde liep in deze branches sterk terug ten opzichte van 2005.

De afzetprijzen van de industrie lagen in het vierde kwartaal gemiddeld 1,8 procent hoger dan in het vierde kwartaal van 2005. De prijsstijging was daarmee kleiner dan in het derde kwartaal toen de prijzen nog met 4,4 procent toenamen. De afvlakking van de prijsstijgingen kwam vooral door de ontwikkelingen in de aardolie-industrie, waar de prijzen onder invloed van een dalende olieprijs en een lagere dollarkoers sterk afnamen. Ter illustratie: als het effect van de prijsontwikkeling in de aardolieverwerkende industrie buiten beschouwing wordt gelaten stijgt de gemiddelde afzetprijs in de industrie in januari van dit jaar niet met slechts 0,9 procent maar met 3,5 procent.

Geringe capaciteit belemmert productie

De gunstige economische omstandigheden blijven zichtbaar in de belangrijkste productie-indicatoren in de industrie (zie staat 10). Vooral het percentage van de industriëlen dat aangeeft zich belemmerd te voelen door een te geringe productiecapaciteit is in de eerste maanden van 2007 opvallend sterk toegenomen. Het aantal ondervraagden dat een tekort aan personeel als belangrijkste productiebelemmering ziet is in het eerste kwartaal van 2007 gestabiliseerd. De bezettingsgraad lag in het eerste kwartaal van dit jaar op hetzelfde hoge niveau als in het vierde kwartaal van 2006.

Ondanks een lichte daling van het producentenvertrouwen in maart ten opzichte van februari, bleef de stemming onder de industriële ondernemers in het eerste kwartaal van 2007 zeer positief. Het oordeel over de orderpositie, orderontvangst en voorraad gereed product is onveranderd positief. De ondernemers in de metaal-, elektra- en transportmiddelenindustrie verwachten daarbij voor maart tot en met mei een verdere toename van de productie. Dit zal volgens hen gepaard gaan met hogere afzetprijzen. De ondernemers in de chemie verwachten voor maart tot en

met mei geen verdere toename van de productie, maar wel een stijging van de afzetprijzen.

Bouwsector levert meer woningen op

De bouwnijverheid is het hele jaar door sterk gegroeid. Met name de burgerlijke en utiliteitsbouw en de grond-, weg- en waterbouw presteerden goed. In 2006 werden er 8 procent meer nieuwe woningen opgeleverd dan in 2005. In de huursector nam vooral het aantal opgeleverde meergezinswoningen fors toe. Ook kwamen er meer koopwoningen gereed dan in 2005. De stijging van het aantal nieuwe gebouwen liep in 2006 net als in voorgaande jaren achter op de ontwikkeling van het aantal nieuwe woningen, maar het verschil wordt steeds kleiner. De sterke groei van de bouw vertaalt zich ook duidelijk in de werkgelegenheid in deze bedrijfstak. Zowel het aantal openstaande als het aantal vervulde vacatures lag in 2006 flink hoger dan in het jaar ervoor.

Net als in het derde kwartaal nam de productie in de landbouw in het vierde kwartaal van 2006 af ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor. Zowel de oogst van aardappelen en granen als van groente, bloemen en planten lag aanmerkelijk lager. Doordat de afzetprijzen van verschillende landbouwproducten veel harder stegen dan de verbruikskosten nam het inkomen van de boeren echter wel sterk toe. Alleen de veehouderij vertoonde in het vierde kwartaal van 2006 een ander beeld. Door dalende afzetprijzen en toenemende kosten nam de toegevoegde waarde in deze branche met 10 procent af ten opzichte van het vierde kwartaal van 2005. In de rubriek *Uitgelicht* wordt verder ingegaan op de ontwikkeling van de landbouw in 2006.

3.2 Commerciële dienstverleners: sterk herstel handel en horeca in 2006

Evenals in 2005 kwam de sterkste groei in 2006 voor rekening van de commerciële dienstverlening. De toegevoegde waarde van de commerciële dienstverleners was in het

Staat 10
Industrie: bezettingsgraden, productiebelemmeringen, producentenvertrouwen en productiegroei

	2006				2007
	I	II	III	IV	I
	%				
Bezettingsgraad	81,4	82,1	83,0	83,3	83,3
Productiebelemmeringen					
nee	82	81	79	81	79
ja	18	19	21	19	21
<i>te weten, als gevolg van:</i>					
onvoldoende vraag	10	9	7	5	5
tekort aan arbeidskrachten	1	1	4	5	4
te geringe capaciteit	3	4	5	5	8
overige belemmeringen	4	5	5	4	4
Producentenvertrouwen	4,5	5,3	8,3	8,5	7,0
Productiegroei in volume	2,0	1,3	1,3	3,9	.

Meer auto's verkocht in 2006

In 2006 zijn er in totaal 484 duizend nieuwe personenauto's verkocht, dit is 4 procent meer dan in 2005. Het aantal verkochte nieuwe personenauto's is daarmee voor het eerst sinds 1999 weer toegenomen. Na de topjaren 1999 en 2000, waarin respectievelijk 611 duizend en 598 duizend nieuwe auto's werden verkocht, namen de verkopen elk jaar af.

De markt van nieuwe personenauto's voor privé gebruik, die in 2002 voor het laatst groeide, is in 2006 met 5,5 procent toegenomen. De zakelijke markt voor personenauto's is al sinds 2004 in herstel en groeide in 2006 met bijna 3 procent. In het vierde kwartaal van 2006 vertoonden beide marktsegmenten een sterke groei. De privémarkt groeide in dit kwartaal met 15,7 procent ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor en op de zakelijke markt namen de verkopen met 11 procent toe.

afgelopen jaar 4,5 procent hoger dan in 2005. Deze groei wordt enigszins vertekend door de wijzigingen in het zorgstelsel die in januari 2006 werden doorgevoerd. Gecorrigeerd voor deze stelselwijziging bedroeg de groei van de commerciële dienstverlening 4,3 procent.

De uitzendbranche was de eerste bedrijfstak binnen de commerciële dienstverlening waar in de loop van 2004 het herstel inzette. De opleving zette door in 2005 en kreeg een krachtig vervolg met een nog hogere groei in 2006. De toegevoegde waarde van de uitzendbedrijven was vorig jaar bijna 17 procent hoger dan in 2005. In 2006 zat de grootste groei in de uitzendkrachten die actief waren in fase B of C (de latere fases) van een uitzendcontract. De groei in uitzendkrachten in de eerste fase (fase A) lag op het niveau van 2005.

Na enkele mindere jaren is de traditionele horeca (de cafés, restaurants, hotels en cafetaria's) in 2006 opgeleefd. De groei van de omzet was in het afgelopen jaar met 5 procent bijna tweemaal zo groot als in 2005. Daarmee zette het in 2005 aarzelend begonnen herstel van de omzet verder door. Vooral de omzetten van de hotels en restaurants stegen onder impuls van de aantrekkende economie sterk. Ook het volume van de toegevoegde waarde van de horeca heeft zich in 2006 verder hersteld en groeide met ruim 3 procent, een verviervoudiging van de groei in 2005. De prijzen in de horeca namen in 2006 gemiddeld met 2 procent toe.

De groothandel en de detailhandel hebben in 2006 duidelijk geprofiteerd van het aantrekken van de consumptie. Beide branches vertoonden een sterke groei ten opzichte van 2005. De aanhoudende prijzenoorlog in de supermarkten hield de marges in de detailhandel echter erg klein, waardoor het inkomen in deze branche onder druk bleef staan. De prijsontwikkeling bij de groothandel was in 2006 wel licht positief.

De financiële instellingen groeiden afgelopen jaar, gecorrigeerd voor de veranderingen in het zorgstelsel, met 3,1 procent ten opzichte van 2005. De inkomsten van de banken stegen wel minder hard dan in voorgaande jaren. Het aantal nieuwe woninghypotheken nam minder sterk toe dan in 2005. In het vierde kwartaal van 2006 werden 7,5 procent meer hypotheken afgesloten dan in dezelfde periode in het jaar ervoor. In het derde kwartaal bedroeg de groei ten opzichte van het derde kwartaal in 2005 nog ruim 12 procent. De opbrengsten van de rentemarge en de inkomsten uit provisies waren in het vierde kwartaal lager dan een jaar eerder.

3.3 Niet-commerciële dienstverlening: groei door zorgsector

Net als in 2005 was de groei van de niet-commerciële dienstverlening in 2006 matig. De toegevoegde waarde van de zorg, overheid en het onderwijs nam in 2006 slechts met 1 procent toe. Gecorrigeerd voor de wijzigingen in het zorgstelsel bedroeg de groei 1,4 procent. In het hele jaar werd de groei hoofdzakelijk veroorzaakt door de zorgsector. De toegevoegde waarde in de gezondheidszorg en overige dienstverlening steeg in 2006 met 2,4 procent. In het vierde kwartaal groeide de zorg met 3,8 procent ten opzichte van het laatste kwartaal van 2005.

Evenals in 2005 was vooral de groei bij de overheid slechts zeer gering. De voor de wijzigingen in het zorgstelsel gecorrigeerde groei bedroeg het afgelopen jaar 0,3 procent; in 2005 was de toename 0,6 procent. De stijging in het vierde kwartaal van 2006 ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar was met 0,4 procent vrijwel gelijk aan het jaargemiddelde. In bijna alle bedrijfstakken van het algemeen bestuur bleef de productie gelijk; alleen bij defensie en bij de politie was er in 2006 sprake van een duidelijk afgenomen productie ten opzichte van 2005.

De ontwikkelingen bij het onderwijs waren positief in 2006. Zowel het primaire, het secundaire als het tertiaire onderwijs groeiden met circa 1,4 procent.

Uitgelicht

Sterke stijging inkomens in de landbouw

Het reëel inkomen van de landbouw (de bruto toegevoegde waarde gecorrigeerd voor inflatie) is in 2006 gestegen tot 9,5 miljard euro. Hiermee was het inkomen 7 procent hoger dan in 2005. Sinds 1997 groeide het landbouwinkomen niet meer zo hard. Vooral de akkerbouwers profiteerden sterk, zij zagen hun inkomen met een derde toenemen. Bij tuinders en veehouders steeg het inkomen met bijna 4 en 3 procent. De groei van het landbouwinkomen was in Nederland in 2006 hoger dan in de meeste andere EU-lidstaten.

De toename van het landbouwinkomen in 2006 is vooral veroorzaakt door hogere prijzen van landbouwproducten en een achterblijvende kostenstijging. De verbruiksprijzen stegen gemiddeld minder hard dan de afzetprijzen ondanks de forse prijstoename van energie. Gemiddeld zagen de boeren de prijzen van landbouwproducten met 6 procent stijgen. Vooral producten uit de akkerbouw waren daarbij aanzienlijk duurder dan een jaar eerder. Zo steeg de prijs van graan met 32 procent en werden aardappelen liefst 75 procent duurder. Hierdoor kwam er een einde aan een periode van twee jaar waarin het inkomen in de akkerbouw afnam en werd het inkomensniveau van 2003 bijna geëvenaard. In het afgelopen jaar werd ongeveer 13 procent van het totale landbouwinkomen gegenereerd door de akkerbouw. Met circa 12 duizend bedrijven maakte de akkerbouw daarbij in het afgelopen jaar ook ongeveer 13 procent deel uit van het totaal aantal bedrijven in de landbouw.

Ondanks de stijging van het landbouwinkomen in 2006 lag de landbouwproductie in volume 1 procent lager dan in 2005. Deze daling werd vooral veroorzaakt door de lagere productie van de tuinbouw en akkerbouw. De akkerbouw werd sterk beïnvloed door de extreme weersomstandigheden in de zomer. Door de droogte en hitte van juli gevolgd door de overvloedige neerslag in augustus was de oogst van akkerbouwgewassen slecht. In 2005 was de oogstopbrengst ook al minder dan een jaar eerder. Dit werd echter veroorzaakt door de relatief hoge productie in het topogstjaar 2004. Ook in de tuinbouw nam de productie af in 2006. Het productievolume van groenten, bloemen en planten daalde gemiddeld met 3 procent.

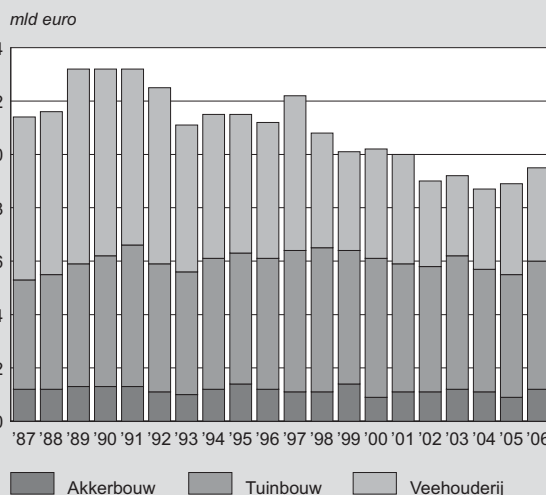
Na mond- en klauwzeer in 2001 en de vogelpest in 2003 werd de veehouderij in de laatste maanden van 2006 geconfronteerd met de uitbraak van blauwtong onder schapen. Hierdoor zijn in de laatste maanden van het jaar vervoersbeperkingen voor herkauwers ingesteld. Het effect van deze perikelen op de totale veeteeltproductie in Nederland lijkt echter marginaal. Het productievolume van de veeteelt steeg bijna 1 procent. Dit is vooral toe te schrijven aan de hogere productie van rauwe melk en eieren.

Per saldo droeg de landbouw in 2006 negatief bij aan de economische groei. Het volume van de toegevoegde

waarde van de landbouw was bijna 1 procent lager dan in 2005, terwijl de Nederlandse economie als geheel met 2,9 procent groeide.

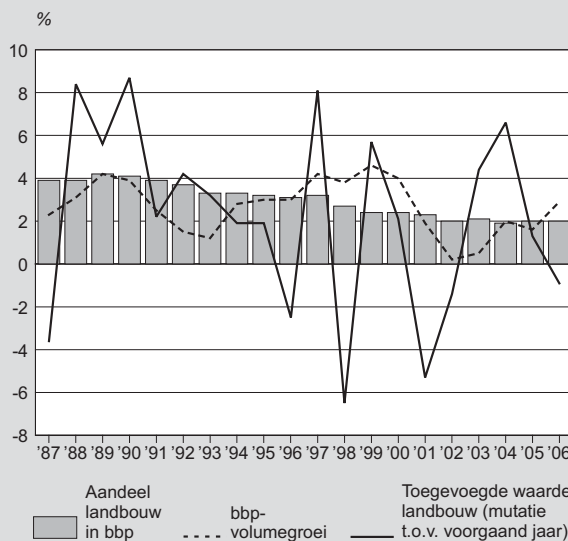
In de laatste 20 jaar lag het groeicijfer van de landbouw in Nederland gemiddeld 0,5 procent per jaar onder dat van de Nederlandse economie. Deze groeide in die periode gemiddeld 2,7 procent per jaar. Het aandeel van de landbouw in de totale economie is daarbij afgenomen van 4 procent in 1987 naar 2 procent in 2006. Ook de samenstelling van de landbouwsector is in de afgelopen twintig jaar veranderd. In 1987 had de veeteelt nog een belang van 54 procent in de totale landbouw en bedroeg het aandeel van de tuinbouw 36 procent. Sinds 1998 is de tuinbouw echter belangrijker dan de veeteelt. Het aandeel van de akkerbouw in de totale landbouw was in de laatste 20 jaar met gemiddeld 11 procent vrij stabiel. Het landbouwinkomen daalde in de laatste twee decennia met gemiddeld 0,7 procent per jaar, terwijl het inkomen in de economie als geheel met 2,5 procent steeg.

5. Reëel landbouwinkomen (prijsniveau 2006) ¹⁾

¹⁾ Het inkomen van de agrarische dienstverlening is toegerekend aan de inkomens van de akkerbouw, tuinbouw en veehouderij.

6. Ontwikkeling van de Nederlandse economie en de landbouw

4. Arbeid

Het aantal banen is in het vierde kwartaal van 2006 fors gestegen. Er waren 50 duizend banen meer dan in het voorafgaande kwartaal. Het aantal openstaande vacatures kende een lichte stijging. De werkloosheid nam na een lichte stijging in het derde kwartaal verder af. In het vierde kwartaal was gemiddeld 5,2 procent van de beroepsbevolking werkloos. De cao-loonstijging in het vierde kwartaal was 2,2 procent.

4.1 Aantal banen fors toegenomen

Het aantal banen van werknemers is in het vierde kwartaal van 2006 fors gestegen. Er waren 50 duizend banen meer dan een kwartaal eerder (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Ten opzichte van een jaar eerder is het aantal banen toegenomen met bijna 150 duizend. Het arbeidsvolume in arbeidsjaren nam in dezelfde periode toe met ongeveer 100 duizend, oftewel 1,7 procent.

Publicatie van het aantal banen en het arbeidsvolume naar economische activiteit is voor onbepaalde tijd uitgesteld, wegens het onvolledig zijn van de registers die bij het samenstellen hiervan worden gebruikt. Om dezelfde reden ontbreken er ook macro-gegevens over de ontwikkeling van de lonen en de loonkosten.

4.2 Vacatures licht gestegen

Het aantal openstaande vacatures is in het vierde kwartaal licht gestegen. Ten opzichte van een kwartaal eerder stonden er 6 duizend vacatures extra open (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Het aantal openstaande vacatures aan het einde van het vierde kwartaal bedroeg 225 duizend. Ten opzichte van een jaar eerder is het aantal open-

staande vacatures toegenomen met 51 duizend. Het aantal vacatures neemt toe vanaf eind 2003.

Het aantal vacatures is in een jaar tijd vooral sterk toegenomen in de zakelijke dienstverlening (13 duizend), de industrie (8 duizend) en de handel (6 duizend). In het vierde kwartaal ontstonden 246 duizend vacatures, 34 duizend meer dan een jaar eerder. Er werden 238 duizend vacatures vervuld, 30 duizend meer dan een jaar eerder.

De spanning op de arbeidsmarkt is de laatste jaren steeds verder opgelopen. Aan het einde van het vierde kwartaal stonden er op de duizend banen gemiddeld 30 open. De spanning is het hoogst in de bouwnijverheid, de horeca, bij financiële instellingen en in de zakelijke dienstverlening. In deze bedrijfstakken stonden op de duizend banen rond de 40 vacatures open.

4.3 Werkloosheid neemt verder af

In het vierde kwartaal van 2006 was 5,2 procent van de beroepsbevolking werkloos, dit is een afname van 0,3 procentpunt ten opzichte van een kwartaal eerder (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). De ontwikkeling van de werkloosheid liet in 2006 een wisselend beeld zien. In de eerste helft van 2006 daalde het aantal werklozen met 55 duizend tot 408 duizend werklozen. In het derde kwartaal van 2006 was er echter sprake van een lichte stijging van het aantal werklozen met 5 duizend. Vervolgens daalde de werkloosheid in het laatste kwartaal van 2006 met 22 duizend tot 391 duizend. De seizoen gecorrigeerde werkzame beroepsbevolking kwam in het vierde kwartaal van 2006 uit op 7,1 miljoen personen, een toename van 60 duizend ten opzichte van een kwartaal eerder. Het aantal werkzamen stijgt al onafgebroken sinds de zomer van 2005.

Staat 11
Arbeidsvolume en beloning van werknemers naar bedrijfstakken

	Arbeidsvolume van werknemers				Beloning van werknemers					
	2006	2006			2006	2006				
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	
% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar										
BEDRIJFSTAKKEN (SBI 1993)										
Landbouw, bosbouw en visserij	.	-1,0	0,0	-0,4	.	.	-1,1	-0,5	-0,3	.
Delfstoffenwinning	.	1,5	-0,1	0,6	.	.	-1,8	-3,3	-3,5	.
Industrie	.	-1,8	-1,6	-1,2	.	.	-1,6	-1,0	-0,1	.
Energie- en waterleidingbedrijven	.	0,0	-1,7	-5,3	.	.	-1,2	-2,3	-2,4	.
Bouwnijverheid	.	-1,0	-1,0	-0,3	.	.	-1,1	-1,0	0,7	.
Handel, horeca en reparatie	.	0,6	0,7	1,3	.	.	1,2	1,5	2,6	.
Vervoer, opslag en communicatie	.	-1,9	-1,9	-2,0	.	.	-1,2	-0,9	-0,6	.
Financiële en zakelijke dienstverlening	.	5,8	6,0	6,4	.	.	6,1	6,8	7,7	.
Overheid	.	-2,0	-1,8	-1,3	.	.	-2,4	-1,7	-0,2	.
Zorg en overige dienstverlening	.	1,7	1,4	1,2	.	.	1,4	1,7	2,4	.
Totaal	.	0,9	0,9	1,2	.	.	1,1	1,5	2,5	.

Niet voor seizoen gecorrigeerd kwam het aantal werklozen in het vierde kwartaal uit op gemiddeld 377 duizend, 70 duizend minder dan een jaar eerder. De daling van de werkloosheid is sterker onder mannen dan onder vrouwen. Het aantal mannelijke werklozen daalde in een jaar tijd met 49 duizend en de werkloosheid onder mannen nam in deze periode af met 1,2 procentpunt tot 3,9 procent. Het aantal vrouwelijke werklozen daalde in dezelfde periode met slechts 21 duizend, hetgeen leidde tot een daling van de werkloosheid onder vrouwen met 0,8 procentpunt tot 6,4 procent.

Het verschil in ontwikkeling van de werkloosheid tussen de beide seksen komt onder andere doordat de extra toeloop op de arbeidsmarkt groter is onder vrouwen dan onder mannen. De bruto participatiegraad, het percentage van de bevolking dat werk heeft of op zoek is naar werk, is onder vrouwen sterker toegenomen dan onder mannen. Bij de vrouwen steeg de bruto participatiegraad in een jaar tijd met 1,2 procentpunt tot 60,2 procent. Bij de mannen nam de bruto participatiegraad in dezelfde periode toe met 0,6 procentpunt tot 76,8 procent.

Het aantal verstrekte WW-uitkeringen is in het vierde kwartaal gedaald met gemiddeld 18 duizend ten opzichte van een kwartaal eerder (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Aan het eind van 2006 werden gemiddeld 250 duizend WW-uitkeringen verstrekt. Het aantal WW-uitkeringen daalt al anderhalf jaar. De daling in het vierde kwartaal was iets groter dan in het derde. In het vierde kwartaal nam zowel de instroom als de uitstroom toe.

Eind 2006 bedroeg het aantal bijstandsuitkeringen dat verstrekt werd aan personen onder de 65 jaar 302 duizend. Dit zijn er 9 duizend minder dan een kwartaal eerder. Het aantal bijstandsuitkeringen daalt vanaf het tweede kwartaal van 2005.

4.4 Cao-loonstijging stabiel

In het vierde kwartaal van 2006 zijn de cao-lonen¹⁾ met 2,2 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder. De

toename is even groot als in het tweede en derde kwartaal. De cao-loonstijging is wel duidelijk hoger dan in 2005, toen het jaargemiddelde 0,8 procent bedroeg.

Vanaf het eerste kwartaal van 2006 zijn de cao-lonen inclusief bijzondere beloningen sneller gestegen dan de cao-lonen exclusief bijzondere beloningen. Exclusief de bijzondere beloningen zijn de cao-lonen in het vierde kwartaal toegenomen met 1,6 procent. De toename van de bijzondere beloningen is deels het gevolg van afspraken die in cao's gemaakt zijn over werkgeversbijdragen voor de levensloopregeling en de ziektekosten.

Ook bij de sector overheid zijn de bijzondere beloningen flink toegenomen. Bij de overheid namen deze in het vierde kwartaal toe met 1,4 procent. Hierdoor is de loonstijging bij de overheid met 2,9 procent het grootst. In 2004 en 2005 was de loonstijging bij de overheid nog het kleinst met 0,4 procent. Bij de gesubsidieerde sector en de particuliere bedrijven nemen de bijzondere beloningen minder snel toe. Bij de gesubsidieerde sector stegen de cao-lonen met 1,7 procent tegen 2,1 procent bij de particuliere bedrijven.

De contractuele loonkosten zijn in het vierde kwartaal met 1,2 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Sinds het eerste kwartaal van 2006 zijn de contractuele loonkosten minder gestegen dan de cao-lonen. In 2005 lag de stijging van de loonkosten nog 0,4 procentpunt boven die van het cao-loon. Dat de loonkosten nu minder snel stijgen dan de cao-lonen komt vooral door lagere werkgeverspremies voor arbeidsongeschiktheid en (pre)pensioenen.

Noot in de tekst

- 1) In deze paragraaf gaat het over cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen. Het cijfer over het vierde kwartaal van 2006 is gebaseerd op 99 procent van de cao's waaruit de statistiek is opgebouwd. Ongeveer acht van de tien werknemers vallen onder een cao.

5. Internationaal

De mondiale economie is in 2006 over de hele linie sterk gegroeid. Ondanks problemen op de huizenmarkt hield de robuuste economische groei in de Verenigde Staten aan. De Europese economie beleefde een duidelijke groeiversnelling. In het vierde kwartaal was de groei van de EU voor het eerst in meer dan drie jaar hoger dan de groei in de Verenigde Staten. In Japan kwam een einde aan de jarenlange periode van aanhoudende deflatie.

5.1 EU-25 beleeft sterkste groei in jaren

De economische groei in de 25 lidstaten van de Europese Unie is in het vierde kwartaal van 2006 verder versneld. Met een toename van 3,4 procent ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar werd de hoogste groei sinds 2000 gehaald. Over het hele jaar gemeten lag de economische groei van de Europese Unie met 2,9 procent het afgelopen jaar eveneens op het hoogste niveau van het decennium. In 2005 bedroeg de groei 1,7 procent.

Nieuwe lidstaten als Estland, Letland en Slowakije noteerden in 2006 wederom veruit de hoogste economische groeicijfers, maar ook de landen in het eurogebied presteerden het afgelopen jaar sterk. Met een gemiddelde groei van 2,7 procent was er nagenoeg sprake van een verdubbeling van de groei van 2005. De groei van de euro-economieën maakte in het laatste kwartaal van 2006 eveneens een duidelijke versnelling door. In het vierde kwartaal steeg het bruto binnenlands product (bbp) met 3,3 procent ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. De groei van de investeringen en van de export was het afgelopen jaar twee keer zo hoog als in 2005. De toename van de consumptie door huishoudens was meer bescheiden, maar bereikte alsnog het hoogste peil sinds 2001. Met het aantrekken van de consumptie wordt de groei van de Europese economie steeds breder gedragen.

Het herstel van de Duitse economie, dat zich al het hele jaar aftekende, is in het laatste kwartaal van 2006 stevig doorgezet. Ten opzichte van het vierde kwartaal van 2005 groeide de economie van Duitsland met 3,5 procent; de jaargroei kwam hiermee op 2,7 procent. De investeringen en de export leverden evenals in de voorgaande kwartalen een belangrijk aandeel in de groei van het Duitse bbp, maar ook de consumptie door huishoudens trok aan. Met een groei van 1,5 procent lag de toename van de consumptie op het hoogste niveau sinds begin 2002. De toename van de consumptie in het laatste kwartaal van 2006 kan zijn gestimuleerd door de invoering van een hoger btw-tarief op 1 januari 2007.

De economische prestaties van Frankrijk en Italië blijven al enkele jaren achter bij de rest van Europa. Ook in 2006 lag de economische groei in deze landen onder het EU-gemiddelde. De Franse economie groeide het afgelopen jaar met 2,2 procent, in Italië bedroeg de groei 1,9 procent. In lijn met de groeiversnelling in de gehele EU was er in het vierde kwartaal van 2006 ook in deze beide landen wel sprake van een duidelijk herstel. De groei bleef daarbij echter nog altijd achter bij de gemiddelde groei van de andere lidstaten.

De hoogste groei van de eurozone werd in 2006 gemeten in Finland. De Finse economie groeide in het afgelopen jaar met 5,5 procent ten opzichte van 2005 en kende daarmee de hoogste groei sinds 1997. Ten opzichte van het voorgaande jaar bleven de bestedingen, zowel door huishoudens als door de overheid weliswaar achter, maar de investeringen en de export lieten een zeer aanzienlijke groei zien.

Het herstel van de Europese economie heeft een gunstige invloed gehad op de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. In nagenoeg alle lidstaten van de EU nam de werkloosheid in het afgelopen jaar af. De gemiddelde werkloosheid in de Europese Unie daalde daardoor in het afgelopen jaar tot

Staat 12
Internationale economische gegevens: vierde kwartaal 2006

	Nederland	Duitsland	EU-25	Verenigde Staten ¹⁾	Japan
<i>% mutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>					
Bruto binnenlands product (marktprijzen)	2,7	3,5	3,4	3,1	2,3
Consumptie door huishoudens incl. IZWh ²⁾	2,0	1,5	2,3	3,6	0,5
Consumptie door de overheid ²⁾	1,2	1,8	3,0	2,5	1,3
Bruto investeringen in vaste activa	10,2	6,6	6,4	-0,4	4,7
Export van goederen en diensten	7,9	15,9	8,3	9,4	6,2
Import van goederen en diensten	8,6	10,3	6,8	3,3	2,5
Inflatie ³⁾	1,5	1,3	2,0	1,9	0,3
<i>% van de beroepsbevolking, OESO definitie</i>					
Werkloosheidsgraad	3,6	8,0	7,8	4,5	4,1

Bron: Eurostat, OESO, CBS.

¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoen gecorrigeerde tijdreeksen.

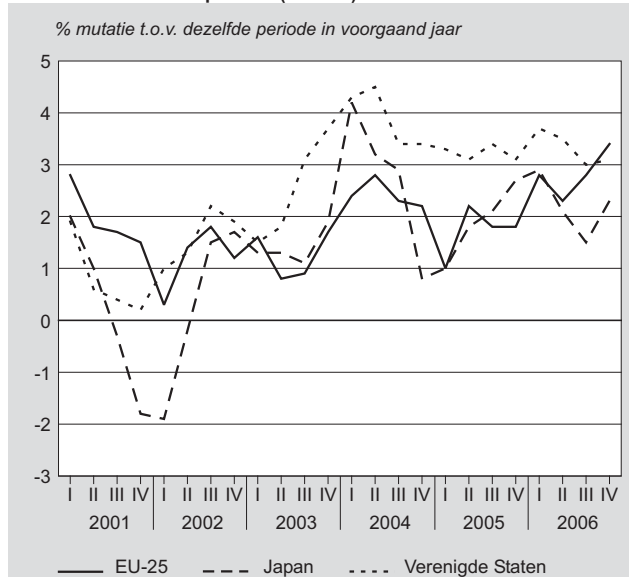
²⁾ Cijfers Nederland zijn gecorrigeerd voor veranderingen Zorgstelsel.

³⁾ Inflatie NL, DL en EU gemeten via de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP), voor de VS en Japan is de consumentenprijsindex (CPI) gebruikt.

bijna 8 procent. In de drie voorafgaande jaren was steeds ongeveer 9 procent van de Europese beroepsbevolking werkloos. Voor het eerst in zes jaar nam ook de werkloosheid in Duitsland af, van gemiddeld 9,5 procent in 2005 tot 8 procent in het vierde kwartaal van 2006. In Frankrijk daalde de werkloosheid slechts heel licht, tot een gemiddelde van 9,4 procent. Daarmee blijft de werkloosheid in Frankrijk het hoogst van de Europese Unie, op de nieuwkomers Polen en Slowakije na. Nederland en Denemarken kenden, gemeten volgens de geharmoniseerde Europese methode, relatief het minste aantal werklozen.

De sterke economische groei en de gunstige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt hebben afgelopen jaar niet geleid tot een sterke toename van de inflatie in Europa. In het vierde kwartaal van 2006 bedroeg de inflatie in de EU gemiddeld 2 procent. In de eurozone bedroeg de gemiddelde prijsstijging in het laatste kwartaal 1,8 procent. De inflatie is in 2006 sterk beïnvloed door het verloop van de olieprijs. In de eerste helft van 2006 nam de olieprijs fors toe en lag de Europese inflatie hoger dan 2 procent, met de daling van de olieprijs vanaf september is ook de gemiddelde inflatie afgenomen.

7. Bruto binnenlands product (volume)

5.2 Groei blijft stabiel in de VS

De groei van de Amerikaanse economie is in het vierde kwartaal van 2006 gestabiliseerd. Net als in het derde kwartaal nam het Amerikaanse bbp in het laatste kwartaal met iets meer dan 3 procent toe. Gemeten over heel 2006 bedroeg de economische groei in de Verenigde Staten 3,3 procent. Ondanks de lichte teruggang na de groei van 3,5 procent in 2005, kan gesproken worden van een robuuste, stabiele groei. De door vele economen gevreesde harde landing van de Amerikaanse economie is in 2006 duidelijk uitgebleven.

Ook in het afgelopen jaar was de consumptie door huishoudens de kurk waar de Amerikaanse groei op dreef. Gesteund door een flinke daling van de olieprijs, gestegen

aandelenkoersen en een aanhoudend sterke arbeidsmarkt namen de consumptieve bestedingen in het vierde kwartaal met 3,6 procent toe ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. Over het gehele jaar 2006 bezien leverden de consumptieve bestedingen met ruim 2 procentpunt verreweg de belangrijkste bijdrage aan de groei van het bbp. De consumptie groeide harder dan het beschikbaar inkomen, wat betekent dat de Amerikaanse consument net als in voorgaande jaren een deel van zijn vermogen heeft aangesproken om de consumptie te financieren. Een groot deel van dit vermogen komt voort uit het huizenbezit.

Het belang van de woningmarkt voor de groei van de particuliere consumptie vormt een van de mogelijke bedreigingen voor de Amerikaanse economie. De Amerikaanse huizenmarkt is in de tweede helft van 2006 flink afgekoeld. De investeringen in nieuwe woningen zijn sterk afgenomen, de prijsstijgingen zijn afgevlakt en een groot aantal huishoudens met een laag inkomen kan niet meer aan de hypotheekverplichtingen voldoen. De problemen op de Amerikaanse hypotheekmarkt hebben er onder meer toe geleid dat het aantal gedwongen huizenverkoop in de VS in februari 2007 het hoogste punt in vijf jaar bereikte. Ongeveer twintig kleinere hypotheekverstrekkingen gingen hierbij al failliet. Deze instabiliteit bedreigt de Amerikaanse huizenmarkt op verschillende manieren. Aan de ene kant worden banken terughoudender bij het verstrekken van nieuwe kredieten, waardoor er minder mensen in aanmerking komen voor een hypotheek en de vraag naar huizen daalt. Anderzijds krijgt de markt er door de sterke toename van de verplichte verkopen vele huizen bij, wat een drukkend effect heeft op de gemiddelde huizenprijs. De afkoeling van de huizenmarkt heeft ertoe geleid dat de woninginvesteringen in 2006 een negatieve bijdrage leverden aan de economische groei.

Een positieve bijdrage werd geleverd door de Amerikaanse export, die in 2006 sterk is gegroeid. De uitvoer was in het laatste kwartaal, evenals in het derde kwartaal, ruim 9 procent hoger dan in dezelfde periode in 2005. De sterke groei van de export kon echter niet verhinderen dat er voor het vijftiende achtereenvolgende jaar sprake was van een tekort op de lopende rekening. In 2006 liep het handels tekort van de VS op tot 6,6 procent van het bbp.

Waar de dienstensector in 2006 een sterke groei doormaakte, presteerde de Amerikaanse industrie het afgelopen jaar wederom matig. De verminderde industriële productie in de VS gaat samen met de enorme stijging van de invoer uit China. De mindere prestaties van de industrie werken ook door in de investeringen van het bedrijfsleven. Deze lagen in het laatste kwartaal van 2006 0,4 procent lager dan een jaar eerder.

De Amerikaanse arbeidsmarkt heeft zich in 2006 verder verbeterd. De werkloosheid is in het afgelopen jaar afgenomen tot gemiddeld 4,6 procent. In 2005 was nog gemiddeld 5,1 procent van de Amerikaanse beroepsbevolking werkloos, het jaar ervoor lag het percentage op 5,5 procent. De opgelopen spanning op de arbeidsmarkt heeft geleid tot hogere loonstijgingen. De inflatie is gedurende het jaar dan ook toegenomen en bedroeg eind december

2,5 procent. De kerninflatie, de gemiddelde prijsstijging van alle goederen met uitzondering van brandstof en voedsel, liep in het vierde kwartaal op tot 2,6 procent.

5.3 Voorzichtige terugkeer inflatie in Japan

In Japan trok de economische groei, na tegenvallende prestaties in het derde kwartaal, in de laatste maanden van 2006 weer aan. In het vierde kwartaal lag het bbp 2,3 procent hoger dan in dezelfde periode in 2005. Over heel 2006 groeide de economie van Japan met 2,2 procent. De economische groei was daarmee licht hoger dan in 2005.

De ontwikkeling van de Japanse economie in 2006 kende twee gezichten. In de eerste helft van het jaar was er sprake van een breed gedragen groei waarbij, naast de investeringen en de export, ook de particuliere consumptie een belangrijke rol speelde. In de tweede helft van 2006 vielen de consumptieve bestedingen echter sterk terug en werd de groei vooral op gang gehouden door de export.

Na een krimp van 0,3 procent in het derde kwartaal, groeide de consumptie door huishoudens in het vierde kwartaal van 2006 licht. Ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar lagen de consumptieve bestedingen 0,5 procent hoger. Ondanks de positieve ontwikkeling van de arbeidsmarkt en de stijging van de bedrijfswinsten namen de nominale lonen in 2006 niet veel toe. De tegenvallende loonontwikkeling heeft in de loop van het jaar zijn weerslag gekregen in een afname van het consumentenvertrouwen en een toegenomen neiging tot sparen, waardoor de groei van de consumptie stakte.

De export van Japan kende ook in 2006 een robuuste groei. De aanhoudend hoge vraag uit China en de Verenigde Staten is al enkele jaren een belangrijke stimulans voor de Japanse uitvoer, die in 2006 bijna 10 procent hoger was dan in het voorgaande jaar.

Het afgelopen jaar werd door het Japanse bedrijfsleven 3,5 procent meer geïnvesteerd dan in 2005. Na drie jaren van krimp was 2006 daarmee het derde achtereenvolgende jaar waarin de investeringen sterker groeiden dan in het jaar ervoor. De investeringen kenden net als de consumptie een opvallend minder derde kwartaal. Deze dip werd echter hersteld in het vierde kwartaal waarin de investeringen 4,5 procent toenamen ten opzichte van dezelfde periode in 2005.

Met een gemiddelde inflatie van 0,3 procent sloot Japan in 2006 een jarenlange periode van aanhoudende deflatie af. Met deze lichte stijging van de prijzen is echter nog niet gezegd dat de dreiging van deflatie geheel is verdwenen. Als de prijzen van energie en voedingsmiddelen buiten beschouwing worden gelaten is er namelijk nog steeds sprake van dalende prijzen. Deze kerninflatie was gedurende het hele jaar negatief en bedroeg in december -0,3 procent. Ondanks de onzekere prijsontwikkeling heeft de Japanse centrale bank in juli 2006 voor het eerst in vijf jaar tijd de rente met 0,25 procent verhoogd. Door een herhaling van deze stap in februari 2007 is de rente, die sinds maart 2001 op 0 procent stond, nu gestegen tot 0,5 procent.

Opkomende economieën Azië groeien stevig door

De uitbundige groei van de opkomende economieën van Azië hield in 2006 duidelijk aan. In China lag het bbp eind 2006 bijna 11 procent hoger dan een jaar eerder. In India bedroeg de groei ten opzichte van het voorgaande jaar ruim 8 procent. De opbouw van de economische groei van beide landen verschilt echter wezenlijk. In China wordt de groei vooral gestimuleerd door de export en de investeringen, terwijl het aandeel van de consumptie afneemt. In India steunt de groei juist op de particuliere consumptie. De Indiase economische ontwikkeling wordt echter afgeremd door een gebrekkige infrastructuur die onder andere de buitenlandse investeringen beperkt.

Explosieve groei hypotheekschulden nader belicht

Bart Meijer

De totale hypotheekschuld van Nederlandse huishoudens is in het afgelopen decennium meer dan verdrievoudigd. Door deze sterke groei kwam de omvang van de hypotheekschuld eind 2006 zelfs hoger uit dan het niveau van het bruto binnenlands product. De enorme toename van de hypotheekschulden is door verschillende samenhangende ontwikkelingen beïnvloed, waarbij de forse groei van de huizenprijs, de toename van het woningbezit, de lage stand van de rente en veranderingen in de kredietverlening door banken een belangrijke rol hebben gespeeld.

De hypotheekschuld van Nederlandse huishoudens is in de afgelopen tien jaar explosief gegroeid. De waarde van de uitstaande hypothecaire leningen is opgelopen van circa 160 miljard euro in 1996 tot ongeveer 540 miljard euro in 2006. Door deze enorme stijging was de totale hypotheekschuld van Nederlandse huishoudens, volgens de eerste ramingen, eind 2006 voor het eerst hoger dan de omvang van het bruto binnenlands product (bbp). In 1996 bedroeg de hypothecaire schuld nog slechts de helft van het bbp (zie grafiek 1). Het tempo van de toename van de hypotheekschuld als percentage van het bbp is vooral in de afgelopen jaren sterk gestegen. De stap van een hypotheekschuld van 60 procent van het bbp naar 80 procent nam tussen 1998 en 2003 vijf jaar in beslag; de stap van 80 procent naar 100 procent bbp werd vervolgens in twee jaar gezet.

De verhouding tussen de hypotheekschuld en het bbp is in Europa nergens zo hoog als in Nederland. Uit internationale statistieken van de European Mortgage Federation blijkt dat

er eind 2005 slechts enkele landen waren die het niveau van Nederland benaderden. Denemarken, dat in 1999 nog de hoogste ratio van hypotheekschuld tegenover het bbp had, kwam met een hypotheekschuld van 94 procent van het bbp het dichtst in de buurt. In Zwitserland, IJsland en het Verenigd Koninkrijk bedroeg de hypotheekschuld eind 2005 tussen de 80 en 90 procent van het bbp. Net als in Nederland is in deze landen sprake van een relatief grote omvang van de financiële sector en een breed aanbod van hypotheekvormen. In de zuidelijke Europese landen zijn de hypothecaire mogelijkheden veel beperkter en wordt veel meer gebruik gemaakt van eigen spaargeld en leningen in de familiesfeer bij de aankoop van een huis.

Verdubbeling gemiddelde schuld sinds 1999

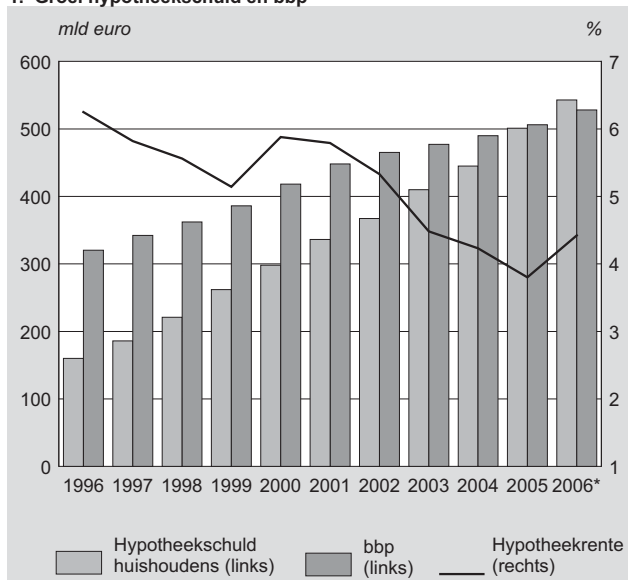
Door de grote toename van de totale uitstaande hypotheekschuld is ook de gemiddelde schuld van een huishouden met een hypothecaire lening sterk gestegen. Momenteel wonen bijna 3,8 miljoen Nederlandse huishoudens in een koophuis. Hiervan heeft 86 procent een of meer hypothecaire leningen, wat betekent dat bijna 3,3 miljoen Nederlandse huishoudens een hypothecaire schuld hebben. Het gemiddelde hypotheekbedrag per huishouden met een hypothecaire lening kwam daarmee eind 2006 op ongeveer 165 duizend euro. De gemiddelde schuld per hypotheekdragend huishouden is hiermee bijna twee keer zo hoog als in 1999, toen het gemiddelde uitstaande hypotheekbedrag 85 duizend euro bedroeg.

De groei van de hypotheekschuld is door verschillende factoren beïnvloed. De belangrijkste hiervan zullen in dit artikel besproken worden. Hierbij gaat het achtereenvolgens om de forse stijging van de huizenprijs in de afgelopen tien jaar, de toename van het aandeel koopwoningen in de totale Nederlandse woningvoorraad, de lage stand van de hypotheekrente, de introductie van nieuwe aflossingsvrije hypotheekvormen en de verruiming van de kredietmogelijkheden voor huishoudens. Naast het feit dat deze ontwikkelingen afzonderlijk van elkaar van invloed zijn op de omvang van de hypotheekschuld, vertonen zij ook een belangrijke mate van samenhang. Zo hebben de ruimere kredietmogelijkheden en de historisch lage rente een belangrijke rol gespeeld bij de voortdurende stijging van de huizenprijs, en hebben nieuwe hypotheekvormen en de lage rente beiden mede bijgedragen aan de verruiming van de kredietmogelijkheden voor huishoudens.

Steeds meer en steeds duurdere koopwoningen

De toename van de hypotheekschuld in de afgelopen tien jaar is samengegaan met een uitbreiding van het eigen

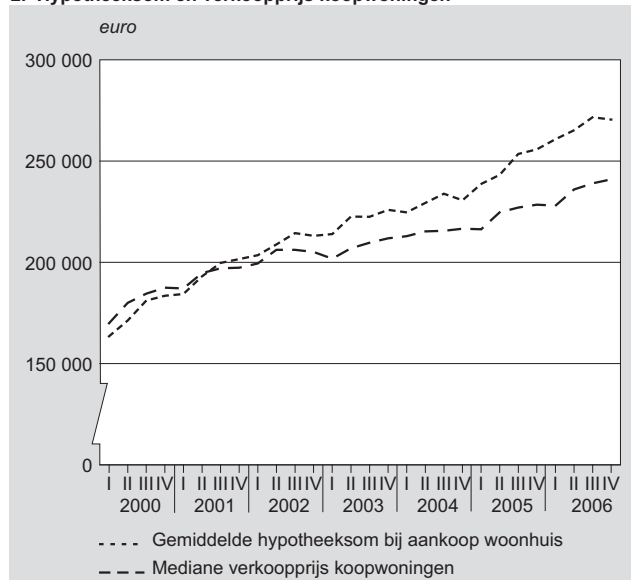
1. Groei hypotheekschuld en bbp

woningbezit en een forse stijging van de huizenprijzen. Uit onderzoek van het ministerie van VROM is gebleken dat het middensegment van de woningmarkt in 1998 bestond uit huizen met een prijs tussen 113 duizend en 170 duizend euro. Dit betekent dat 30 procent van de koopwoningen goedkoper was dan 113 duizend euro en 30 procent duurder was dan 170 duizend euro. In 2006 was het middensegment opgeschoven naar de prijsklasse tussen 200 duizend en 330 duizend euro. De stijging van de prijzen is na 2002 wel enigszins afgevlakt, maar van stabilisatie is nog geen sprake. Uit de gegevens van de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) blijkt dat de mediane verkoopprijs van een koopwoning in Nederland is gestegen van bijna 113 duizend euro in 1996 tot 241 duizend euro in 2006. De stijging van de mediane verkoopprijs van de NVM komt grotendeels overeen met de ontwikkeling van de gemiddelde woningprijs die door het Kadaster wordt berekend. De gemiddelde verkoopprijs van woningen kwam eind 2006 uit op 238 duizend euro.

De forse stijging van de huizenprijzen heeft belangrijke gevolgen voor de hoogte van de uitstaande hypotheekschuld; voor het kopen van een duurder huis moet over het algemeen een hoger bedrag worden geleend. Deze ontwikkeling is duidelijk terug te zien in de stijging van de gemiddelde hypotheeksom die bij de aankoop van een woonhuis wordt opgenomen. Tussen begin 2000 en eind 2006 steeg het hypotheekbedrag dat gemiddeld gemoed was met de aankoop van een woonhuis met 65 procent van ruim 163 duizend euro tot ruim 270 duizend euro.

2. Hypotheeksom en verkoopprijs koopwoningen

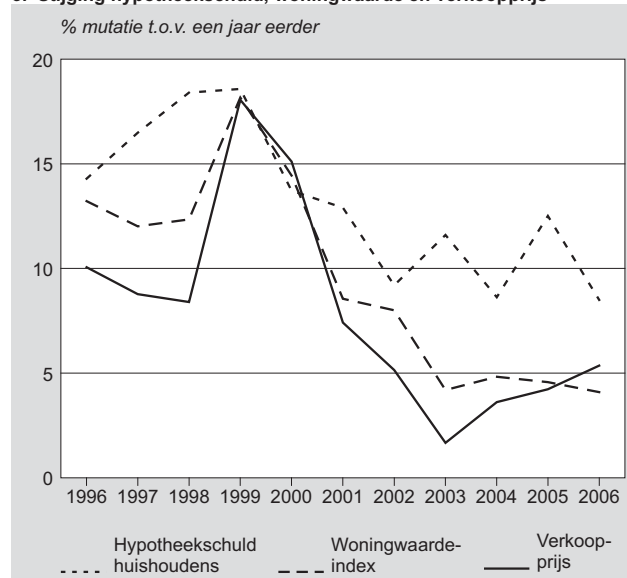
Door de bouw van nieuwe woningen en de verkoop van huurwoningen is het aantal koopwoningen in Nederland de afgelopen tien jaar gestaag toegenomen. In 1994 bestond de Nederlandse woningvoorraad voor 47,6 procent uit koopwoningen. In 2006 was dit aandeel gestegen tot 55,8 procent. Dit heeft niet alleen geleid tot een toename van het aantal huishoudens met een eigen huis, maar ook

tot een toename van het aantal huishoudens met een hypotheek. Dit effect is heel duidelijk te zien bij ouderen. Vroeger woonden mensen ouder dan 65 jaar vooral in huurwoningen, de laatste jaren is een duidelijke stijging van het aantal ouderen met een eigen woning te zien. Zo lag het eigen woningbezit van 65-jarigen in 2002 al 10 procentpunt hoger dan in 1990. Daarbij is ook een duidelijke toename zichtbaar van het aantal ouderen met een hypotheek. Begin jaren negentig had ongeveer 45 procent van de 65-jarige huizenbezitters een hypothecaire schuld, in 2002 was dit opgelopen tot 75 procent.

Hypotheekschuld stijgt sneller dan de waarde van de woningen

Grafiek 3 toont de ontwikkeling van de hypotheekschuld van huishoudens ten opzichte van de jaarlijkse toename van twee belangrijke indicatoren voor de waarde van koopwoningen: de woningwaarde-index van het Kadaster en de eerder genoemde mediane verkoopprijs van woningen zoals die wordt gemeten door de NVM. De woningwaarde-index van het Kadaster meet de ontwikkeling van de waarde van alle bestaande koopwoningen in Nederland. De weergegeven verkoopprijs is de mediane verkoopprijs van alle woningtransacties die in het betreffende jaar door de NVM geregistreerd zijn.

3. Stijging hypotheekschuld, woningwaarde en verkoopprijs

Uit de grafiek blijkt dat de stijging van de hypotheekschuld in de afgelopen tien jaar nauwelijks gelijke tred heeft gehouden met de ontwikkeling van de waarde van de woningen. In de jaren van 2001 tot en met 2005 is de schuld aanzienlijk harder gestegen dan de woningwaarde-index en de verkoopprijs, die in die jaren allebei een relatief gematigde ontwikkeling doormaakten. Ook in de periode van 1996 tot en met 1998 steeg de hypotheekschuld aanzienlijk harder dan de woningwaarde en de verkoopprijzen. In die jaren steeg echter met name de

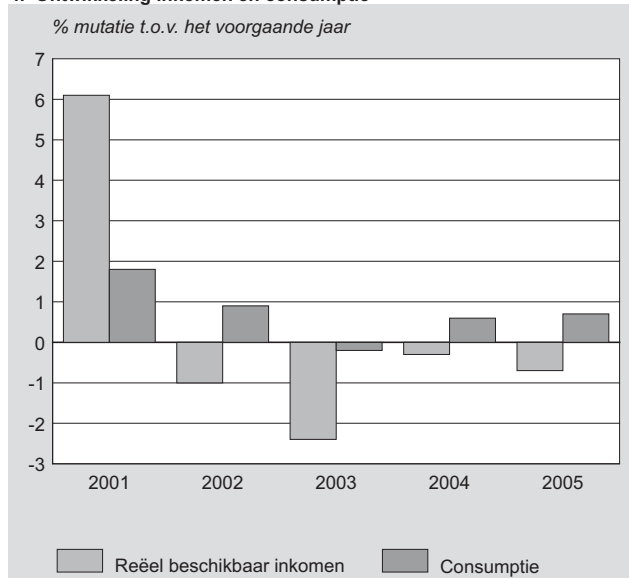
woningwaarde-index aanzienlijk sterker dan in de periode vanaf 2001. Door de inhaalslag die de omvang van de hypotheekschuld heeft gemaakt ten opzichte van de waarde van de koopwoningen is de uitstaande schuld van huishoudens met een hypotheek volgens de Nederlandse Vereniging van Banken nu opgelopen tot gemiddeld 80 procent van de waarde van de eigen woning.

Lage rente financiert deels toename consumptie

De gemiddelde hypotheekrente ligt al enkele jaren op een historisch laag peil. Vooral in de jaren na 2001 is de rentestand snel gedaald: van 5,9 procent in 2001 tot 3,8 procent in 2005. In 2006 is de rente weer wat gestegen, maar het gemiddelde peil van de hypotheekrente blijft nog altijd zeer laag. Dankzij de lage stand van de rente was het niet alleen aantrekkelijk om een nieuwe hypotheek af te sluiten, maar ook om bestaande hypotheek tegen het lage rentetarief over te sluiten waardoor er tegen dezelfde maandlasten een hoger bedrag kon worden geleend.

De extra kredietruimte door de lage stand van de hypotheekrente is door huishoudens deels gebruikt voor consumptieve uitgaven. De lage rente heeft hierdoor de ontwikkeling van de consumptie door huishoudens in de economisch mindere periode tussen 2001 en 2005 een duwtje in de rug gegeven. In de periode van 2002 tot en met 2005 zagen de Nederlandse huishoudens het reëel beschikbaar inkomen (het beschikbaar inkomen minus de inflatie) jaarlijks afnemen. In grafiek 4 is te zien dat de consumptie van huishoudens in deze jaren een tegen-gestelde ontwikkeling vertoonde: afgezien van 2003 namen de consumptieve uitgaven ondanks de afname van het inkomen elk jaar licht toe. Aangezien de spaartegoeden van de huishoudens in deze jaren niet afnamen en er evenmin een grote toename te zien was in het gebruik van consumptief krediet, kan worden aangenomen dat een deel van de consumptieve uitgaven is gefinancierd via de nieuw afgesloten, relatief goedkope, hypotheekkredieten.

4. Ontwikkeling inkomen en consumptie

Aflossingsvrije hypotheek neemt sterke vlucht

Een belangrijke reden voor de enorme omvang van de uitstaande hypotheekschuld wordt gevormd door de sterke toename van de aflossingsvrije hypotheek. De ontwikkeling van nieuwe hypotheekvormen heeft zich de afgelopen tien jaar vooral toegespitst op een maximale benutting van het fiscale voordeel van de hypotheekrenteaftrek. Traditionele hypotheekvormen waarbij de lening tijdens de looptijd wordt afgelost, zoals de annuïteitenlening en de lineaire hypotheek, zijn hierbij in hoog tempo verdrongen.

Het belangrijkste voorbeeld van deze nieuwe hypotheekvormen is de aflossingsvrije hypotheek. In deze variant wordt er niet afgelost en wordt ook geen voorziening voor toekomstige aflossing gemaakt. Sinds de introductie halverwege de jaren negentig heeft deze leningsvorm een zeer sterke opgang gemaakt. Naast de aflossingsvrije hypotheek zijn vele varianten op spaar- en beleggingshypotheek geïntroduceerd waarbij het geleende bedrag tijdens de looptijd bij elkaar wordt gespaard, zónder dat er al tijdens de looptijd wordt afgelost. Er ontstaan op deze wijze wel flinke spaarpotten die alleen bedoeld zijn voor de uiteindelijke aflossing van de hypothecaire lening. Een goede schatting van de omvang van de op deze manier bij elkaar gespaarde bedragen zou een belangrijke toevoeging zijn voor het inzicht in de opbouw van de Nederlandse hypotheekschuld. Vooralsnog is het echter niet mogelijk een inschatting te geven van het gespaarde bedrag.

In tabel 1 staan de uitkomsten van een onderzoek van het ministerie van VROM naar de hypotheekvormen waarvan huishoudens gebruik maken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen huishoudens die één hypotheekvorm gebruiken (ongeveer 2,4 miljoen huishoudens) en huishoudens waarbij de lening uit verschillende delen is samengesteld (circa 900 duizend huishoudens). Hieruit blijkt duidelijk de populariteit van de aflossingsvrije variant. In 2006 gebruikte liefst 44 procent van de huishoudens met één hypotheeksoort deze variant. Bij bijna driekwart van de huishoudens met een samengestelde hypotheek maakte een aflossingsvrije lening deel uit van het pakket.

Tabel 1
Verdeling hypotheekvormen in 2006

	Eén soort	Onderdeel van combinatie
	%	
Aflossingsvrije hypotheek	44	73
Spaarhypotheek	23	54
Levenshypotheek	11	23
Beleggingshypotheek	9	37
Annuïteitenhypotheek	8	8
Lineaire hypotheek	3	2
Anders	2	5

Bron: Woononderzoek VROM.

Versoepeling kredietruimte

De kredietmogelijkheden voor huishoudens zijn in het afgelopen decennium aanzienlijk verruimd. Een gedeelte van deze verruiming was een natuurlijk gevolg van de daling

van de hypotheekrente en de sterke stijging van de inkomens rond de eeuwwisseling. Een aanzienlijk deel van de grotere kredietruimte hing echter ook samen met de versoepeling van de voorwaarden die banken aan de kredietverstrekking stellen. Zo werd het, onder andere in reactie op de grote toename van het aantal tweeverdieners, in de jaren negentig gemeengoed om naast het hoofdkomen ook de tweede inkomens van huishoudens volledig mee te tellen bij de bepaling van het maximale hypotheekbedrag. Ook werd de toegestane woonquote, het deel van de inkomsten van een huishouden dat aan woonlasten wordt uitgegeven, verhoogd. Dankzij deze versoepelingen namen de hypothecaire mogelijkheden voor huishoudens fors toe. Dit heeft er mede toe geleid dat het aantal top hypotheek, hypotheek waarbij de maximale financiering wordt verstrekt die nog past bij de draagkracht van de klant, in hoog tempo is toegenomen.

Beperkende maatregelen

In een poging om te voorkomen dat huishoudens zich te diep in de hypotheekschulden steken, is vanuit het Ministerie van Financiën en De Nederlandsche Bank vorig jaar aangedrongen op strengere normen ten aanzien van de hoogte van de woonquote. Dit heeft geleid tot een door de banken zelf opgestelde richtlijn die de kredietruimte voor huizenkopers per 1 januari 2007 dient te beperken tot gemiddeld 4,5 keer het bruto jaarinkomen. Dit gemiddelde biedt wel ruimte voor een gedifferentieerde aanpak, waarbij huishoudens afhankelijk van hun inkomensvooruitzichten meer of minder kunnen lenen. Elke lening die afwijkt van de gestelde inkomensnorm dient echter gerapporteerd te worden aan de Autoriteit Financiële Markten.

Belastingopbrengst fors hoger door gunstige conjunctuur

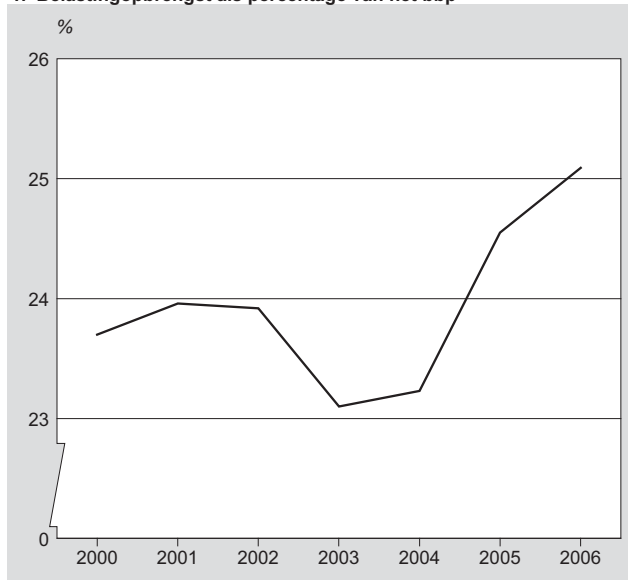
Laurens Cazander

In 2006 bedroegen de belastingontvangsten voor de Nederlandse overheid 132 miljard euro. Dit was zeven procent meer dan in 2005. De gunstige conjunctuur zorgde opnieuw voor hoge ontvangsten bij de rijksoverheid (125 miljard euro). De opbrengsten van de loonbelasting en de belastingen op milieu stegen vorig jaar met meer dan tien procent. Dankzij de toename van de bestedingen kende ook de omzetbelasting een hoge groei. De afschaffing van een deel van de onroerendezaakbelasting leidde tot een daling van de opbrengst voor de andere overheden met tien procent. De afgelopen jaren is de opbrengst uit milieubelastingen het sterkst toegenomen.

Ook in 2006 fors hogere belastingontvangsten

De Nederlandse overheid heeft voor het tweede jaar op rij beduidend meer middelen uit belastingen ontvangen dan in het voorgaande jaar. Volgens de Europese regels berekend bedroeg de belastingopbrengst in het afgelopen jaar 132 miljard euro. Dit was 8 miljard euro meer dan in 2005 en 19 miljard euro meer dan in 2004. De belastingdruk, de belastingopbrengst als percentage van het bruto binnenlands product (bbp), neemt de laatste jaren weer toe. In het afgelopen jaar was de belastingopbrengst groter dan een kwart van het bbp.

1. Belastingopbrengst als percentage van het bbp

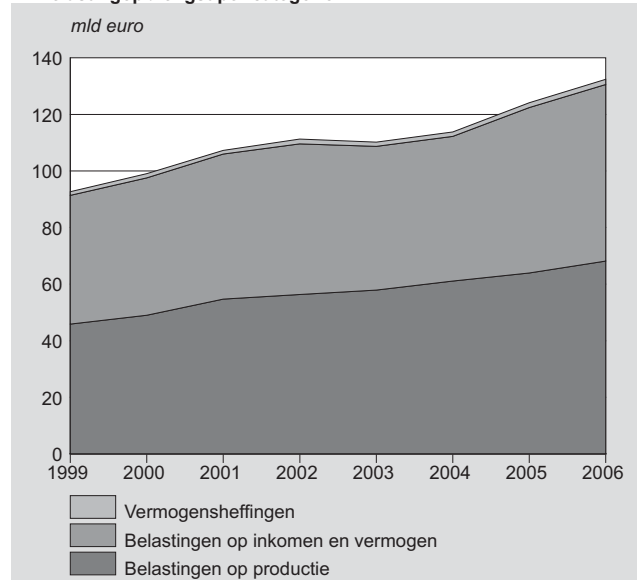
De drie categorieën van belastingen (belastingen op productie, belastingen op inkomen en vermogen, vermogensheffingen) boekten het afgelopen jaar elk een toename van zeven procent. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de toename van de belastingontvangsten breed werd gedragen en niet zozeer afhankelijk was van een enkele cate-

gorie. Dit in tegenstelling tot de ontwikkeling in 2005. In dat jaar nam de belastingopbrengst vooral toe dankzij de categorie inkomen en vermogen, die in de jaren daarvoor juist magere resultaten had gehaald. Vooral de vennootschapsbelasting leverde door de verbeterde bedrijfsresultaten in 2005 miljarden euro meer op.

In 2006 namen de belastingen op productie voor het eerst sinds 2001 met meer dan vijf procent toe. In laatstgenoemd jaar werd de groei bij deze categorie vooral gestimuleerd door een aanzienlijke tariefverhoging bij de omzetbelasting.

De opbrengst bij de categorie vermogensheffingen, die bestond uit 1,8 miljard euro aan successierechten, was voor het totaal van belastingen niet van grote betekenis.

2. Belastingopbrengst per categorie

De rijksoverheid en de andere overheden

De rijksoverheid heeft verreweg het grootste aandeel in de belastingen voor de Nederlandse overheid. Met een opbrengst van 125 miljard euro had het Rijk in 2006 een aandeel van bijna 95 procent in het totaal. Dit betekende een stijging van bijna een procentpunt ten opzichte van 2005. Het toegenomen gewicht van de rijksbelastingen werd allereerst veroorzaakt door de afschaffing van de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van woningen. Het effect van deze fiscale maatregel was dat de gemeenten ongeveer een miljard euro minder aan middelen uit eigen belastingen konden noteren. De belastingopbrengst voor de andere overheden daalde hierdoor met tien procent tot iets minder dan 7,5 miljard euro. Via de uitkeringen vanuit het gemeentefonds werd het verlies aan belastingheffing gecompenseerd.

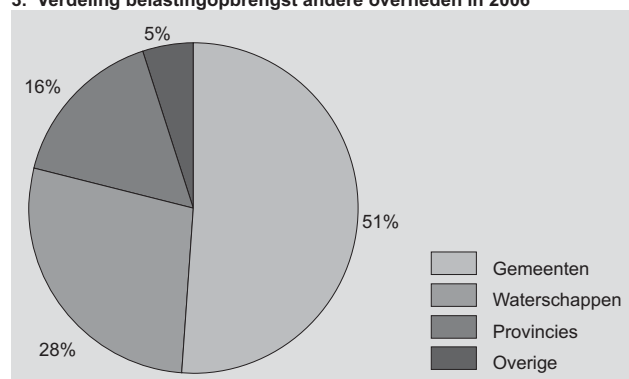
Tabel 1
Belastingopbrengst voor de Nederlandse overheid

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>							
Belastingen op productie	49 033	54 758	56 347	57 913	61 034	63 913	68 129
Belastingen op inkomen en vermogen	48 540	51 216	53 238	50 803	51 226	58 518	62 469
Vermogensheffingen	1 487	1 311	1 696	1 461	1 513	1 710	1 827
Totaal	99 060	107 285	111 281	110 177	113 773	124 141	132 425
<i>% mutatie t.o.v. het voorgaande jaar</i>							
Belastingen op productie	7	12	3	3	5	5	7
Belastingen op inkomen en vermogen	7	6	4	-5	1	14	7
Vermogensheffingen	15	-12	29	-14	4	13	7
Totaal	7	8	4	-1	3	9	7

Een andere reden voor het toegenomen belang van de rijksoverheid in de belastingopbrengst komt voort uit het feit dat de rijksbelastingen conjunctuurgevoeliger zijn dan de belastingen van de andere overheden. Deze worden algemeen geheven per kalenderjaar en ontwikkelen zich bij ongewijzigd beleid vrij gelijkmatig. De meeste belastingsoorten van het Rijk zijn echter direct gerelateerd aan economische transacties, waardoor de opbrengsten in economisch gunstige jaren harder kunnen groeien.

125 miljard euro was de uiteindelijke opbrengst het afgelopen jaar wederom aanzienlijk hoger dan oorspronkelijk begroot. In 2005 werd de groei van de opbrengst dankzij de verbeterde bedrijfsresultaten vooral gestimuleerd door de vennootschapsbelasting. Het aantrekken van de arbeidsmarkt en de forse toename van de bestedingen zorgden er vervolgens voor dat het in 2006 vooral de loonbelasting en de omzetbelasting waren die de belastingopbrengst met miljarden euro's omhoog trokken.

3. Verdeling belastingopbrengst andere overheden in 2006

Belastingontvangsten zijn de belangrijkste bron van de algemene middelen van de overheid. Hierdoor spelen zij een belangrijke rol bij de bepaling van het uiteindelijke saldo van bestedingen en middelen van de overheid. Hogere ontvangsten dan begroot kunnen ervoor zorgen dat het saldo van middelen en bestedingen verbeterd. In 2006 had de Nederlandse overheid voor het eerst sinds 2000 weer een positief saldo van middelen en bestedingen. De rijksoverheid had daarbij voor het tweede jaar op rij een overschot.

Belastingen voor het Rijk

De opleving van de Nederlandse economie heeft zich zowel in 2005 als in 2006 vertaald in een zeer gunstige ontwikkeling van de belastingopbrengst voor het Rijk. Met

Uit tabel 2 blijkt dat de toename van de totale belastingopbrengst voor het Rijk met acht procent in 2006 iets lager was dan in 2005. Dit beeld wordt echter vertekend door de verrekeningen van de loonbelasting en de sociale premies via de inkomstenbelasting. De afgelopen twee jaar heeft de inkomstenbelasting circa 3 miljard euro ontvangen vanuit de wettelijke sociale fondsen. Deze ontvangsten waren het resultaat van de definitieve verdelingen van de geïnde sociale premies en loonbelasting. Omdat de genoemde fondsen volledig zijn verbonden met de rijksoverheid zijn de afrekeningen over de oude belastingjaren te zien als interne transacties. Als de inkomstenbelasting buiten beschouwing wordt gelaten dan blijkt dat de stijging van de belastingopbrengst vorig jaar twee procentpunten hoger was dan in 2005.

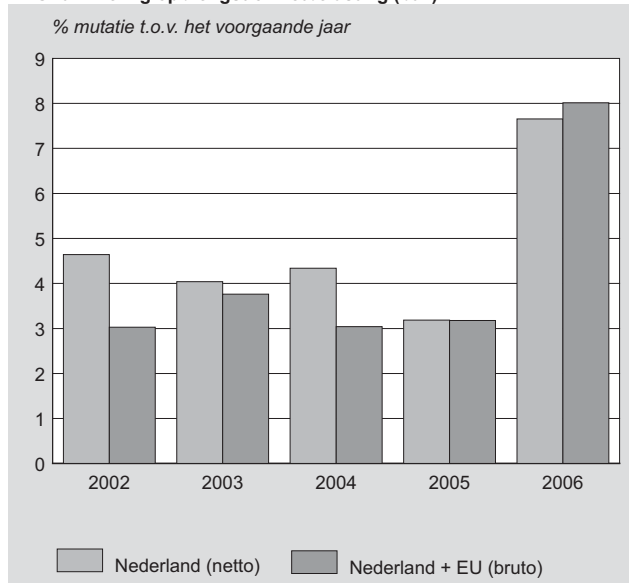
Voor de vier grotere belastingsoorten zullen hieronder in het kort de realisatiecijfers van 2006 worden toegelicht. Daarna zullen de milieubelastingen, die de laatste jaren het sterkst groeiden, nader worden besproken. De begrippe groene belastingen en vergroening komen hierbij aan de orde, evenals de bij het milieubeleid vaak genoemde autobelastingen.

Omzetbelasting (btw)

De totale opbrengst van de btw bedroeg net iets minder dan 40 miljard euro. Hiervan moest bijna een miljard euro worden afgedragen aan de EU, zodat voor het Rijk een netto opbrengst resteerde van 39 miljard euro. De afdracht van een deel van de btw aan de EU was de laatste jaren geen vast percentage van de totale (bruto) opbrengst. Dit betekent dat de mutaties van de bruto en de netto btw-opbrengst meestal niet gelijk zijn, wat een

precies inzicht in de ontwikkeling van de btw bemoeilijkt. De bruto toename bedroeg vorig jaar precies 8 procent, de netto toename was 7,7 procent. Het feit dat de btw-opbrengst, zowel bruto als netto, veel sterker steeg dan in voorgaande jaren wordt vooral veroorzaakt door de forse toename van de consumptieve bestedingen van huishoudens en de investeringen van bedrijven. Naast een deel van de btw bevatte de belastingafdracht aan de EU ook de invoerrechten (1,9 miljard euro) en de landbouwheffingen (0,3 miljard euro).

4. Ontwikkeling opbrengst omzetbelasting (btw)

Loonbelasting

Na twee jaren van krimp en een jaar met een minimale toename steeg vorig jaar de opbrengst bij de loonbelasting met maar liefst 4 miljard euro. Dit betekent een toename met 15 procent, die vooral mogelijk werd gemaakt door de sterk verbeterde werkgelegenheid, de weer positieve loonontwikkeling en een aantal fiscale wijzigingen zoals de invoering van de zorgverzekeringswet. De gunstige omstandigheden op de arbeidsmarkt en de wetswijzigingen hadden naar schatting een ongeveer even grote invloed.

Bij deze groei van de loonbelasting dient te worden opgemerkt dat de mogelijkheid bestaat dat een deel van de opbrengst in de nabije toekomst zal worden overgeboekt naar de wettelijke sociale verzekeraars. Zoals eerder vermeld boekte de inkomstenbelasting de afgelopen twee jaar enkele miljarden euro's vanuit de slotafrekening met de sociale fondsen. Een dergelijke eindafrekening kan zowel voordelig als nadelig voor de belastingopbrengst verlopen. Loonbelasting, sociale premies en inkomstenbelasting kunnen daarom niet goed los van elkaar worden beschouwd.

Vennootschapsbelasting

Hoewel de tarieven opnieuw werden verlaagd, nam de opbrengst van de vennootschapsbelasting vorig jaar met bijna een miljard euro toe. Deze stijging van vijf procent

toont aan dat het in 2004 begonnen herstel van de winstgevendheid van het bedrijfsleven ook vorig jaar voortduurde.

Het algemene tarief van de vennootschapsbelasting is in twee jaar tijd geslonken van 34,5 naar 29,6 procent. In 2007 is dit tarief met 0,5 procentpunt verder neerwaarts bijgesteld. Deze opeenvolgende verlagingen zijn het gevolg van de sterke concurrentie binnen de EU om vestigingen van internationale bedrijven. Hoge tarieven maken een land minder aantrekkelijk als vestigingsplaats en kunnen leiden tot zowel het vertrek van bedrijven naar het buitenland als tot minder nieuwe vestigingen in ons land. In beide gevallen kunnen de gevolgen voor de winstbelasting en de nationale economie zeer ernstig zijn.

Accijnzen

De accijnzen genereerden in 2006 bijna 10 miljard euro aan ontvangsten voor de schatkist. Dit was zes procent meer dan in 2005. De toename van de opbrengst uit accijnzen is afgeremd door een drietal fiscale maatregelen. Bij de accijnzen op motorbrandstoffen werd de opbrengst getemperd doordat de reguliere aanpassing van de tarieven aan de inflatie achterwege bleef. Verder was er vorig jaar een tijdelijke stimuleringsregeling voor biobrandstoffen van kracht, waarbij een accijnsvermindering gold voor benzine en diesel waaraan dergelijke stoffen zijn toegevoegd. De derde maatregel had betrekking op de accijns op sterke drank. Na enkele verhogingen in eerdere jaren, werd deze in januari 2006 met ruim vijftien procent verlaagd.

Het belastingstelsel vergroent

In 1995 werd een begin gemaakt met de vergroening van het belastingstelsel. Dit houdt in dat het aandeel van de milieubelastingen, of groene belastingen, in de totale belastingopbrengst toeneemt. De grondslag milieu krijgt bij de belastingheffing meer gewicht, de grondslagen inkomen en winst juist minder. Zo wordt milieuvriendelijk gedrag beloond en neemt de belasting op arbeid af.

In 2006 bedroegen de ontvangsten bij de milieubelastingen 4,5 miljard euro. Ten opzichte van 2004 was de toename van de opbrengst daarmee bijna veertig procent. Ook over een langere reeks van jaren is sprake van een sterk toenemend belang van deze groene belastingen. Ten opzichte van 1999, het eerste jaar waarover zowel kwartaal- als jaarcijfers van de belastingopbrengst beschikbaar zijn, was de toename in 2006 bijna honderd procent, terwijl het totaal van rijksbelastingen met iets minder dan vijftig procent steeg.

De belastingen op een milieugrondslag bestaan uit vijf relatief nieuwe belastingsoorten op de grondslagen energie, afvalstoffen, grondwater, leidingwater en brandstoffen. De energiebelasting vormt de laatste jaren circa negentig procent van de opbrengst bij dit cluster. Deze belasting beoogt vervuilende emissies te verminderen en het verbruik van aardgas en elektriciteit terug te dringen. De laatste twee jaar zijn de tarieven voor elektriciteit en aardgas, naast de inflatiecorrectie, extra verhoogd. De belasting op brandstoffen betreft sinds 2004 alleen nog kolen. De

opbrengst van deze belastingen wordt aangewend om de belastingen op inkomen en winst te verminderen.

In de plannen van het nieuwe kabinet is sprake van uitbreiding van de milieubelastingen, waarbij de al bestaande tarieven worden verhoogd. Het voornemen bestaat om in 2008 belastingen op vliegverkeer en verpakkingen te introduceren. Ook zijn er plannen om milieuvriendelijk gedrag te stimuleren via de belastingen op voertuigen.

Belastingen op voertuigen

Het gemotoriseerde wegverkeer is zowel bij de aanschaf, de registratie als het gebruik onderhevig aan belastingheffing. De belasting op personenauto's en motorrijwielen, de motorrijtuigenbelasting, de belasting op zware motorrijtuigen en de accijns op benzine en diesel waren vorig jaar

goed voor een opbrengst van ruim 14 miljard euro. Ruim een miljard euro hiervan was bestemd voor de provincies, de rest voor de rijksoverheid.

Ten opzichte van 1999 is de opbrengst uit deze belastingen met 31 procent gestegen. Dit betekent een lagere toename dan het totaal van belastingen voor de Nederlandse overheid (43 procent). Het relatieve gewicht van de belastingen op voertuigen is daardoor afgenomen.

Het nieuwe kabinet ziet mogelijkheden om ook via deze belastingen een duurzame ontwikkeling van de samenleving te bevorderen. De plannen voor 2008 gaan uit van een verlaging van de aanschafbelasting voor zuinige auto's en een verhoging van de accijns op diesel.

Tabel 2
Belastingopbrengst voor het Rijk

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>							
Omzetbelasting (netto)	27 098	30 900	32 333	33 639	35 098	36 216	38 989
Accijnzen	7 713	7 913	8 446	8 586	9 358	9 327	9 861
Belastingen van rechtsverkeer	3 908	4 576	4 641	4 456	4 762	5 209	5 433
Belastingen op een milieugrondslag	2 849	3 352	2 953	3 081	3 278	4 128	4 545
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 875	2 939	2 741	2 874	3 003	3 148	3 452
Overige belastingen op productie	1 282	1 482	1 441	1 346	1 347	1 578	1 460
Belastingen op productie	45 726	51 161	52 556	53 981	56 845	59 605	63 740
Loonbelasting	24 433	27 172	29 577	28 790	27 246	27 570	31 641
Inkomstenbelasting	-880	-2 565	-75	378	109	3 651	3 517
Vennootschapsbelasting	16 736	17 580	15 394	13 392	14 994	17 068	17 907
Dividendbelasting	2 587	4 308	3 490	3 128	3 388	4 262	4 242
Overige belastingen op inkomen en vermogen	2 957	1 838	1 798	1 822	1 901	2 138	2 205
Belastingen op inkomen en vermogen	45 833	48 333	50 185	47 510	47 638	54 690	59 512
Vermogensheffingen (successierechten)	1 484	1 307	1 695	1 460	1 512	1 709	1 823
Totaal	93 042	100 801	104 434	102 951	105 994	116 005	125 075
<i>% mutatie t.o.v. het voorgaande jaar</i>							
Omzetbelasting (netto)	7	14	5	4	4	3	8
Loonbelasting	6	11	9	-3	-5	1	15
Vennootschapsbelasting	7	5	-12	-13	12	14	5
Accijnzen	2	3	7	2	9	0	6
Belastingen op een milieugrondslag	24	18	-12	4	6	26	10
Totaal	7	8	4	-1	3	9	8

Tabellen

De tabellen in deze publicatie bestaan ieder uit meerdere delen. De omschrijvingen zijn per deel afwisselend in het Nederlands en in het Engels afgedrukt.

1. Goederen- en dienstentotalen
 - 1.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 1.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
2. Bruto binnenlands product naar bedrijfstakken
 - 2.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 2.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
3. Beloning van werknemers en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product
 - 3.1.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 3.2.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 3.3.1 Banen en arbeidsvolume werknemers
4. Consumptieve bestedingen
 - 4.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
5. Investerings in vaste activa (bruto)
 - 5.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
6. Invoer van goederen en diensten
 - 6.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
7. Uitvoer van goederen en diensten
 - 7.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
8. Binnenlands product, nationaal product, nationaal inkomen en lopende transacties van Nederland met het buitenland
 - 8.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 8.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 8.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks

Tables

The tables in this publication each consist of several parts. The descriptions are alternatingly either in English or in Dutch.

1. Supply and disposition of goods and services
 - 1.1.1 Volume changes, original series
 - 1.1.2 Volume changes, final adjusted series
 - 1.2.1 Value changes, original series
 - 1.2.2 Value changes, final adjusted series
 - 1.3.1 Values, original series
 - 1.3.2 Values, final adjusted series
2. Gross domestic product by kind of economic activity
 - 2.1.1 Volume changes, original series
 - 2.1.2 Volume changes, adjusted series
 - 2.2.1 Value changes, original series
 - 2.2.2 Value changes, adjusted series
 - 2.3.1 Values, original series
 - 2.3.2 Values, adjusted series
3. Compensation of employees and other income components of domestic product
 - 3.1.1 Value changes, original series
 - 3.2.1 Values, original series
 - 3.3.1 Jobs and labour input of employees
4. Final consumption
 - 4.1.1 Volume changes, original series
 - 4.2.1 Value changes, original series
 - 4.3.1 Values, original series
5. Fixed capital formation (gross)
 - 5.1.1 Volume changes, original series
 - 5.2.1 Value changes, original series
 - 5.3.1 Values, original series
6. Imports of goods and services
 - 6.1.1 Volume changes, original series
 - 6.2.1 Value changes, original series
 - 6.3.1 Values, original series
7. Exports of goods and services
 - 7.1.1 Volume changes, original series
 - 7.2.1 Value changes, original series
 - 7.3.1 Values, original series
8. Domestic product, national income and current transactions of the Netherlands with the rest of the world
 - 8.1.1 Volume changes, original series
 - 8.2.1 Value changes, original series
 - 8.3.1 Values, original series

Tabel / Table 1.1.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar														
	2005□	2006●	2004■					2005□					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	1,5	2,9	2,4	0,4	1,9	2,0	1,9	3,4	2,5	2,8	2,7						
2 Invoer van goederen en diensten	5,1	7,9	10,2	6,4	6,8	5,3	2,2	9,2	7,2	6,6	8,6						
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	2,9	4,8	5,3	2,6	3,7	3,3	2,0	5,6	4,3	4,3	5,0						
Consumptie																	
4 door huishoudens incl. IZWh	0,7	-1,2	0,6	-0,8	0,6	1,3	1,6	-1,0	-0,6	-1,3	-1,9						
5 door de overheid	0,3	8,6	0,7	-0,4	-0,5	1,0	1,2	10,3	6,1	9,3	8,9						
Bruto investeringen in vaste activa																	
6 door bedrijven	3,7	7,2	0,0	-0,6	5,3	7,8	2,6	4,8	4,9	7,3	11,7						
7 door de overheid	3,5	4,0	-5,7	0,7	4,1	5,7	3,5	4,8	3,4	4,4	3,5						
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾						
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	0,9	2,8	1,1	-0,8	1,1	1,6	1,8	3,2	2,3	3,0	2,8						
10 Uitvoer van goederen en diensten	5,5	7,4	11,5	7,3	7,4	5,5	2,2	8,8	7,0	6,0	7,9						
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	2,9	4,8	5,3	2,6	3,7	3,3	2,0	5,6	4,3	4,3	5,0						

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.1.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (volume changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter														
	2005□	2006●	2004■					2005□					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
1 Gross domestic product (market prices)	1.5	2.9	0.2	-0.1	0.8	0.7	0.7	0.3	1.2	0.7	0.6						
2 Imports of goods and services	5.1	7.9	4.2	-3.9	3.7	1.5	0.8	3.1	1.6	1.1	2.6						
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	2.9	4.8	2.0	-2.0	2.2	1.0	0.7	1.5	1.2	0.9	1.3						
Consumption																	
4 by households incl. NPISH	0.7	-1.2	0.0	-0.2	0.6	0.9	0.4	-2.8	0.9	0.1	-0.1						
5 by general government	0.3	8.6	0.2	-0.9	1.0	0.4	0.3	7.1	0.1	1.1	0.1						
Gross fixed capital formation																	
6 by enterprises	3.7	7.2	1.5	0.3	3.5	1.8	-2.7	2.5	3.3	3.9	1.7						
7 by general government	3.5	4.0	3.3	0.5	0.8	1.0	1.0	1.8	-0.3	1.8	0.0						
8 Changes in inventories ¹⁾						
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	0.9	2.8	0.9	-1.5	1.5	0.7	1.0	-0.2	1.2	1.0	0.8						
10 Exports of goods and services	5.5	7.4	3.7	-3.0	3.6	1.3	0.4	3.3	1.7	0.6	2.1						
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	2.9	4.8	2.0	-2.0	2.2	1.0	0.7	1.5	1.2	0.9	1.3						

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.2.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar											
	2005□	2006●	2004■				2005□				2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV			
	%													
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	3,2	4,4	2,7	3,6	2,2	3,5	3,5	3,7	5,7	3,7	4,1			
2 Invoer van goederen en diensten	8,3	11,5	10,5	11,9	9,0	8,9	8,7	6,9	14,5	12,4	9,7			
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	5,1	7,1	5,6	6,6	4,6	5,5	5,5	4,9	9,0	7,0	6,3			
Consumptie														
4 door huishoudens incl. IZWh	2,3	0,6	1,7	1,2	0,8	2,0	2,8	3,6	1,4	1,0	-0,4			
5 door de overheid	2,5	9,6	1,4	2,7	2,2	1,5	3,5	3,1	11,3	7,3	9,8			
Bruto investeringen in vaste activa														
6 door bedrijven	4,8	9,0	3,1	1,1	0,1	6,0	9,2	4,3	6,7	6,7	13,7			
7 door de overheid	3,4	5,1	-10,5	-5,8	1,2	3,4	4,7	4,0	6,2	3,5	4,9			
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾			
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	2,6	4,4	1,8	2,1	0,9	2,7	3,2	3,8	5,1	3,7	4,3			
10 Uitvoer van goederen en diensten	8,6	10,7	11,2	13,1	10,1	9,5	8,6	6,4	14,2	11,5	8,9			
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	5,1	7,1	5,6	6,6	4,6	5,5	5,5	4,9	9,0	7,0	6,3			

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.2.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (value changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter											
	2005□	2006●	2004■				2005□				2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV			
	%													
1 Gross domestic product (market prices)	3.2	4.4	0.6	0.4	1.4	1.0	1.3	1.0	1.0	1.1	1.1			
2 Imports of goods and services	8.3	11.5	3.5	-2.4	4.4	3.1	1.6	4.8	2.3	0.7	1.6			
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	5.1	7.1	2.3	-2.1	3.5	1.9	1.6	1.6	1.9	1.2	1.4			
Consumption														
4 by households incl. NPISH	2.3	0.6	0.2	0.2	1.2	1.2	1.0	-2.0	0.8	0.7	0.2			
5 by general government	2.5	9.6	1.4	-0.8	1.6	1.0	1.0	5.9	1.0	1.8	0.7			
Gross fixed capital formation														
6 by enterprises	4.8	9.0	1.2	1.1	3.8	2.3	-2.7	3.5	3.5	4.3	2.0			
7 by general government	3.4	5.1	2.5	0.6	0.7	0.9	1.5	2.5	-1.0	2.7	0.7			
8 Changes in inventories ¹⁾			
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	2.6	4.4	0.8	-0.5	2.0	0.9	1.2	0.8	1.1	1.3	0.9			
10 Exports of goods and services	8.6	10.7	3.3	-1.7	4.3	2.6	1.1	5.6	1.7	0.2	1.3			
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	5.1	7.1	2.3	-2.1	3.5	1.9	1.6	1.6	1.9	1.2	1.4			

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.3.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks
Supply and disposition of goods and services, original series

	2005□	2006●	2004■					2005□				2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>															
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	505,6	527,9	127,4	122,5	128,8	122,2	132,2	129,5	133,5	127,3	137,5				
2 Invoer van goederen en diensten	314,6	350,8	78,2	73,6	77,3	80,0	83,6	84,3	87,0	87,9	91,8				
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	820,3	878,8	205,6	196,2	206,1	202,2	215,8	213,8	220,5	215,2	229,3				
Consumptie															
4 door huishoudens incl. IZWh	247,1	248,6	60,4	60,3	61,8	62,3	62,6	61,2	62,4	62,7	62,4				
5 door de overheid	121,8	133,6	31,1	28,1	32,6	29,1	32,1	31,3	34,9	32,2	35,2				
Bruto investeringen in vaste activa															
6 door bedrijven	81,6	88,9	20,3	19,6	21,9	18,9	21,2	20,9	23,3	20,6	24,1				
7 door de overheid	16,1	17,0	4,4	3,7	3,9	3,9	4,5	4,0	4,1	4,2	4,7				
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾	0,1	-0,9	1,4	0,1	-1,3	-0,4	1,6	0,2	-1,6	-0,4	0,8				
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	466,7	487,2	117,6	111,9	118,8	113,9	122,0	117,6	123,2	119,2	127,3				
10 Uitvoer van goederen en diensten	353,6	391,6	88,1	84,3	87,3	88,3	93,7	96,3	97,3	96,0	102,0				
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	820,3	878,8	205,6	196,2	206,1	202,2	215,8	213,8	220,5	215,2	229,3				

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.3.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks

	2005□	2006●	2004■					2005□				2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>bln euro</i>															
1 Gross domestic product (market prices)	505.6	527.9	123.7	124.1	125.8	127.0	128.7	129.9	131.2	132.7	134.2				
2 Imports of goods and services	314.6	350.8	76.5	74.7	78.0	80.4	81.6	85.6	87.5	88.1	89.6				
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	820.3	878.8	201.4	197.1	204.1	207.9	211.2	214.6	218.6	221.2	224.3				
Consumption															
4 by households incl. NPISH	247.1	248.6	60.6	60.7	61.4	62.2	62.8	61.6	62.1	62.5	62.6				
5 by general government	121.8	133.6	30.1	29.9	30.4	30.7	31.0	32.8	33.1	33.7	34.0				
Gross fixed capital formation															
6 by enterprises	81.6	88.9	19.5	19.7	20.5	21.0	20.4	21.1	21.8	22.8	23.2				
7 by general government	16.1	17.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.1	4.2	4.2	4.3	4.3				
8 Changes in inventories ¹⁾	0.1	-0.9	0.5	-0.1	0.0	-0.5	0.6	0.2	-0.4	-0.5	-0.2				
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	466.7	487.2	114.7	114.1	116.3	117.4	118.8	119.7	121.0	122.7	123.7				
10 Exports of goods and services	353.6	391.6	85.8	84.3	87.9	90.2	91.2	96.3	97.9	98.1	99.3				
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	820.3	878.8	201.4	197.1	204.1	207.9	211.2	214.6	218.6	221.2	224.3				

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 2.1.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2005	2006	2004					2006				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
BEDRIJFSTAKKEN												
Landbouw, bosbouw en visserij	1,1	-0,7	5,8	2,6	-3,2	1,1	3,5	-1,7	1,0	-1,2	-0,7	
Delfstoffenwinning	-9,1	-2,9	6,1	-6,4	1,1	-20,9	-11,5	10,3	-3,0	-14,2	-12,8	
Industrie	0,2	2,1	1,3	-1,7	1,1	0,7	0,6	2,0	1,3	1,3	3,9	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	1,8	2,2	0,9	-1,3	2,5	4,7	1,4	2,2	1,1	2,9	2,7	
Textiel- en lederindustrie	-4,3	4,0	-4,9	-4,1	-5,4	-9,1	1,3	2,9	1,3	5,9	5,8	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	0,5	0,4	0,7	-1,9	3,5	1,4	-0,8	1,5	0,7	-2,5	1,8	
Aardolie-industrie	-0,2	-1,7	-8,6	-4,1	-2,0	-4,7	11,8	-0,1	-8,6	3,5	-1,2	
Chemische basisproductenindustrie	1,0	6,8	-4,5	-4,8	-4,0	5,7	7,7	9,6	11,4	2,9	3,8	
Chemische eindproductenindustrie	-0,6	0,0	-10,9	-1,5	-4,3	0,6	3,2	0,7	5,8	-3,5	-3,0	
Rubber- en kunststofindustrie	-0,3	3,5	7,1	-3,9	3,5	-0,2	-0,8	6,1	2,2	1,7	4,2	
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	0,0	1,5	6,3	0,3	0,6	0,1	-0,8	0,4	2,1	1,5	2,0	
Machine-industrie	1,9	6,7	9,3	2,7	4,4	2,2	-1,5	-0,3	2,6	4,6	20,2	
Elektrotechnische industrie	-4,5	1,1	1,0	-1,2	-2,0	-9,7	-5,8	2,7	-1,0	-1,3	3,4	
Transportmiddelenindustrie	-6,1	1,6	12,5	-4,6	-0,6	-8,0	-11,1	-1,4	0,2	3,7	4,2	
Overige industrie	2,0	-0,5	0,2	-1,7	5,2	1,4	2,7	0,7	-3,1	-1,9	2,5	
Energie- en waterleidingbedrijven	-0,1	-1,1	-0,3	5,9	-4,8	1,2	-2,2	5,2	-3,7	-2,2	-3,7	
Bouwnijverheid	1,8	4,6	0,8	-3,8	6,7	2,8	1,5	6,9	3,6	4,0	4,0	
Handel, horeca en reparatie	2,8	6,2	4,0	1,4	1,2	4,6	4,1	6,4	7,6	5,8	5,0	
Handel en reparatie	3,2	6,6	4,7	1,8	1,5	5,0	4,5	6,9	8,2	6,1	5,3	
Horeca	0,1	3,1	-1,0	-1,8	-0,7	1,8	1,2	2,4	3,9	3,3	2,9	
Vervoer, opslag en communicatie	1,8	2,3	3,8	0,9	0,6	2,3	3,3	2,7	2,0	2,2	2,4	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	2,4	2,6	5,1	1,2	1,0	3,3	4,1	3,3	2,1	2,4	2,7	
Post en telecommunicatie	0,8	1,8	1,9	0,6	-0,1	0,6	2,2	1,7	1,8	1,9	2,0	
Financiële en zakelijke dienstverlening	3,4	4,2	2,5	3,8	4,0	2,8	2,9	1,6	4,8	5,1	5,0	
Financiële instellingen	5,1	4,3	9,3	8,3	7,8	1,4	3,3	-2,1	7,1	7,6	4,7	
Verhuur van en handel in onroerend goed	0,4	1,0	-1,0	0,2	0,4	1,1	-0,2	0,1	1,2	1,1	1,6	
Uitzendbureaus	10,5	16,7	5,1	9,3	11,1	10,9	10,6	15,2	19,1	16,3	16,3	
Overige zakelijke dienstverlening	2,7	3,5	-0,2	2,0	2,6	3,2	3,2	2,7	2,8	3,4	4,9	
Overheid	0,6	-0,6	0,3	-0,8	1,0	0,4	1,7	-0,6	-1,0	-0,1	-0,5	
Zorg en overige dienstverlening	1,1	2,4	1,8	-0,1	0,8	2,1	1,4	4,3	-1,3	3,1	3,8	
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	1,6	2,9	2,4	0,6	1,9	1,9	1,9	3,2	2,5	2,9	2,9	

Table / Tabel 2.1.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (volume changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter									
	2005□	2006●	2004■					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	1.1	-0.7	1.7	1.2	-3.3	2.9	2.0	-3.3	0.0	0.6	1.2	
Mining and quarrying	-9.1	-2.9	-7.2	-12.0	3.1	-3.4	4.1	7.9	-9.1	-13.1	4.8	
Manufacturing	0.2	2.1	-0.3	-0.4	1.4	0.1	-0.5	1.0	0.6	0.2	2.0	
Electricity, gas and water supply	-0.1	-1.1	-1.0	-4.6	2.5	2.7	-1.8	1.5	-4.9	2.2	-1.9	
Construction	1.8	4.6	2.4	-2.0	5.2	-2.1	1.1	2.8	1.3	-0.7	0.8	
Trade, hotels, restaurants and repair	2.8	6.2	1.0	-0.5	0.8	3.2	0.8	1.5	2.0	1.3	0.3	
Transport, storage and communication	1.8	2.3	-0.5	-0.3	1.6	1.2	0.5	-0.1	0.5	1.1	0.7	
Financial and business service activities	3.4	4.2	0.4	1.7	-0.3	0.9	0.7	0.3	2.9	1.1	0.7	
Government	0.6	-0.6	-0.1	0.0	1.0	-0.5	0.7	-1.5	0.1	0.5	0.1	
Care and other service activities	1.1	2.4	0.5	-0.7	1.7	0.3	0.0	0.3	0.9	1.4	0.8	
Value added (gross, basic prices)	1.6	2.9	0.2	-0.1	0.9	0.7	0.7	0.2	1.4	0.8	0.7	

Tabel / Table 2.2.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2005□	2006●	2004■					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
BEDRIJFSTAKKEN												
Landbouw, bosbouw en visserij	3,8	8,1	4,1	19,3	-1,4	6,3	-5,0	1,6	15,5	8,1	7,9	
Delfstoffenwinning	22,8	28,7	12,6	16,9	31,7	5,9	32,7	58,6	40,6	15,2	2,0	
Industrie	1,3	-0,4	5,1	-1,5	4,0	2,4	0,3	-0,7	-2,4	-0,7	2,4	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	0,4	-1,1	0,1	-9,8	3,6	5,4	3,0	0,9	-6,4	-4,6	5,5	
Textiel- en lederindustrie	-5,1	3,5	-4,0	-1,7	-4,8	-9,0	-4,8	-0,3	0,0	5,5	9,2	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	-0,1	-0,1	2,1	-0,5	2,7	0,3	-2,8	-0,9	0,4	-2,2	2,0	
Aardolie-industrie	40,8	-26,0	38,7	-15,0	40,1	65,5	60,4	-0,5	-17,4	-29,3	-42,7	
Chemische basisproductenindustrie	0,3	7,5	15,5	17,3	1,6	-9,6	-6,6	-11,8	3,3	24,8	17,2	
Chemische eindproductenindustrie	-7,0	-8,1	-16,2	-5,6	-12,6	-5,7	-3,4	-10,3	-3,3	-9,6	-9,2	
Rubber- en kunststofindustrie	-4,5	0,8	-0,6	-9,6	0,2	-2,1	-6,2	3,2	-2,3	-1,5	4,2	
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	4,0	2,2	19,1	10,8	7,8	0,1	-2,3	-1,1	1,2	7,6	1,6	
Machine-industrie	4,8	7,1	9,6	1,8	7,6	8,9	0,9	5,6	2,3	1,9	19,0	
Elektrotechnische industrie	-7,4	-4,4	-0,1	-8,8	-4,5	-9,0	-7,4	6,7	-8,5	-11,7	-5,3	
Transportmiddelenindustrie	-6,8	0,7	9,8	-8,0	-0,1	-7,5	-11,2	-0,5	2,3	3,8	-2,3	
Overige industrie	0,6	1,1	-2,2	-3,3	3,6	0,5	1,2	2,2	-2,3	-0,3	5,3	
Energie- en waterleidingbedrijven	-0,4	13,5	-13,2	7,3	-4,3	3,3	-7,2	14,2	7,3	17,4	15,0	
Bouwnijverheid	2,6	7,9	1,6	-4,5	6,6	4,6	3,9	9,8	6,0	7,4	8,8	
Handel, horeca en reparatie	0,1	6,1	1,7	-1,7	-1,4	1,7	1,9	5,9	7,4	6,3	4,7	
Handel en reparatie	-0,1	6,4	1,7	-2,2	-1,5	1,3	2,0	6,4	7,7	6,8	4,7	
Horeca	1,8	4,1	1,7	1,8	-0,3	3,9	1,8	2,1	5,8	3,5	4,8	
Vervoer, opslag en communicatie	-0,6	1,5	-0,7	-2,0	-2,4	0,7	1,2	1,5	-0,4	1,2	3,6	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	0,2	3,0	0,7	-1,8	-1,3	2,3	1,8	2,4	0,1	2,8	6,6	
Post en telecommunicatie	-2,1	-1,0	-2,8	-2,4	-4,2	-1,9	0,4	0,0	-1,2	-1,6	-1,2	
Financiële en zakelijke dienstverlening	5,1	4,7	4,1	5,2	5,9	4,6	4,7	3,2	4,9	5,2	5,6	
Financiële instellingen	3,3	-6,7	6,8	5,5	6,7	-0,5	1,7	-3,5	-2,9	-9,3	-11,2	
Verhuur van en handel in onroerend goed	4,1	9,8	2,7	3,9	4,5	4,7	3,4	4,7	6,8	13,1	13,9	
Uitzendbureaus	13,1	19,5	8,2	12,5	14,5	13,1	12,4	16,5	21,3	19,6	20,2	
Overige zakelijke dienstverlening	5,4	6,0	2,5	4,5	4,6	6,5	6,2	4,3	5,7	6,1	7,9	
Overheid	2,9	-0,4	4,4	1,9	3,8	2,4	3,2	-1,3	-0,9	0,4	0,3	
Zorg en overige dienstverlening	2,7	3,8	2,2	2,5	2,5	3,3	2,3	6,1	0,4	4,8	4,1	
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	3,0	4,4	3,1	2,1	3,4	3,2	3,4	5,5	3,6	4,2	4,3	

Table / Tabel 2.2.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (value changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter									
	2005□	2006●	2004■					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	3,8	8,1	13,7	0,5	-9,8	3,3	0,8	7,3	3,4	-2,9	0,2	
Mining and quarrying	22,8	28,7	-4,6	-0,5	8,8	5,5	19,4	16,7	-3,2	-12,2	4,5	
Manufacturing	1,3	-0,4	1,0	-0,7	2,7	-0,6	-1,4	-0,9	0,5	1,1	1,5	
Electricity, gas and water supply	-0,4	13,5	4,2	-5,0	1,9	0,2	-2,4	13,4	-2,1	7,1	-2,0	
Construction	2,6	7,9	2,4	-1,8	5,4	-0,7	1,3	3,4	1,6	1,3	2,2	
Trade, hotels, restaurants and repair	0,1	6,1	0,6	-1,7	1,0	1,7	1,0	2,1	2,2	0,8	-0,3	
Transport, storage and communication	-0,6	1,5	-0,5	-1,0	1,5	0,5	-0,3	0,0	-0,4	1,9	1,9	
Financial and business service activities	5,1	4,7	0,6	2,0	0,7	1,1	0,9	0,7	2,1	1,3	1,3	
Government	2,9	-0,4	1,2	0,4	2,0	-0,7	0,6	-2,7	1,8	0,8	0,1	
Care and other service activities	2,7	3,8	1,2	-0,5	1,6	0,5	0,6	1,0	1,0	1,5	0,4	
Value added (gross, basic prices)	3,0	4,4	0,6	0,2	1,5	0,8	1,2	1,1	1,0	1,1	1,2	

Tabel / Table 2.3.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks
Gross value added by kind of economic activity, original series

	2005□	2006●	2004■	2005□				2006●			
				IV	I	II	III	IV	I	II	III
<i>mld euro</i>											
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	9,8	10,6	2,9	2,4	2,2	2,5	2,7	2,4	2,5	2,7	3,0
Delfstoffenwinning	14,1	18,1	3,8	4,4	2,6	2,1	5,0	7,0	3,6	2,4	5,1
Industrie	63,2	62,9	16,0	15,2	16,6	15,4	16,0	15,1	16,2	15,3	16,4
Voedings- en genotmiddelenindustrie	11,8	11,7	3,0	2,8	3,0	3,0	3,1	2,8	2,8	2,8	3,3
Textiel- en lederindustrie	1,2	1,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	7,3	7,3	1,9	1,7	1,9	1,8	1,9	1,7	1,9	1,8	1,9
Aardolie-industrie	3,6	2,7	0,6	0,4	1,1	1,1	1,0	0,4	0,9	0,8	0,6
Chemische basisproductenindustrie	6,7	7,2	1,8	1,8	1,7	1,5	1,6	1,6	1,8	1,9	1,9
Chemische eindproductenindustrie	2,9	2,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
Rubber- en kunststofindustrie	1,9	1,9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	7,4	7,6	1,9	1,9	1,9	1,7	1,9	1,9	2,0	1,9	1,9
Machine-industrie	5,9	6,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6	1,5	1,7
Elektrotechnische industrie	3,6	3,5	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9	0,7	0,9
Transportmiddelenindustrie	3,2	3,2	0,9	0,8	0,9	0,7	0,8	0,8	0,9	0,7	0,8
Overige industrie	7,6	7,7	1,9	1,8	2,2	1,8	1,9	1,8	2,1	1,8	2,0
Energie- en waterleidingbedrijven	6,7	7,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	2,0	1,8	2,0	1,8
Bouwnijverheid	24,5	26,5	6,1	6,0	6,7	5,5	6,4	6,6	7,1	5,9	6,9
Handel, horeca en reparatie	65,3	69,2	16,9	15,5	16,5	16,1	17,2	16,4	17,7	17,1	18,0
Handel en reparatie	57,0	60,6	14,9	13,6	14,3	14,0	15,2	14,4	15,4	14,9	15,9
Horeca	8,3	8,6	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0	2,3	2,2	2,2
Vervoer, opslag en communicatie	31,8	32,3	8,0	7,8	8,0	8,0	8,1	7,9	8,0	8,0	8,4
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	19,9	20,5	4,9	4,8	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,2	5,3
Post en telecommunicatie	11,9	11,8	3,1	2,9	3,0	2,9	3,1	2,9	2,9	2,9	3,1
Financiële en zakelijke dienstverlening	123,1	128,9	30,4	29,9	30,5	30,8	31,9	30,8	32,0	32,4	33,6
Financiële instellingen	33,4	31,1	8,3	8,4	8,3	8,3	8,5	8,1	8,1	7,5	7,5
Verhuur van en handel in onroerend goed	33,3	36,5	8,3	8,0	8,1	8,6	8,6	8,4	8,7	9,7	9,8
Uitzendbureaus	10,6	12,7	2,6	2,3	2,5	2,9	2,9	2,7	3,0	3,5	3,5
Overige zakelijke dienstverlening	45,8	48,6	11,2	11,2	11,6	11,1	11,9	11,7	12,3	11,7	12,9
Overheid	53,0	52,8	13,2	12,1	15,0	12,2	13,7	12,0	14,8	12,2	13,7
Zorg en overige dienstverlening	57,7	59,9	14,3	13,7	15,0	14,4	14,6	14,6	15,1	15,1	15,2
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	449,0	468,8	113,3	108,7	114,6	108,6	117,1	114,7	118,8	113,2	122,2

Table / Tabel 2.3.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks

	2005□	2006●	2004■	2005□				2006●			
				IV	I	II	III	IV	I	II	III
<i>bln euro</i>											
ECONOMIC ACTIVITIES											
Agriculture, forestry and fishing	9,8	10,6	2,6	2,6	2,3	2,4	2,4	2,6	2,7	2,6	2,6
Mining and quarrying	14,1	18,1	3,1	3,1	3,3	3,5	4,2	4,9	4,7	4,1	4,3
Manufacturing	63,2	62,9	15,7	15,6	16,0	15,9	15,7	15,5	15,6	15,8	16,0
Electricity, gas and water supply	6,7	7,6	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,9	1,8	2,0	1,9
Construction	24,5	26,5	6,0	5,9	6,2	6,2	6,2	6,5	6,6	6,6	6,8
Trade, hotels, restaurants and repair	65,3	69,2	16,3	16,0	16,2	16,5	16,6	17,0	17,4	17,5	17,4
Transport, storage and communication	31,8	32,3	7,9	7,8	8,0	8,0	8,0	8,0	7,9	8,1	8,2
Financial and business service activities	123,1	128,9	29,8	30,4	30,6	30,9	31,2	31,4	32,1	32,5	32,9
Government	53,0	52,8	13,0	13,1	13,3	13,2	13,3	13,0	13,2	13,3	13,3
Care and other service activities	57,7	59,9	14,3	14,2	14,4	14,5	14,6	14,7	14,9	15,1	15,2
Value added (gross, basic prices)	449,0	468,8	110,0	110,3	111,9	112,8	114,1	115,3	116,5	117,8	119,2

Tabel / Table 3.1.1

Beloning van werknemers naar bedrijfstakken en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Compensation of employees by economic activity and other income components of domestic product, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005□	2006●	2004■				2005□				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	-1,8	.	0,3	-1,6	-1,9	-1,7	-1,8	-1,1	-0,5	-0,3	.
Delfstoffenwinning	-0,3	.	6,5	0,6	-1,1	0,0	-0,6	-1,8	-3,3	-3,5	.
Industrie	-0,8	.	-0,1	-0,8	-0,8	-0,7	-0,8	-1,6	-1,0	-0,1	.
Voedings- en genotmiddelenindustrie	-1,4	.	-0,7	-1,5	-1,3	-1,3	-1,5	-2,5	-1,6	0,3	.
Textiel- en lederindustrie	-6,0	.	-6,2	-5,9	-5,9	-6,3	-6,0	-2,5	-2,1	-1,8	.
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	-1,3	.	-0,5	-1,3	-1,3	-1,3	-1,2	-2,6	-1,7	-2,2	.
Aardolie-industrie	1,0	.	16,1	0,9	0,8	0,9	1,4	-3,4	-2,3	0,0	.
Chemische basisproductenindustrie	-1,2	.	3,7	-1,0	-1,5	-1,1	-1,1	-1,2	-0,5	0,0	.
Chemische eindproductenindustrie	-0,4	.	-0,6	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4	0,4	0,2	0,2	.
Rubber- en kunststofindustrie	-0,4	.	-0,6	-0,6	-0,3	-0,3	-0,3	1,2	0,5	1,0	.
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	-0,2	.	0,7	-0,1	-0,4	-0,1	-0,3	-2,8	-1,8	-1,5	.
Machine-industrie	0,9	.	1,5	0,8	0,9	1,0	1,0	-1,4	-0,8	0,2	.
Elektrotechnische industrie	-1,4	.	-2,0	-1,5	-1,5	-1,3	-1,4	-1,1	-0,1	2,2	.
Transportmiddelenindustrie	-2,1	.	-2,1	-1,9	-2,3	-1,8	-2,2	-1,2	-0,2	0,2	.
Overige industrie	-0,2	.	-0,3	-0,3	0,1	-0,3	-0,1	-0,9	-0,6	0,3	.
Energie- en waterleidingbedrijven	-0,4	.	4,6	-0,5	-0,4	-0,2	-0,4	-1,2	-2,3	-2,4	.
Bouwnijverheid	-2,1	.	-2,6	-3,0	-1,7	-1,5	-2,2	-1,1	-1,0	0,7	.
Handel, horeca en reparatie	0,1	.	1,5	0,1	0,2	0,1	0,1	1,2	1,5	2,6	.
Handel en reparatie	0,3	.	1,9	0,3	0,3	0,3	0,3	1,2	1,6	2,5	.
Horeca	-1,3	.	-2,2	-1,5	-0,7	-1,5	-1,8	1,0	1,0	3,7	.
Vervoer, opslag en communicatie	-0,5	.	0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4	-1,2	-0,9	-0,6	.
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	0,5	.	1,5	0,5	0,5	0,6	0,6	-1,3	-1,1	-0,8	.
Post en telecommunicatie	-3,6	.	-2,7	-3,6	-3,6	-3,6	-3,7	-1,1	-0,4	0,2	.
Financiële en zakelijke dienstverlening	1,9	.	2,6	1,9	1,8	2,1	1,9	6,1	6,8	7,7	.
Financiële instellingen	-0,4	.	4,0	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	4,3	4,7	6,4	.
Verhuur van en handel in onroerend goed	0,7	.	-1,7	0,7	0,8	0,7	0,6	5,4	6,0	8,5	.
Uitzendbureaus	7,3	.	6,2	7,3	7,3	7,3	7,3	6,8	7,6	7,0	.
Overige zakelijke dienstverlening	1,8	.	1,4	1,9	1,8	1,9	1,8	6,9	7,8	8,5	.
Overheid	2,3	.	1,5	2,3	2,4	2,3	2,3	-2,4	-1,7	-0,2	.
Zorg en overige dienstverlening	1,6	.	4,9	1,7	1,6	1,6	1,7	1,4	1,7	2,4	.
Beloning van werknemers	0,8	.	1,7	0,7	0,8	0,9	0,8	1,1	1,5	2,5	.
Exploitatie-overschot (netto)	7,3	.	6,0	3,7	11,7	7,2	7,9	15,8	11,1	8,4	.
Afschrijvingen	2,7	2,7	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Belastingen op productie en invoer minus subsidies	6,8	4,4	7,3	4,5	7,0	7,5	8,1	7,3	4,4	3,7	2,4
Binnenlands product (bruto, marktprijzen)	3,2	4,4	3,6	2,2	3,5	3,5	3,7	5,7	3,7	4,2	4,1

Table / Tabel 3.2.1

Compensation of employees by economic activity and other income components of domestic product, original series

Beloning van werknemers naar bedrijfstakken en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product, oorspronkelijke reeks

	2005□	2006●	2004■				2005□				2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
<i>bln euro</i>														
ECONOMIC ACTIVITIES														
Agriculture, forestry and fishing	3.0	.	0.7	0.7	0.8	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.8	0.7	.	
Mining and quarrying	0.7	.	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	.	
Manufacturing	36.8	.	9.1	8.7	10.7	8.4	9.0	8.5	10.6	8.4	.			
Manufacture of food products, beverages and tobacco	5.4	.	1.3	1.3	1.6	1.2	1.3	1.3	1.6	1.2	.			
Manufacture of textile and leather products	0.7	.	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	.			
Manufacture of paper products; publishing and printing	4.4	.	1.1	1.0	1.3	1.0	1.0	1.0	1.3	1.0	.			
Manufacture of petroleum products	0.5	.	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	.			
Manufacture of basic chemicals and man-made fibres	2.0	.	0.5	0.5	0.6	0.4	0.5	0.5	0.6	0.4	.			
Manufacture of chemical products	2.1	.	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5	0.5	0.6	0.5	.			
Manufacture of rubber and plastic products	1.4	.	0.3	0.3	0.4	0.3	0.3	0.3	0.4	0.3	.			
Manufacture of basic metals and fabricated metal products	4.8	.	1.1	1.1	1.4	1.1	1.1	1.1	1.4	1.1	.			
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3.9	.	0.9	0.9	1.1	0.9	0.9	0.9	1.1	0.9	.			
Manufacture of electrical and optical equipment	3.8	.	1.0	0.9	1.1	0.9	1.0	0.9	1.1	0.9	.			
Manufacture of transport equipment	2.1	.	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5	0.5	0.6	0.5	.			
Other manufacturing	5.8	.	1.4	1.3	1.7	1.3	1.4	1.3	1.7	1.3	.			
Electricity, gas and water supply	1.8	.	0.5	0.4	0.5	0.4	0.5	0.4	0.5	0.4	.			
Construction	15.2	.	3.8	3.5	4.3	3.7	3.7	3.5	4.3	3.7	.			
Trade, hotels, restaurants and repair	37.5	.	9.0	9.0	10.7	8.8	9.0	9.1	10.9	9.0	.			
Trade and repair	33.5	.	8.1	8.0	9.6	7.8	8.1	8.1	9.7	8.0	.			
Hotels and restaurants	4.0	.	0.9	1.0	1.1	1.0	0.9	1.0	1.2	1.0	.			
Transport, storage and communication	16.6	.	4.1	3.9	4.8	3.8	4.1	3.8	4.7	3.8	.			
Transport and supporting transport activities	12.8	.	3.2	2.9	3.6	3.0	3.2	2.9	3.6	2.9	.			
Post and telecommunications	3.8	.	0.9	0.9	1.1	0.9	0.9	0.9	1.1	0.9	.			
Financial and business service activities	59.5	.	14.3	14.5	16.8	13.6	14.6	15.4	18.0	14.6	.			
Financial intermediation	16.3	.	4.0	4.2	4.6	3.5	4.0	4.4	4.8	3.7	.			
Real estate activities	3.2	.	0.8	0.7	1.0	0.7	0.8	0.8	1.1	0.8	.			
Activities of employment agencies	9.0	.	2.0	2.2	2.3	2.3	2.2	2.3	2.5	2.5	.			
Other business service activities	31.0	.	7.5	7.3	8.9	7.1	7.6	7.9	9.6	7.7	.			
Government	41.5	.	10.5	9.3	12.1	9.4	10.7	9.1	11.9	9.4	.			
Care and other service activities	39.6	.	9.9	9.0	11.5	9.0	10.0	9.1	11.7	9.3	.			
Compensation of employees	252.2	.	62.1	59.1	72.5	58.0	62.6	59.8	73.6	59.4	.			
Operating surplus (net)	119.3	.	32.3	30.5	22.8	31.1	34.9	35.4	25.3	33.7	.			
Consumption of fixed capital	75.4	77.4	18.7	18.5	18.7	19.0	19.2	19.0	19.2	19.5	19.7			
Taxes on production and imports less subsidies	58.8	61.4	14.4	14.4	14.7	14.2	15.5	15.4	15.4	14.7	15.9			
Domestic product (gross, market prices)	505.6	527.9	127.4	122.5	128.8	122.2	132.2	129.5	133.5	127.3	137.5			

Tabel / Table 3.3.1
Banen en arbeidsvolume van werknemers naar bedrijfstakken
Jobs and labour input of employees by industry

	2005□	2006●	2004■				2005□				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>1 000 banen</i>															
BANEN VAN WERKNEMERS															
Landbouw, bosbouw en visserij	126	.	126	112	128	142	122	111	128	141	.				
Delfstoffenwinning	9	.	10	9	10	9	9	10	9	9	.				
Industrie	896	.	907	896	899	895	891	880	885	885	.				
Energie- en waterleidingbedrijven	31	.	33	30	30	31	32	30	30	30	.				
Bouwnijverheid	369	.	378	363	371	373	369	359	367	372	.				
Handel, horeca en reparatie	1 487	.	1 487	1 467	1 497	1 503	1 481	1 476	1 507	1 524	.				
Vervoer, opslag en communicatie	452	.	458	450	454	454	449	441	445	445	.				
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 593	.	1 570	1 539	1 588	1 625	1 620	1 629	1 684	1 730	.				
Overheid	972	.	963	981	983	967	956	962	966	955	.				
Zorg en overige dienstverlening	1 506	.	1 502	1 471	1 505	1 523	1 526	1 497	1 526	1 542	.				
Banen van werknemers	7 441	.	7 435	7 319	7 466	7 523	7 456	7 397	7 549	7 633	.				
<i>1 000 arbeidsjaren</i>															
ARBEIDSVOLUME VAN WERKNEMERS															
Landbouw, bosbouw en visserij	86	.	88	79	87	94	86	78	87	94	.				
Delfstoffenwinning	9	.	9	9	9	9	9	9	9	9	.				
Industrie	797	.	813	798	798	795	797	783	785	786	.				
Energie- en waterleidingbedrijven	29	.	31	28	28	29	30	28	28	28	.				
Bouwnijverheid	348	.	358	342	349	351	349	339	346	350	.				
Handel, horeca en reparatie	1 014	.	1 021	1 005	1 015	1 019	1 017	1 011	1 022	1 032	.				
Vervoer, opslag en communicatie	368	.	373	367	369	369	366	360	362	362	.				
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 166	.	1 151	1 141	1 164	1 179	1 181	1 207	1 234	1 254	.				
Overheid	796	.	791	804	802	794	785	787	788	783	.				
Zorg en overige dienstverlening	1 014	.	1 022	999	1 008	1 013	1 036	1 016	1 022	1 025	.				
Arbeidsvolume van werknemers	5 627	.	5 657	5 571	5 629	5 652	5 655	5 618	5 682	5 722	.				

Tabel / Table 4.1.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Final consumption, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar														
	2005□	2006●	2004■					2005□					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN																	
<i>Goederen</i>	0,4	1,8	-0,4	-1,9	-0,3	1,7	2,0	3,0	3,3	1,4	-0,5						
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	0,0	2,1	1,5	-1,3	-0,4	1,3	0,3	2,0	4,3	2,2	0,2						
<i>Voedingsmiddelen</i>	0,3	2,5	3,0	-0,2	-0,7	1,9	0,1	2,1	4,9	2,6	0,5						
<i>Genotmiddelen</i>	-0,6	1,6	-1,1	-3,2	0,0	0,2	0,5	1,8	3,3	1,6	-0,2						
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	1,0	5,4	-2,0	-3,1	-1,4	3,5	5,0	6,4	7,2	4,4	3,7						
<i>Kleding en schoeisel</i>	5,9	6,6	-1,4	4,0	0,9	6,8	11,8	4,5	8,7	8,0	5,1						
<i>Vervoermiddelen en onderdelen</i>	-5,4	2,0	-1,2	-10,1	-4,0	-1,9	-4,4	5,4	0,6	0,7	0,9						
<i>Woninginrichting en overige duurzame goederen</i>	0,8	6,0	-2,5	-3,2	-1,6	3,7	4,3	7,9	9,1	3,7	3,7						
<i>Overige goederen</i>	-0,1	-3,4	-0,2	-0,8	1,5	-0,8	-0,2	-0,3	-3,0	-3,9	-6,7						
<i>Energie en water</i>	-0,9	0,3	-1,1	0,5	1,6	-0,3	-4,6	8,1	0,8	-3,1	-7,8						
<i>Motorbrandstoffen en overige goederen</i>	0,2	-5,0	0,1	-1,6	1,5	-0,9	1,7	-5,5	-4,3	-4,1	-6,2						
<i>Diensten</i>	1,4	-3,5	2,4	0,8	1,5	1,7	1,4	-4,2	-3,4	-3,1	-3,3						
<i>Huisvesting</i>	1,6	1,4	0,0	1,8	2,1	1,2	1,2	1,8	1,6	1,1	1,0						
<i>Horecadiensten</i>	0,4	2,5	-0,7	-1,2	-0,5	1,3	2,2	2,3	3,4	1,8	2,4						
<i>Diensten m.b.t. recreatie en cultuur</i>	0,8	1,9	-0,9	-0,1	1,2	0,8	1,4	1,4	1,7	1,9	2,3						
<i>Diensten m.b.t. vervoer en communicatie</i>	1,6	2,9	2,5	1,0	1,9	2,0	1,4	1,9	2,6	2,5	4,7						
<i>Medische diensten en welzijnszorg</i>	0,8	-46,7	8,6	1,1	-0,4	-1,6	3,9	-46,8	-47,0	-46,0	-47,1						
<i>Financiële en zakelijke diensten</i>	4,7	0,2	7,9	2,8	4,2	8,8	3,2	-2,0	0,5	1,4	0,8						
<i>Overige diensten</i>	-3,1	-0,1	-1,5	-3,2	-1,3	-4,2	-3,6	-1,5	-0,6	0,5	1,4						
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, binnenlands)	0,9	-1,1	1,0	-0,5	0,6	1,7	1,7	-0,8	-0,3	-1,1	-2,0						
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-4,7	-0,3	-6,5	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1	-3,6	-3,6	0,0	8,2						
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	0,0	3,7	6,7	5,4	-3,2	-0,6	-0,3	0,3	3,2	7,1	3,2						
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, nationaal)	0,7	-1,2	0,6	-0,8	0,6	1,3	1,6	-1,0	-0,6	-1,3	-1,9						
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	0,3	8,6	0,7	-0,4	-0,5	1,0	1,2	10,3	6,1	9,3	8,9						
3 Individuele consumptie door overheid	0,6	14,6	2,8	-0,2	-0,7	3,3	0,3	17,1	9,8	15,6	16,4						
4 Collectieve consumptie door overheid	-0,1	0,9	-1,7	-0,6	-0,3	-2,0	2,3	1,4	1,3	0,8	0,1						
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	0,6	2,0	0,6	-0,6	0,2	1,2	1,5	2,6	1,7	2,0	1,7						

Table / Tabel 4.2.1
Final consumption, original series (value changes)
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year														
	2005□	2006●	2004■					2005□					2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
TYPE OF GOODS AND SERVICES																	
<i>Goods</i>	1,5	3,7	-0,3	-0,4	0,2	2,4	3,9	5,6	5,5	3,0	0,8						
<i>Food, beverages and tobacco</i>	-0,3	3,8	0,4	-1,6	-1,4	0,8	1,1	3,1	5,8	4,5	2,1						
<i>Food</i>	-0,6	4,5	-0,8	-2,4	-2,1	0,8	1,1	3,2	6,5	5,6	2,7						
<i>Confectionery, beverages and tobacco</i>	0,4	2,8	2,4	-0,2	-0,3	0,8	1,1	2,8	4,5	2,7	1,1						
<i>Durable consumer goods</i>	-0,5	5,0	-3,4	-4,7	-2,7	1,9	3,8	5,7	6,8	4,2	3,3						
<i>Clothing and footwear</i>	3,5	6,6	-2,7	0,9	-1,6	4,0	10,2	3,4	8,7	8,7	5,2						
<i>Vehicles and parts</i>	-4,4	2,8	0,6	-9,2	-3,3	-0,3	-3,4	6,8	1,7	0,7	1,3						
<i>Home furnishing and other durable goods</i>	-1,1	4,9	-4,9	-5,3	-3,1	1,5	2,4	6,4	7,9	2,8	2,7						
<i>Other goods</i>	6,4	1,8	3,4	6,6	6,6	5,1	7,1	7,7	3,5	-0,4	-3,8						
<i>Energy and water</i>	14,4	11,8	1,0	17,9	16,6	11,0	10,8	21,1	12,0	7,1	3,0						
<i>Motor fuel and other goods</i>	3,3	-2,5	4,5	0,5	3,5	3,6	5,5	-1,0	0,6	-2,4	-6,9						
<i>Services</i>	3,2	-1,8	3,2	2,5	3,4	3,6	3,5	-2,1	-2,4	-1,3	-1,6						
<i>Housing</i>	3,8	3,5	3,0	4,4	4,4	3,2	3,1	3,8	3,6	3,5	3,4						
<i>Hotels and restaurants services</i>	2,4	4,5	1,3	1,0	1,2	3,2	4,3	4,0	5,5	3,9	4,5						
<i>Recreational and cultural services</i>	3,4	4,4	-0,2	2,0	4,0	3,4	4,4	4,0	4,3	4,6	4,7						
<i>Transport and communication services</i>	1,6	2,3	0,6	0,5	1,4	2,9	1,7	1,9	2,9	1,5	2,9						
<i>Medical services and welfare</i>	1,8	-45,4	7,9	3,3	0,5	-1,3	4,7	-45,2	-45,4	-44,8	-46,2						
<i>Financial and business services</i>	7,2	2,0	6,6	3,7	7,6	11,3	6,4	2,1	-2,0	4,2	3,6						
<i>Other services</i>	-0,8	2,6	1,2	-1,4	0,9	-1,8	-0,7	1,1	2,0	3,1	4,0						
Final consumption expenditure by households incl. NPISH, domestic	2,4	0,7	1,5	1,1	1,9	3,0	3,7	1,5	1,2	0,6	-0,5						
Final consumption by resident households in the rest of the world	-1,2	3,0	-3,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1	3,5	9,8						
Minus: final consumption by non-residents in the Netherlands	1,4	5,3	7,7	7,1	-2,5	1,0	1,2	1,9	5,3	8,5	4,6						
1 Final consumption expenditure by households incl. NPISH, national	2,3	0,6	1,2	0,8	2,0	2,8	3,6	1,4	1,0	0,5	-0,4						
2 (3+4) Final consumption expenditure by general government	2,5	9,6	2,7	2,2	1,5	3,5	3,1	11,3	7,3	10,5	9,8						
3 Individual final consumption of general government	2,8	15,5	4,0	2,8	1,6	5,3	1,9	18,1	10,8	17,0	16,5						
4 Collective final consumption of general government	2,2	2,2	1,1	1,4	1,4	1,1	4,6	2,4	2,6	1,7	1,9						
5 (1+2) Final consumption expenditure (total)	2,4	3,6	1,7	1,3	1,8	3,0	3,5	4,5	3,2	3,7	3,1						

Tabel / Table 4.3.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks
Final consumption, original series

	2005				2006						
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
<i>mld euro</i>											
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN											
<i>Goederen</i>	113,5	117,6	28,6	28,2	28,1	27,4	29,8	29,7	29,7	28,3	30,0
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	33,6	34,8	8,8	8,1	8,3	8,3	8,9	8,4	8,8	8,7	9,0
Voedingsmiddelen	20,9	21,8	5,5	5,2	5,1	5,1	5,6	5,3	5,4	5,3	5,7
Genotmiddelen	12,7	13,0	3,3	3,0	3,2	3,2	3,3	3,0	3,3	3,3	3,3
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	45,9	48,2	11,5	11,1	11,5	11,4	11,9	11,7	12,3	11,9	12,3
Kleding en schoeisel	13,3	14,2	3,4	2,9	3,3	3,4	3,7	3,0	3,6	3,7	3,9
Vervoermiddelen en onderdelen	9,0	9,3	1,9	2,6	2,4	2,2	1,8	2,7	2,5	2,2	1,8
Woninginrichting en overige duurzame goederen	23,6	24,8	6,2	5,7	5,8	5,9	6,3	6,0	6,2	6,0	6,5
<i>Overige goederen</i>	34,0	34,6	8,4	9,0	8,3	7,7	9,0	9,7	8,6	7,7	8,7
Energie en water	10,2	11,4	2,6	3,5	2,1	1,7	2,9	4,2	2,4	1,8	3,0
Motorbrandstoffen en overige goederen	23,8	23,2	5,8	5,5	6,2	6,1	6,1	5,4	6,2	5,9	5,7
<i>Diensten</i>	132,6	130,1	32,4	32,3	33,3	33,4	33,6	31,6	32,5	33,0	33,0
Huisvesting	40,8	42,2	9,9	10,2	10,1	10,3	10,3	10,5	10,4	10,7	10,6
Horecadiensten	12,3	12,9	3,0	2,8	3,2	3,2	3,1	3,0	3,4	3,3	3,2
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	8,4	8,8	2,0	2,0	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	18,5	18,9	4,4	4,4	4,7	4,9	4,5	4,5	4,8	4,9	4,7
Medische diensten en gezondheidszorg	13,4	7,3	3,3	3,3	3,3	3,2	3,5	1,8	1,8	1,8	1,9
Financiële en zakelijke diensten	24,8	25,3	6,1	6,0	6,2	6,1	6,5	6,2	6,0	6,4	6,7
Overige diensten	14,3	14,7	3,6	3,6	3,7	3,5	3,6	3,6	3,7	3,6	3,8
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, binnenlands)	246,0	247,8	61,1	60,5	61,4	60,8	63,3	61,4	62,2	61,2	63,0
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,3	10,6	1,7	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7	4,3	1,9
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,3	9,8	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	2,0	2,5	2,8	2,5
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, nationaal)	247,1	248,6	60,4	60,3	61,8	62,3	62,6	61,2	62,4	62,7	62,4
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	121,8	133,6	31,1	28,1	32,6	29,1	32,1	31,3	34,9	32,2	35,2
3 Individuele consumptie door overheid	68,4	79,0	17,0	15,9	18,5	16,7	17,3	18,8	20,5	19,5	20,2
4 Collectieve consumptie door overheid	53,4	54,6	14,1	12,2	14,1	12,4	14,7	12,5	14,5	12,6	15,0
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	368,9	382,2	91,6	88,4	94,3	91,4	94,7	92,4	97,3	94,8	97,6

Tabel / Table 5.1.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Fixed capital formation (gross), original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005□	2006●	2004■				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
NAAR TYPE ACTIVA											
Woningen	5,3	5,3	8,2	-2,9	10,9	8,3	5,3	9,5	3,9	6,5	1,9
Bedrijfsgebouwen	-1,5	1,6	-6,5	-9,2	1,5	1,4	0,5	2,3	-0,4	2,5	2,5
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1,3	5,2	-5,4	-1,5	1,2	4,7	1,5	5,8	5,3	6,1	3,7
Vervoermiddelen	3,1	10,0	-1,9	6,0	0,5	12,0	-3,9	5,0	14,7	-1,4	20,9
Machines en installaties	-1,8	12,6	-17,5	0,1	-12,5	4,1	2,8	9,8	10,3	14,4	15,6
Computers	23,2	23,4	22,7	13,5	16,5	36,6	25,6	21,9	29,3	23,8	19,6
Overige materiële vaste activa	2,3	4,3	4,6	2,1	5,1	2,4	-0,5	0,6	3,0	7,1	6,5
Immateriële vaste activa	9,1	2,9	-2,8	8,3	25,4	6,3	-4,1	-8,8	-13,9	1,9	37,8
Software	2,4	4,6	1,7	2,3	1,7	2,7	3,0	4,4	4,0	4,6	5,5
Overige immateriële vaste activa
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)
Overdrachtskosten op grond	10,4	3,1	4,3	8,6	13,9	10,6	8,6	6,9	0,9	6,0	0,3
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	3,6	6,7	-1,0	-0,5	5,2	7,4	2,8	6,0	4,5	6,6	9,9
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	3,2	10,5	-0,4	-5,9	6,3	6,4	6,6	65,5	-6,2	-5,8	-7,8
Investerings in vaste activa (bruto)	3,6	6,7	-1,0	-0,4	5,1	7,5	2,7	4,8	4,7	6,8	10,2
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING											
Landbouw, bosbouw en visserij	-4,1	5,4	5,1	-6,7	1,4	-6,1	-6,6	4,5	2,5	7,1	9,1
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	3,9	10,4	-20,2	5,5	-7,6	10,0	10,2	6,8	7,2	13,8	13,5
Handel, horeca en reparatie	3,0	8,0	-3,4	1,6	3,7	5,6	1,4	7,2	7,2	7,1	10,3
Vervoer, opslag en communicatie	1,6	10,2	-14,1	-0,8	-2,4	16,1	-3,7	5,1	21,7	1,8	12,5
Exploitatie van woningen	5,1	5,3	9,6	-2,9	10,6	7,9	5,3	9,1	3,8	6,6	2,1
Overheid	2,0	5,6	-4,2	-1,7	3,0	3,5	3,0	5,0	5,3	5,9	6,2
Overige diensten en n.e.g.	4,7	6,4	6,7	1,9	10,6	7,5	-0,8	1,1	-2,3	4,3	22,5
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	3,6	6,7	-1,0	-0,5	5,2	7,4	2,8	6,0	4,5	6,6	9,9
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	3,2	10,5	-0,4	-5,9	6,3	6,4	6,6	65,5	-6,2	-5,8	-7,8
Investerings in vaste activa (bruto)	3,6	6,7	-1,0	-0,4	5,1	7,5	2,7	4,8	4,7	6,8	10,2

Table / Tabel 5.2.1
Fixed capital formation (gross), original series (value changes)
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005□	2006●	2004■				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
BY TYPE OF CAPITAL GOOD											
Dwellings	7.9	8.6	11.3	-0.8	12.9	11.3	8.6	12.7	6.9	10.1	5.1
Non-residential buildings	0.6	4.5	-4.7	-7.9	3.2	3.7	3.7	5.2	2.2	5.4	5.6
Civil engineering works	2.4	8.0	-5.3	-0.8	1.6	5.5	3.6	7.6	7.0	8.8	8.8
Transport equipment	4.8	11.5	-0.4	7.1	1.5	14.9	-2.2	6.1	15.6	-0.2	23.5
Machinery and equipment	-0.9	13.6	-17.2	0.1	-11.6	5.4	4.0	11.8	11.3	14.7	16.2
Computers	4.5	9.9	9.8	-3.1	-2.6	13.4	9.8	8.6	14.2	10.1	7.1
Other tangible fixed assets	3.4	5.3	5.1	3.4	6.1	3.0	0.9	2.4	4.0	7.8	7.3
Intangible fixed assets, of which:	11.0	5.2	-2.1	10.5	27.3	8.1	-2.3	-7.5	-11.8	4.2	40.8
Software	4.5	6.9	2.4	4.6	3.6	4.7	5.0	5.9	6.8	6.9	7.7
Other intangible fixed assets
Cultivated assets (e.g. trees and livestock)
Transfer costs of ground	14.6	4.8	4.2	9.8	17.6	11.7	17.6	9.8	3.4	8.8	-0.3
Fixed capital formation from production and imports	4.5	8.4	-0.2	0.2	5.6	8.4	4.3	7.8	5.9	8.2	11.7
Minus: sales of used fixed capital goods	3.2	10.5	0.6	-6.3	5.9	7.9	6.0	65.5	-6.2	-5.8	-7.8
Fixed capital formation (gross)	4.6	8.4	-0.2	0.3	5.6	8.4	4.3	6.6	6.2	8.5	12.2
BY ECONOMIC ACTIVITY OF DESTINATION											
Agriculture, forestry and fishing	-2.6	8.0	5.5	-5.4	1.2	-2.7	-4.1	6.3	5.8	9.9	11.3
Industry (incl. energy and construction)	4.2	11.5	-19.9	5.2	-7.5	10.5	10.9	8.3	8.3	14.3	14.9
Trade, hotels, restaurants and repair	2.2	8.1	-3.6	1.0	3.0	4.0	0.9	7.7	6.9	7.0	10.7
Transport, storage and communication	2.2	11.1	-14.0	-0.6	-1.9	17.3	-3.1	6.4	21.4	2.7	14.1
Operation of dwellings	7.6	8.4	12.5	-1.0	12.4	10.7	8.7	12.4	6.7	10.1	5.0
Government	2.0	6.8	-4.6	-1.3	2.4	2.8	3.9	6.2	5.8	7.0	8.2
Other services and n.e.c.	4.5	6.8	6.5	1.6	10.1	7.3	-0.7	1.6	-1.8	4.3	23.4
Fixed capital formation from production and imports	4.5	8.4	-0.2	0.2	5.6	8.4	4.3	7.8	5.9	8.2	11.7
Minus: sales of used fixed capital goods	3.2	10.5	0.6	-6.3	5.9	7.9	6.0	65.5	-6.2	-5.8	-7.8
Fixed capital formation (gross)	4.6	8.4	-0.2	0.3	5.6	8.4	4.3	6.6	6.2	8.5	12.2

Tabel / Table 5.3.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks
Fixed capital formation (gross), original series

	2005	2006	2004	2005				2006				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>												
NAAR TYPE ACTIVA												
Woningen	32,1	34,8	7,7	7,7	8,5	7,6	8,4	8,6	9,1	8,3	8,8	
Bedrijfsgebouwen	14,6	15,2	3,7	3,4	4,0	3,3	3,8	3,6	4,1	3,5	4,0	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10,2	11,0	2,6	2,5	2,6	2,3	2,7	2,7	2,8	2,5	3,0	
Vervoermiddelen	10,8	12,0	3,0	2,8	2,4	2,6	2,9	3,0	2,8	2,6	3,6	
Machines en installaties	12,2	13,8	3,2	2,8	3,0	3,0	3,3	3,1	3,4	3,4	3,9	
Computers	4,8	5,2	1,3	1,0	1,2	1,2	1,4	1,1	1,3	1,3	1,5	
Overige materiële vaste activa	5,6	5,9	1,4	1,4	1,5	1,3	1,4	1,4	1,5	1,4	1,5	
Immateriële vaste activa, waarvan:	8,1	8,5	1,9	1,9	2,4	1,9	1,9	1,7	2,1	2,0	2,6	
Software	6,7	7,1	1,7	1,6	1,7	1,6	1,8	1,7	1,9	1,7	1,9	
Overige immateriële vaste activa	1,4	1,4	0,2	0,3	0,7	0,3	0,1	0,1	0,3	0,3	0,7	
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)	0,3	0,4	0,0	0,2	0,3	-0,1	0,0	0,2	0,3	-0,1	0,0	
Overdrachtskosten op grond	1,2	1,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	99,7	108,1	25,2	23,8	26,3	23,3	26,2	25,7	27,9	25,2	29,3	
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,0	2,2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,5	0,4	0,5	
Investerings in vaste activa (bruto)	97,7	105,9	24,6	23,4	25,8	22,9	25,7	24,9	27,4	24,8	28,8	
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING												
Landbouw, bosbouw en visserij	3,6	3,8	0,9	0,9	1,1	0,7	0,8	1,0	1,2	0,7	0,9	
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	12,4	13,9	3,1	2,9	3,2	3,0	3,4	3,1	3,5	3,4	3,9	
Handel, horeca en reparatie	6,1	6,6	1,6	1,5	1,6	1,4	1,6	1,6	1,7	1,5	1,8	
Vervoer, opslag en communicatie	7,9	8,8	2,2	2,0	1,9	1,9	2,2	2,1	2,3	2,0	2,5	
Exploitatie van woningen	34,9	37,9	8,4	8,3	9,3	8,2	9,2	9,3	9,9	9,1	9,6	
Overheid	14,2	15,1	3,7	3,4	3,6	3,4	3,8	3,6	3,8	3,6	4,1	
Overige diensten en n.e.g.	20,6	22,0	5,3	4,9	5,7	4,7	5,3	5,0	5,6	4,9	6,5	
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	99,7	108,1	25,2	23,8	26,3	23,3	26,2	25,7	27,9	25,2	29,3	
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,0	2,2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,5	0,4	0,5	
Investerings in vaste activa (bruto)	97,7	105,9	24,6	23,4	25,8	22,9	25,7	24,9	27,4	24,8	28,8	

Tabel / Table 6.1.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Imports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005□	2006●	2004■				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	11,6	3,0	3,5	6,4	16,4	12,9	11,5	10,5	-2,1	1,5	1,8
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	5,2	-0,6	3,2	-1,3	11,9	-0,2	11,0	0,5	-5,9	3,6	-0,3
Voedings- en genotmiddelen	3,7	5,0	5,9	3,9	3,4	2,7	4,8	6,2	2,1	6,0	5,8
Textiel, kleding, leder en lederwaren	6,3	9,9	4,2	4,4	5,8	5,0	10,7	8,3	14,7	8,5	9,2
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	2,1	4,7	-3,5	2,1	1,6	2,8	2,0	0,3	6,6	4,2	7,4
Aardolie-producten, e.d.	3,5	20,3	18,6	12,5	0,2	0,5	2,0	11,1	35,4	24,9	12,1
Chemische producten	6,9	6,3	15,0	7,8	7,9	4,7	7,3	8,8	7,9	3,2	5,4
Rubber- en kunststofproducten	0,9	5,1	2,6	0,5	2,1	-0,7	1,6	5,8	3,0	5,0	6,6
Basismetalen en metaalproducten	1,7	14,8	6,3	3,2	-0,2	0,5	3,0	13,1	17,2	14,3	14,7
Machines en apparaten n.e.g.	0,2	23,6	2,6	0,7	-3,4	2,1	1,8	18,4	23,8	24,9	26,8
Elektrotechnische machines en optische apparaten	12,3	12,4	23,2	12,3	15,7	16,8	6,2	18,4	13,1	7,6	11,3
Transportmiddelen	-0,6	11,2	3,4	9,4	5,6	-3,4	-12,6	4,0	10,8	13,8	17,1
Overige industriële producten	3,0	7,5	0,8	2,3	2,4	-1,9	8,8	7,1	7,1	10,2	6,1
Overige producten	2,5	2,9	9,0	7,2	4,9	5,5	-6,2	6,4	0,0	0,2	5,3
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-4,7	-0,3	-6,4	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1	-3,6	-3,6	0,0	8,2
Cif/fob-correctie	6,8	16,8	8,3	6,3	9,2	7,3	4,5	17,6	16,6	14,9	18,1
Invoer van goederen en diensten (fob)	5,1	7,9	10,2	6,4	6,8	5,3	2,2	9,2	7,2	6,6	8,6
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Invoer van goederen (cif)	6,1	9,4	10,9	6,5	7,7	6,0	4,6	10,3	9,5	8,6	9,4
Cif/fob-correctie en herclassificatie	9,7	17,7	8,9	7,8	11,1	10,4	9,5	20,7	18,5	15,4	16,4
Invoer van goederen (fob)	6,0	9,2	11,0	6,5	7,6	5,9	4,4	10,0	9,2	8,4	9,1
Invoer van diensten (cif)	1,4	2,6	7,7	5,9	3,7	3,2	-6,4	5,3	-0,6	0,3	6,0
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-4,7	-0,3	-6,4	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1	-3,6	-3,6	0,0	8,2
Overige invoer van diensten	2,6	3,1	9,6	7,4	5,4	5,8	-6,5	6,5	0,0	0,3	5,8
Cif/fob-herclassificatie	11,0	18,0	9,1	8,5	12,0	11,8	11,7	22,1	19,3	15,6	15,7
Invoer van diensten (fob)	2,1	3,7	7,8	6,0	4,3	3,7	-5,1	6,6	0,8	1,3	6,8
Invoer van goederen en diensten (fob)	5,1	7,9	10,2	6,4	6,8	5,3	2,2	9,2	7,2	6,6	8,6

Table / Tabel 6.2.1
Imports of goods and services, original series (value changes)
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005□	2006●	2004■				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
GROUPS OF PRODUCTS											
Products of agriculture, forestry and fishing	3,5	9,2	-7,3	-1,6	1,9	2,8	11,9	9,4	6,2	9,5	11,7
Crude petroleum, natural gas and other minerals	38,7	23,1	34,0	29,6	38,3	33,9	52,2	44,3	29,1	18,1	6,7
Food products, beverages and tobacco products	3,0	8,9	2,6	3,3	1,1	1,5	5,9	10,2	6,4	9,3	9,8
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	6,6	10,8	1,6	3,9	4,1	6,2	12,8	10,9	15,4	8,9	8,8
Paper and products, printed matter and recorded media	1,8	6,8	-8,3	0,8	2,0	2,1	2,2	2,8	8,0	6,8	9,5
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	31,8	39,6	58,1	42,2	30,8	29,5	28,1	49,6	72,7	41,3	8,1
Chemicals, chemical products and man-made fibres	13,5	9,6	22,2	16,4	16,2	10,2	11,7	12,6	11,0	7,4	7,7
Rubber and plastic products	3,7	8,0	2,1	3,2	4,5	1,9	5,2	8,8	5,9	8,0	9,3
Basic metals and metal products	8,1	30,1	25,9	17,1	7,6	3,9	5,0	16,4	29,9	35,9	37,9
Machinery and equipment n.e.c.	3,1	25,2	4,1	3,0	-0,5	5,0	5,0	19,8	25,5	26,7	28,3
Electrical machinery and optical equipment	6,4	6,7	13,7	2,6	6,9	11,0	5,2	15,2	8,2	0,9	3,8
Transport equipment	-0,6	12,4	4,2	9,5	5,4	-3,3	-12,4	4,7	11,5	15,1	19,3
Other manufactured goods n.e.c.	4,6	10,5	0,8	3,9	3,2	-0,5	11,5	9,6	9,7	13,2	9,5
Other products	4,8	3,6	10,8	9,4	7,3	7,9	-3,7	7,3	1,1	1,1	5,0
Final consumption by resident households in the rest of the world	-1,2	3,0	-3,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1	3,5	9,8
Cif/fob-reclassification	10,2	21,5	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	24,8	23,4	18,6	19,6
Imports of goods and services (fob)	8,3	11,5	11,9	9,0	8,9	8,7	6,9	14,5	12,4	9,8	9,7
GOODS AND SERVICES											
Imports of goods (cif)	9,7	13,8	12,5	9,2	9,7	9,7	10,0	16,8	15,9	12,3	10,8
Cif/fob-adjustment and reclassification	13,2	22,4	13,9	10,3	12,8	14,1	15,3	27,9	25,4	19,3	17,9
Imports of goods (fob)	9,5	13,5	12,5	9,2	9,6	9,5	9,8	16,5	15,6	12,0	10,5
Imports of services (cif)	3,7	3,3	9,6	8,1	6,1	5,5	-4,3	5,8	0,5	1,5	5,8
Final consumption by resident households in the rest of the world	-1,2	3,0	-3,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1	3,5	9,8
Other imports of services	4,6	3,3	11,3	9,4	7,6	7,7	-4,6	6,5	0,6	0,9	5,4
Cif/fob-reclassification	14,6	22,8	14,5	11,0	13,7	15,5	17,7	29,4	26,3	19,6	17,2
Imports of services (fob)	4,4	4,7	10,0	8,3	6,6	6,2	-2,7	7,5	2,3	2,8	6,8
Imports of goods and services (fob)	8,3	11,5	11,9	9,0	8,9	8,7	6,9	14,5	12,4	9,8	9,7

Tabel / Table 6.3.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks
Imports of goods and services, original series

	2005	2006	2004	2005				2006				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>												
PRODUCTGROEPEN												
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	10,3	11,3	2,4	2,8	2,6	2,2	2,7	3,0	2,8	2,5	3,0	
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	26,6	32,7	4,9	5,6	6,5	7,0	7,5	8,1	8,3	8,3	8,0	
Voedings- en genotmiddelen	16,7	18,2	4,3	3,8	4,2	4,1	4,5	4,2	4,5	4,5	5,0	
Textiel, kleding, leder en lederwaren	10,5	11,7	2,2	2,8	2,3	3,1	2,5	3,0	2,6	3,3	2,7	
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,5	6,9	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	
Aardolie-producten, e.d.	10,3	14,4	2,4	2,2	2,1	2,9	3,1	3,2	3,7	4,2	3,4	
Chemische producten	33,3	36,5	7,9	7,8	8,4	8,4	8,8	8,8	9,3	9,0	9,5	
Rubber- en kunststofproducten	6,3	6,8	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,7	1,7	1,6	1,8	
Basismetalen en metaalproducten	17,2	22,4	4,3	4,2	4,3	4,1	4,6	4,9	5,6	5,6	6,3	
Machines en apparaten n.e.g.	13,8	17,3	3,5	3,3	3,5	3,3	3,7	3,9	4,4	4,2	4,7	
Elektrotechnische machines en optische apparaten	65,8	70,2	18,0	15,0	15,2	16,7	18,9	17,2	16,5	16,8	19,6	
Transportmiddelen	17,5	19,7	5,0	4,8	4,6	3,8	4,4	5,0	5,1	4,4	5,2	
Overige industriële producten	10,2	11,3	2,5	2,4	2,6	2,4	2,8	2,7	2,9	2,7	3,0	
Overige producten	61,5	63,7	16,5	14,8	15,7	15,2	15,9	15,8	15,8	15,4	16,6	
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,3	10,6	1,7	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7	4,3	1,9	
Cif/fob-correctie	-2,4	-2,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	
Invoer van goederen en diensten (fob)	314,6	350,8	78,2	73,6	77,3	80,0	83,6	84,3	87,0	87,9	91,8	
GOEDEREN EN DIENSTEN												
Invoer van goederen (cif)	250,2	284,7	61,9	58,8	60,8	62,5	68,1	68,8	70,4	70,1	75,4	
Cif/fob-correctie en herclassificatie	7,7	9,5	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,3	2,3	2,4	2,5	
Invoer van goederen (fob)	242,4	275,2	60,0	57,1	58,9	60,5	65,9	66,5	68,1	67,8	72,9	
Invoer van diensten (cif)	66,8	69,0	16,9	15,3	17,1	18,1	16,2	16,2	17,2	18,4	17,1	
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,3	10,6	1,7	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7	4,3	1,9	
Overige invoer van diensten	56,5	58,4	15,2	13,5	14,4	14,0	14,5	14,4	14,5	14,1	15,3	
Cif/fob-herclassificatie	5,4	6,6	1,3	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	
Invoer van diensten (fob)	72,2	75,6	18,2	16,6	18,4	19,5	17,7	17,8	18,8	20,1	18,9	
Invoer van goederen en diensten (fob)	314,6	350,8	78,2	73,6	77,3	80,0	83,6	84,3	87,0	87,9	91,8	

Tabel / Table 7.1.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks (volumemutaties)
Exports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005□	2006●	2004■				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	9,3	0,9	9,2	8,0	16,0	8,9	3,6	5,7	-2,7	1,3	-0,4
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	-0,6	-1,2	16,3	-2,6	9,2	3,4	-7,6	12,4	-0,2	-8,2	-11,9
Voedings- en genotmiddelen	4,1	4,6	8,0	5,2	3,9	4,8	2,8	3,9	3,4	5,9	5,0
Textiel, kleding, leder en lederwaren	5,1	10,7	6,5	5,2	5,3	6,3	3,5	10,7	12,3	10,1	9,9
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	1,6	3,8	-2,5	-1,5	0,8	1,4	5,5	4,3	8,2	-1,0	3,7
Aardolie-producten, e.d.	2,5	8,7	-2,4	1,2	5,2	-1,9	5,8	1,9	7,8	11,9	13,0
Chemische producten	4,2	6,4	5,5	2,3	3,7	6,7	3,9	7,6	8,1	2,9	7,2
Rubber- en kunststofproducten	2,2	4,8	8,0	4,6	1,5	3,9	-1,1	4,9	4,0	3,0	7,4
Basismetalen en metaalproducten	2,8	13,2	2,6	-0,1	1,2	5,4	4,9	13,5	14,6	9,1	15,7
Machines en apparaten n.e.g.	3,0	16,6	7,8	5,8	3,0	0,0	3,6	16,8	13,1	15,2	21,2
Elektrotechnische machines en optische apparaten	14,0	12,1	25,9	19,6	18,6	13,6	6,6	16,0	11,7	9,0	11,7
Transportmiddelen	-1,3	9,5	8,1	6,5	2,5	-10,5	-3,1	2,0	9,1	13,4	13,8
Overige industriële producten	4,1	7,3	8,3	2,7	4,7	5,4	3,7	6,1	8,0	4,6	10,3
Vervoer en communicatie	4,6	3,7	3,6	5,7	2,5	4,2	6,0	4,8	3,9	3,8	2,4
Financiële en zakelijke diensten	2,4	6,3	19,1	11,5	7,7	4,1	-10,2	7,8	7,6	3,4	6,4
Overige producten	6,7	-0,1	5,9	4,5	11,2	7,3	4,0	3,3	-5,1	1,0	0,6
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	0,0	3,7	6,8	5,4	-3,2	-0,6	-0,3	0,3	3,2	7,1	3,2
Uitvoer van gebruikte vaste activa	3,1	49,3	-17,6	3,1	2,5	4,3	2,9	184,3	0,0	0,0	2,8
Cif/fob-correctie	6,8	16,8	8,3	6,3	9,2	7,3	4,5	17,6	16,6	14,9	18,1
Uitvoer van goederen en diensten	5,5	7,4	11,5	7,3	7,4	5,5	2,2	8,8	7,0	6,0	7,9
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Uitvoer van goederen	6,3	8,2	11,2	7,0	8,1	6,2	3,9	9,7	7,6	6,6	8,8
Uitvoer van goederen uit productie	1,3	4,4	6,3	1,4	3,1	0,9	-0,3	5,1	3,3	3,1	6,0
Wederuitvoer	12,6	12,7	17,5	14,6	14,8	13,0	8,8	14,7	13,3	10,9	12,1
Uitvoer van gebruikte vaste activa	3,1	49,3	-17,6	3,1	2,5	4,3	2,9	184,3	0,0	0,0	2,8
Uitvoer van diensten	2,9	4,4	12,5	8,6	4,9	3,1	-3,9	4,9	4,7	3,9	4,0
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	0,0	3,7	6,8	5,4	-3,2	-0,6	-0,3	0,3	3,2	7,1	3,2
Overige uitvoer van diensten	3,4	4,9	13,2	8,9	6,4	3,9	-4,1	6,0	5,3	3,8	4,6
Cif/fob-correctie	6,8	16,8	8,3	6,3	9,2	7,3	4,5	17,6	16,6	14,9	18,1
Uitvoer van goederen en diensten	5,5	7,4	11,5	7,3	7,4	5,5	2,2	8,8	7,0	6,0	7,9

Table / Tabel 7.2.1
Exports of goods and services, original series (value changes)
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005□	2006●	2004■				2006●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
GROUPS OF PRODUCTS											
Products of agriculture, forestry and fishing	5,7	7,3	5,1	6,7	7,8	6,7	1,6	8,6	2,1	8,2	10,8
Crude petroleum, natural gas and other minerals	29,3	30,5	26,1	18,5	36,1	32,1	33,5	59,7	39,6	20,5	6,1
Food products, beverages and tobacco products	3,3	7,6	5,0	3,0	2,2	3,9	4,2	7,9	7,0	7,9	7,6
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	5,5	11,7	4,5	4,9	4,5	7,3	4,9	12,9	12,9	10,9	10,2
Paper and products, printed matter and recorded media	1,4	5,7	-4,8	-1,2	0,8	-0,1	5,9	5,1	10,1	1,9	5,8
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	39,6	25,5	28,0	33,0	37,7	39,7	46,4	43,7	40,9	20,1	5,8
Chemicals, chemical products and man-made fibres	10,4	10,9	15,1	12,9	11,5	10,7	6,9	10,9	12,3	9,5	10,9
Rubber and plastic products	5,2	7,9	8,6	8,2	4,9	6,7	1,1	7,7	6,8	6,8	10,4
Basic metals and metal products	10,6	26,6	21,8	14,0	10,2	10,2	8,3	16,8	24,9	28,7	35,3
Machinery and equipment n.e.c.	6,5	18,1	9,3	8,8	7,0	3,5	7,0	18,3	14,8	16,8	22,6
Electrical machinery and optical equipment	8,1	7,0	17,6	9,9	9,8	8,2	5,4	14,0	7,8	2,3	4,8
Transport equipment	-0,7	10,6	8,5	7,2	3,6	-10,3	-2,6	2,9	10,6	14,8	14,7
Other manufactured goods n.e.c.	5,6	9,8	7,2	4,3	6,1	6,8	5,4	8,5	10,2	7,0	13,2
Transport and communication services	7,1	4,9	4,8	7,7	5,4	7,1	8,3	6,6	4,5	4,7	3,8
Financial and business services	2,1	5,5	20,0	10,7	7,2	4,0	-10,0	8,0	8,5	1,6	4,0
Other products	9,9	2,0	6,7	6,0	15,3	11,9	6,6	7,8	-4,3	1,9	3,1
Final consumption by non-residents in the Netherlands	1,4	5,3	7,7	7,1	-2,5	1,0	1,2	1,9	5,3	8,5	4,6
Exports of used fixed capital goods	3,3	49,0	-16,1	3,8	2,5	3,4	3,5	183,7	0,0	0,0	2,2
Cif/fob-adjustment	10,2	21,5	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	24,8	23,4	18,6	19,6
Exports of goods and services	8,6	10,7	13,1	10,1	9,5	8,6	6,4	14,2	11,5	8,7	8,9
GOODS AND SERVICES											
Exports of goods	9,9	12,3	13,1	10,3	10,5	9,7	9,0	16,4	13,1	10,1	10,1
Exports of goods from production	8,5	11,3	11,4	9,0	9,4	8,0	7,8	15,5	11,6	9,2	9,3
Re-exports	11,6	13,4	15,4	12,1	12,0	11,8	10,6	16,4	15,1	11,2	11,1
Exports of used fixed capital goods	3,3	49,0	-16,1	3,8	2,5	3,4	3,5	183,7	0,0	0,0	2,2
Exports of services	3,9	4,6	13,3	9,0	6,1	4,6	-3,0	6,0	5,4	3,3	4,0
Final consumption by non-residents	1,4	5,3	7,7	7,1	-2,5	1,0	1,2	1,9	5,3	8,5	4,6
Other exports of services	4,5	5,2	14,1	9,3	7,6	5,4	-3,2	7,1	6,1	3,1	4,5
Cif/fob-adjustment	10,2	21,5	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	24,8	23,4	18,6	19,6
Exports of goods and services	8,6	10,7	13,1	10,1	9,5	8,6	6,4	14,2	11,5	8,7	8,9

Tabel / Table 7.3.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks
Exports of goods and services, original series

	2005	2006	2004	2005				2006				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>												
PRODUCTGROEPEN												
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	16,8	18,0	3,9	4,3	4,6	3,9	4,0	4,7	4,7	4,3	4,4	
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	11,4	14,9	2,8	3,1	2,4	2,3	3,7	5,0	3,3	2,7	3,9	
Voedings- en genotmiddelen	32,2	34,6	8,1	7,6	8,1	8,1	8,4	8,2	8,7	8,7	9,0	
Textiel, kleding, leder en lederwaren	8,1	9,1	1,8	2,1	1,7	2,3	1,9	2,4	2,0	2,6	2,1	
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,3	6,7	1,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,6	1,7	1,6	1,8	
Aardolie-producten, e.d.	22,5	28,2	4,4	4,6	5,1	6,2	6,5	6,6	7,3	7,5	6,9	
Chemische producten	48,7	54,0	11,5	11,8	12,3	12,4	12,2	13,1	13,8	13,5	13,6	
Rubber- en kunststofproducten	6,4	6,9	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	
Basismetalen en metaalproducten	17,5	22,1	4,1	4,2	4,4	4,4	4,5	4,9	5,5	5,6	6,0	
Machines en apparaten n.e.g.	16,2	19,1	4,0	3,7	4,2	4,0	4,3	4,4	4,9	4,6	5,2	
Elektrotechnische machines en optische apparaten	69,4	74,2	18,9	16,2	16,2	17,1	19,9	18,5	17,5	17,5	20,8	
Transportmiddelen	13,1	14,4	3,2	3,2	3,6	3,0	3,2	3,3	4,0	3,5	3,6	
Overige industriële producten	6,3	6,9	1,6	1,5	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,9	
Vervoer en communicatie	20,9	21,9	5,0	5,0	5,1	5,4	5,4	5,4	5,3	5,7	5,6	
Financiële en zakelijke diensten	34,9	36,8	10,1	8,5	8,6	8,7	9,1	9,2	9,4	8,8	9,5	
Overige producten	15,4	15,7	3,7	3,7	4,1	3,7	3,9	4,0	3,9	3,8	4,0	
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,3	9,8	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	2,0	2,5	2,8	2,5	
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,6	0,9	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,5	0,2	0,1	0,2	
Cif/fob-correctie	-2,4	-2,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	
Uitvoer van goederen en diensten	353,6	391,6	88,1	84,3	87,3	88,3	93,7	96,3	97,3	96,0	102,0	
GOEDEREN EN DIENSTEN												
Uitvoer van goederen	281,1	315,7	68,9	66,9	69,1	69,9	75,1	77,9	78,1	77,0	82,7	
Uitvoer van goederen uit productie	155,0	172,6	37,7	37,0	38,8	38,5	40,7	42,8	43,3	42,0	44,5	
Wederuitvoer	125,4	142,2	31,0	29,7	30,1	31,3	34,3	34,6	34,7	34,8	38,1	
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,6	0,9	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,5	0,2	0,1	0,2	
Uitvoer van diensten	72,5	75,9	19,2	17,4	18,2	18,4	18,6	18,4	19,2	19,0	19,3	
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	9,3	9,8	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	2,0	2,5	2,8	2,5	
Overige uitvoer van diensten	65,6	69,0	17,4	16,0	16,4	16,4	16,9	17,1	17,4	16,9	17,6	
Cif/fob-correctie	-2,4	-2,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	
Uitvoer van goederen en diensten	353,6	391,6	88,1	84,3	87,3	88,3	93,7	96,3	97,3	96,0	102,0	

Tabel / Table 8.1.1
Binnenlands product en nationaal inkomen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Domestic product and national income, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar										
	2005□	2006●	2004■		2005□					2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%												
Binnenlands product (bruto, marktprijzen)	1,5	2,9	2,4	0,4	1,9	2,0	1,9	3,4	2,5	2,8	2,7		
Nationaal inkomen (bruto, marktprijzen)	-0,5	5,6	2,9	-2,6	-2,0	-1,0	3,5	8,4	6,1	6,3	2,0		

Table / Tabel 8.2.1
Domestic product and national income, original series (value changes)
Binnenlands product en nationaal inkomen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year										
	2005□	2006●	2004■		2005□					2006●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%												
Domestic product (gross, market prices)	3.2	4.4	3.6	2.2	3.5	3.5	3.7	5.7	3.7	4.2	4.1		
National income (gross, market prices)	1.3	7.4	4.1	-1.0	-0.4	0.6	5.7	10.7	7.8	8.1	3.5		

Tabel / Table 8.3.1
Binnenlands product, nationaal inkomen en lopende transacties met het buitenland, oorspronkelijke reeks
Domestic product, national income and current transactions of the Netherlands with the rest of the world, original series

	2005□		2006●		2004■		2005□					2006●			
							IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	<i>mld euro</i>														
INKOMEN, BESTEDINGEN EN NATIONAAL INKOMENSOverschOT															
Binnenlands product (bruto, marktprijzen) <i>Domestic product (gross, market prices)</i>	505,6	527,9	127,4	122,5	128,8	122,2	132,2	129,5	133,5	127,3	137,5				
Uit het buitenland ontvangen primaire inkomens <i>Primary income received from the rest of the world</i>	123,0	146,3	35,7	22,1	33,5	28,1	39,3	28,1	41,1	32,8	44,3				
Af: aan het buitenland betaalde primaire inkomens <i>Minus: primary income paid to the rest of the world</i>	118,5	126,3	32,8	22,5	33,3	29,0	33,6	22,4	35,6	29,0	39,3				
Nationaal inkomen (bruto, marktprijzen) <i>National income (gross, market prices)</i>	510,2	547,9	130,4	122,1	129,0	121,3	137,8	135,2	139,1	131,1	142,6				
Uit het buitenland ontvangen inkomensoverdrachten <i>Current transfers received from the rest of the world</i>		7,2	8,0	1,4	1,6	2,0	1,8	1,7	1,7	2,0	2,1				
Af: aan het buitenland betaalde inkomensoverdrachten <i>Minus: current transfers paid to the rest of the world</i>		14,9	16,5	3,6	4,0	3,3	3,5	4,1	4,1	3,6	4,9				
Beschikbaar nationaal inkomen (bruto) <i>Disposable national income (gross)</i>	502,6	539,3	128,2	119,7	127,7	119,7	135,5	132,8	137,5	129,3	139,8				
Af: consumptieve bestedingen <i>Minus: final consumption expenditure</i>		368,9	382,2	91,6	88,4	94,3	91,4	94,7	92,4	97,3	97,6				
Correctie pensioenvoorziening (saldo buitenland) <i>Adjustment for net equity in pension funds reserve (surplus of the nation)</i>		0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1				
Nationale besparingen (bruto) <i>National saving (gross)</i>	133,9	157,4	36,8	31,4	33,4	28,3	40,8	40,4	40,2	34,5	42,2				
Af: investeringen (bruto, incl. veranderingen in voorraden) <i>Minus: capital formation (gross, incl. change in inventories)</i>		97,8	105,0	26,0	23,5	24,5	22,5	27,3	25,1	25,8	29,6				
Nationaal inkomensoverschot (= Saldo lopende transacties met het buitenland) <i>Surplus of the nation on current transactions</i>	36,2	52,4	10,7	7,9	8,9	5,8	13,5	15,3	14,4	10,2	12,6				
LOPENDE TRANSACTIES VAN NEDERLAND MET HET BUITENLAND															
Uitvoeroverschot van goederen <i>Net exports of goods</i>	38,6	40,4	8,9	9,9	10,2	9,4	9,2	11,4	10,0	9,2	9,8				
Uitvoeroverschot van diensten <i>Net exports of services</i>	0,4	0,3	1,0	0,8	-0,2	-1,1	0,9	0,6	0,3	-1,1	0,4				
Saldo uit het buitenland ontvangen primaire inkomens <i>Net primary income received from the rest of the world</i>	4,5	20,0	3,0	-0,4	0,2	-0,9	5,6	5,6	5,5	3,8	5,0				
Saldo uit het buitenland ontvangen inkomensoverdrachten <i>Net current transfers received from the rest of the world</i>	-7,6	-8,6	-2,2	-2,4	-1,3	-1,6	-2,3	-2,4	-1,6	-1,8	-2,8				
Correctie pensioenvoorziening (saldo buitenland) <i>Adjustment for net equity in pension funds reserve (surplus of the nation)</i>	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1				
Saldo lopende transacties met het buitenland (= Nationaal inkomensoverschot) <i>Surplus of the nation on current transactions</i>	36,2	52,4	10,7	7,9	8,9	5,8	13,5	15,3	14,4	10,2	12,6				

Conjunctuurinformatie op de CBS-website

Alle cijfers en publicaties van het CBS zijn beschikbaar via internet. De website van het CBS, www.cbs.nl, biedt toegang tot de Themapagina's, Dossiers, de statistische databank StatLine en het Webmagazine.

Themapagina's

Het CBS heeft in januari 2007 een nieuwe thema-indeling doorgevoerd. De nieuwe indeling is intuïtiever en toegankelijker dan de oude. De nieuwe indeling bestaat uit 19 thema's, die alfabetisch getoond worden op de website en in de databank StatLine. Naast de themapagina's zijn 9 verschillende dossiers gevormd.

Hoe vindt u conjunctuur informatie?

Alle conjunctuurinformatie die beschikbaar is op de website van het CBS is samengebracht in het dossier Conjun-

tuur. De dossiers vindt u in de rechterkolom van de homepage van het CBS (zie figuur 1).

Alle thema- en dossierpagina's hebben dezelfde indeling. De informatie wordt daarbij ontsloten via de volgende vijf vaste rubrieken: nieuw, cijfers, publicaties, methoden en beschrijving. Deze rubrieken zijn als tabbladen aangegeven op de themapagina.

Ter illustratie is in figuur 2 de dossierpagina aangeklikt. U komt automatisch binnen in de rubriek 'Nieuw'. Daar vindt u een overzicht van de meest recente persberichten, artikelen en cijfers gesorteerd op datum van verschijnen. Boven deze lijst staan de vijf rubrieken, waarvan de rubriek die op het scherm zichtbaar is zich onderscheidt door een lichtblauwe kleur.

De rubriek 'Cijfers' bevat tabellen met de belangrijkste cijfers over het thema. Door een tabeltitel aan te klikken komt u in een StatLine-tabel. StatLine is de elektronische

Figuur 1

databank van het CBS. Met de icoontjes in de linkerkolom kunt u deze tabel opslaan, printen, of als grafiek laten tonen. Tevens kunnen de geselecteerde onderwerpen en perioden gewijzigd worden met behulp van het symbool 'mappenstructuur'. De conjunctuurgegevens in Statline zijn via deze rubriek het meest toegankelijk.

De rubriek 'Publicaties' is onderverdeeld in persberichten, artikelen (in webmagazine of elders verschenen) en boeken en periodieken. In deze laatste rubriek staan onder andere de pdf-files van De Nederlandse conjunctuur. Van de publicaties worden alleen de items uit het huidige jaar getoond. Bent u op zoek naar publicaties uit eerdere jaren, dan klikt u op 'Meer' waarna een lijst van de beschikbare jaren verschijnt.

De startpagina van het dossier Conjunctuur biedt onder het kopje 'In de schijnwerper' twee verwijzingen naar de meest actuele conjunctuurinformatie. Onder de verwijzing 'Conjunctuurbericht' kunt u alle actuele berichten over de conjunctuur vinden, waaronder een grafische uiteenzetting van de verwachtings-, maand- en kwartaalindicatoren van de economie. De optie 'Inhoudsopgave' (zie figuur 3) geeft een volledig overzicht van alle beschikbare informatie.

De conjunctuurklok biedt een beknopt overzicht in tekst en beeld van de actuele conjunctuursituatie.

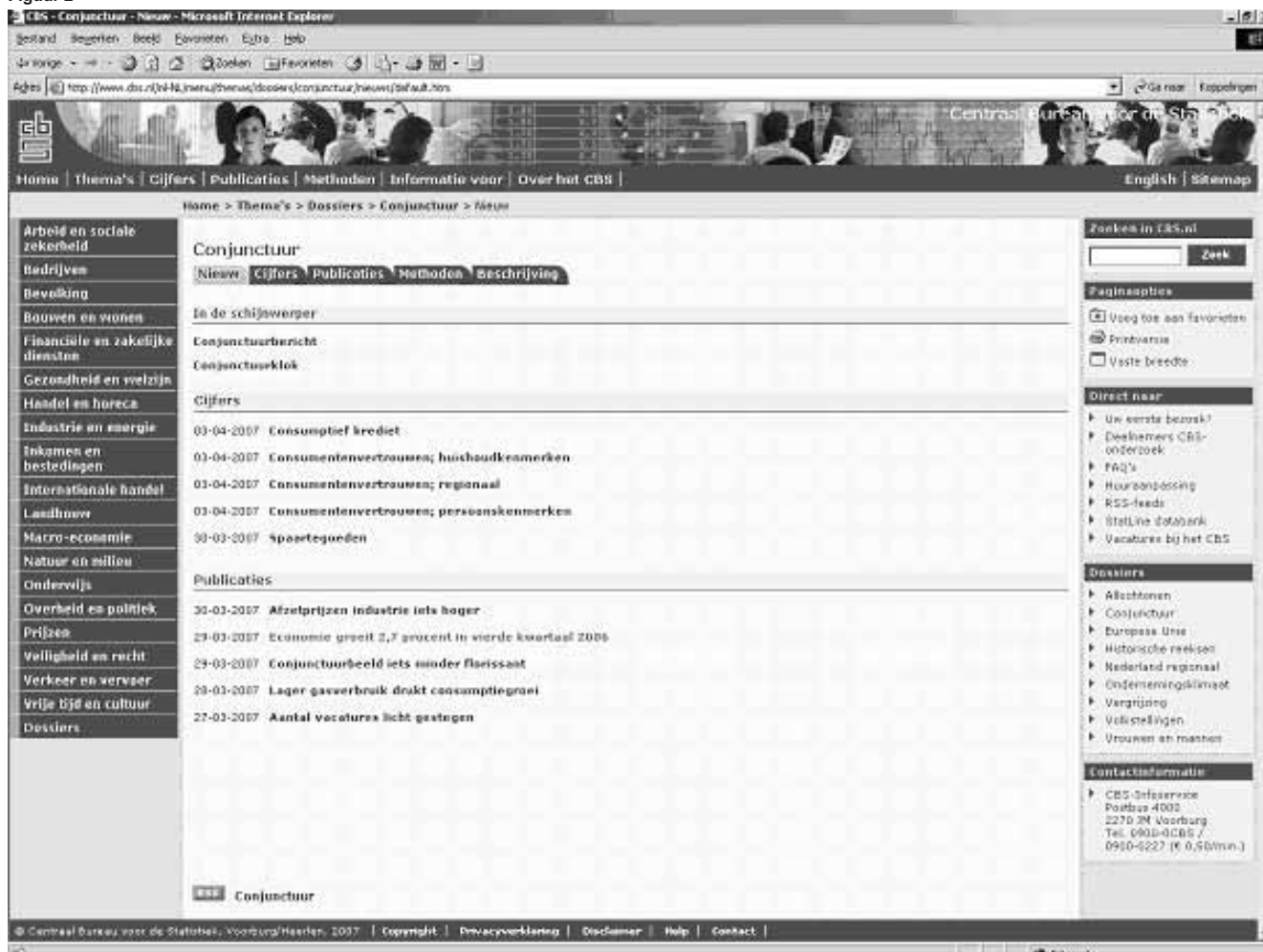
De rubriek 'Methoden' bevat een alfabetisch gesorteerde begrippenlijst, standaard classificaties die voor het thema relevant zijn, en onder 'Dataverzameling' korte beschrijvingen van onderzoeken waaraan het CBS haar cijfers over de conjunctuur ontleend. De rubriek 'Beschrijving' ten slotte geeft een globaal overzicht van de informatie die het CBS verzamelt over de verschillende aspecten van de conjunctuur en de bronnen die daarvoor gebruikt worden.

Actuele conjunctuurinformatie verschijnt niet alleen op de CBS-website maar kan ook gevonden worden op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Nieuwe cijfers

De bestaande tabellen worden regelmatig geactualiseerd. Op de homepage van het CBS vindt u onder 'Cijfers/Recente cijfers' een overzicht van StatLine-tabellen die zijn geactualiseerd of nieuw zijn verschenen.

Figuur 2

Figuur 3

The screenshot shows the CBS website interface in Microsoft Internet Explorer. The browser's address bar displays the URL: <http://www.cbs.nl/nl/menu/themas/dossiers/conjunctuur/publicaties/conjunctuurbericht/default.htm>. The page title is "CBS - Conjunctuur - Conjunctuurbericht".

The website layout includes a top navigation bar with links for "Home", "Thema's", "Cijfers", "Publicaties", "Methoden", "Informatie voor", and "Over het CBS". A search bar is located in the top right corner.

The main content area is titled "Conjunctuur" and features a sub-menu with "Persberichten", "Artikelen", "Boeken en periodieken", and "Conjunctuurbericht". Below this, a brief summary states: "Het conjunctuurbeeld van eind maart is wat minder gunstig dan in de voorgaande maanden. Dit komt vooral doordat het volume van de binnenlandse handel en van de consumptie minder hard zijn gegroeid."

A "Recent verschenen" section lists several news items:

- 03-04-2007: Rente vrijwel onveranderd
- 30-03-2007: Afzetprijzen industrie iets hoger
- 29-03-2007: Economie flink gegroeid in het vierde kwartaal
- 26-03-2007: Lager gasverbruik eemt consumptiegroei in januari
- 27-03-2007: Aantal vacatures licht gestegen in vierde kwartaal

Below the news items, there are sections for "Conjunctuurklok" (dated 29-03-2007) and "Inhoud" (dated 03-04-2007).

The right sidebar contains several utility sections:

- Zoeken in CBS.nl**: A search input field and a "Zoek" button.
- Paginaopties**: Options for "Voeg toe aan favorieten", "Printversie", and "Vaste breedte".
- Direct naar**: A list of quick links including "Op eerste bezek", "Deelname CBS-onderzoek", "FAQ's", "Huurtoelating", "RSS-feeds", "StatLine databank", and "Vacatures bij het CBS".
- Dossiers**: A list of thematic dossiers such as "Allochtonen", "Conjunctuur", "Europese Unie", "Historische reeksen", "Nederland regionaal", "Onderwijsklimaat", "Vergrijzing", "Volkstellingen", and "Vrouwen en maatschappij".
- Contactinformatie**: Contact details for CBS-InfoService, including the address "Postbus 4002, 2270 JH Voorburg", phone number "0900-0CBS / 0900-6227", and a note "(€ 0,50/min.)".

At the bottom of the page, there is a footer with copyright information: "© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2007." and links for "Copyright", "Privacyverklaring", "Disclaimer", "Help", and "Contact".

Verwante publicaties

De Digitale economie 2006

In de samenleving is sprake van een steeds verdergaand gebruik van ICT. Bedrijven maken steeds vaker en geavanceerder gebruik van ICT. De overheid biedt steeds meer diensten ook online aan. Huishoudens maken voor een toenemend aantal zaken gebruik van Internet en gebruiken Internet ook steeds intensiever. Bovenstaande en andere ontwikkelingen worden door het CBS in detail beschreven in de publicatie De digitale economie 2005, de vijfde in een reeks. In de publicatie zijn de ontwikkelingen in Nederland in internationaal perspectief geplaatst.

ISBN: 90-357-1880-1. Kengetal: P-34.

Prijs: € 30,10 (excl. administratie- en verzendkosten).

Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2006

Een goed ondernemingsklimaat heeft een positieve invloed op economische groei omdat het een aantrekkelijke werking heeft op investeringen. Deze publicatie beschrijft aan de hand van een zeventigtal indicatoren de economische prestaties en het bijbehorende ondernemingsklimaat van twintig landen waarbij de meeste aandacht uitgaat naar de situatie in Nederland. De publicatie is op verzoek van het Ministerie van Economische Zaken door het CBS opgezet. Daarbij zijn ook belangrijke bijdragen geleverd door onderzoekers van het ministerie en het onderzoeksbureau Dialogic. De analyse is gebaseerd op de meest recente en betrouwbare internationaal vergelijkbare cijfers. Bij veel indicatoren gaat het dan om cijfers over 2004. Deze publicatie is de eerste van een reeks.

ISBN: 90-357-1453-9. Kengetal I-74.

Prijs: € 43,50 (excl. administratie- en verzendkosten).

Kennis en economie 2006

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en kapitaal. In de publicatie Kennis en economie 2006 staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 2004 en de Innovatie-enquête over 2002-2004 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

ISBN 90-357-1606-X. Kengetal K-300.

Prijs: € 32,00 (excl. administratie- en verzendkosten).

De Nederlandse economie 2005

Dagelijks staan in de media berichten met cijfers en feiten over onze economie. Het ontdekken van de samenhang en het totaalplaatje wordt echter maar al te vaak aan de lezer of kijker zelf overgelaten. De Nederlandse economie 2005 van het Centraal Bureau voor de Statistiek is een

onmisbare gids voor iedereen die de voortdurende informatiestroom goed wil volgen.

ISBN: 90-357-1756-5. Kengetal P-19.

Prijs: € 15,60 (excl. administratie- en verzendkosten).

Nationale rekeningen 2005

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

ISBN 90-357-1649-3. Kengetal P-2.

Prijs: € 45,50 (excl. administratie- en verzendkosten).

Milieurekeningen 2005

Economie en milieu zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds heeft de economie als input grondstoffen nodig die afkomstig zijn uit het milieu, anderzijds dragen economische activiteiten bij aan allerlei soorten milieuvuiling. De publicatie Milieurekeningen 2005 van het Centraal Bureau voor de Statistiek beschrijft de relatie tussen milieu en economie in Nederland. Hierbij komen de volgende onderwerpen aan bod: luchtvervuiling, watervervuiling, afval, energie, milieubelastingen en de Nederlandse milieusector.

ISBN: 978-90-357-2004-6. Kengetal: C-167. Zie www.cbs.nl/publicaties.

Regionale economische jaarcijfers 2004

In deze publicatie zijn de regionale rekeningen voor 2004 opgenomen. Regionale rekeningen geven een kwantitatieve beschrijving van het economische proces van regio's binnen een land, die aansluit op de Nationale rekeningen. Als onderdelen van het economische proces worden in de Nationale rekeningen productie, inkomensverdeling, bestedingen en financiering onderscheiden. Bij de Regionale rekeningen ligt de nadruk echter op de beschrijving van de productieprocessen in de verschillende regio's. In 2005 zijn de Nationale rekeningen herzien. De revisie is uitgevoerd op het jaar 2001. De hier gepresenteerde gegevens zijn van na de revisie.

Zie www.cbs.nl/publicaties.

Bevolkingstrends

Bevolkingstrends houdt u op de hoogte van recente ontwikkelingen in de Nederlandse bevolking zoals de ontwikkelingen rond relaties, het krijgen van kinderen, de huishoudenssamenstelling, immigratie en emigratie, allochtonen en autochtonen, en sterfte en doodsoorzaken.

ISSN 1571-0998. Kengetal B-15. Kwartaal,

Prijs: € 48,40 per jaar.

Sociaaleconomische trends

Het CBS verricht veel onderzoek naar ontwikkelingen en achtergronden op sociaaleconomisch terrein. De kwartaalpublicatie Sociaaleconomische trends is het belangrijkste medium om de resultaten van dit onderzoek in uitgebreidere informatieve artikelen onder de aandacht te brengen. ISSN 1573-2215. Kengetal: V-4. Kwartaal, Prijs: € 48,40 per jaar.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS.

Zie www.cbs.nl/publicaties.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economi-

sche onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl> of direct via: <http://statline.cbs.nl>.

Webmagazine

In het webmagazine verschijnen wekelijks korte webartikelen over opvallende zaken die naar voren zijn gekomen bij analyse van recente cijfers. Het meest recente webmagazine is te vinden op de homepage van het CBS. Een overzicht van alle webmagazine artikelen vindt u door op de homepage van het CBS te klikken op 'Publicaties' en dan te kiezen voor 'Webpublicaties'.

Bestellen

Voor het bestellen van CBS-publicaties kunt u contact opnemen met de afdeling verkoop van het CBS:

Tel.: 0900-0227 (0900-0CBS) (€ 0,50 p/m).

E-mail: verkoop@cbs.nl.

Adres: afdeling Verkoop, postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Bij de Infoservice kunt u informatie opvragen over het CBS, zijn producten en de uitkomsten van onderzoeken. Alle informatie op onze website is gratis. Heeft u de gewenste informatie zelf niet kunnen vinden en wilt u dat wij het antwoord voor u opzoeken, dan kunnen daarvoor kosten in rekening gebracht worden. Over de hoogte daarvan krijgt u van ons vooraf een opgave.

Tel.: 0900-0227 (0900-0CBS) (€ 0,50 p/m).